

TEZĂUR LITURGIC

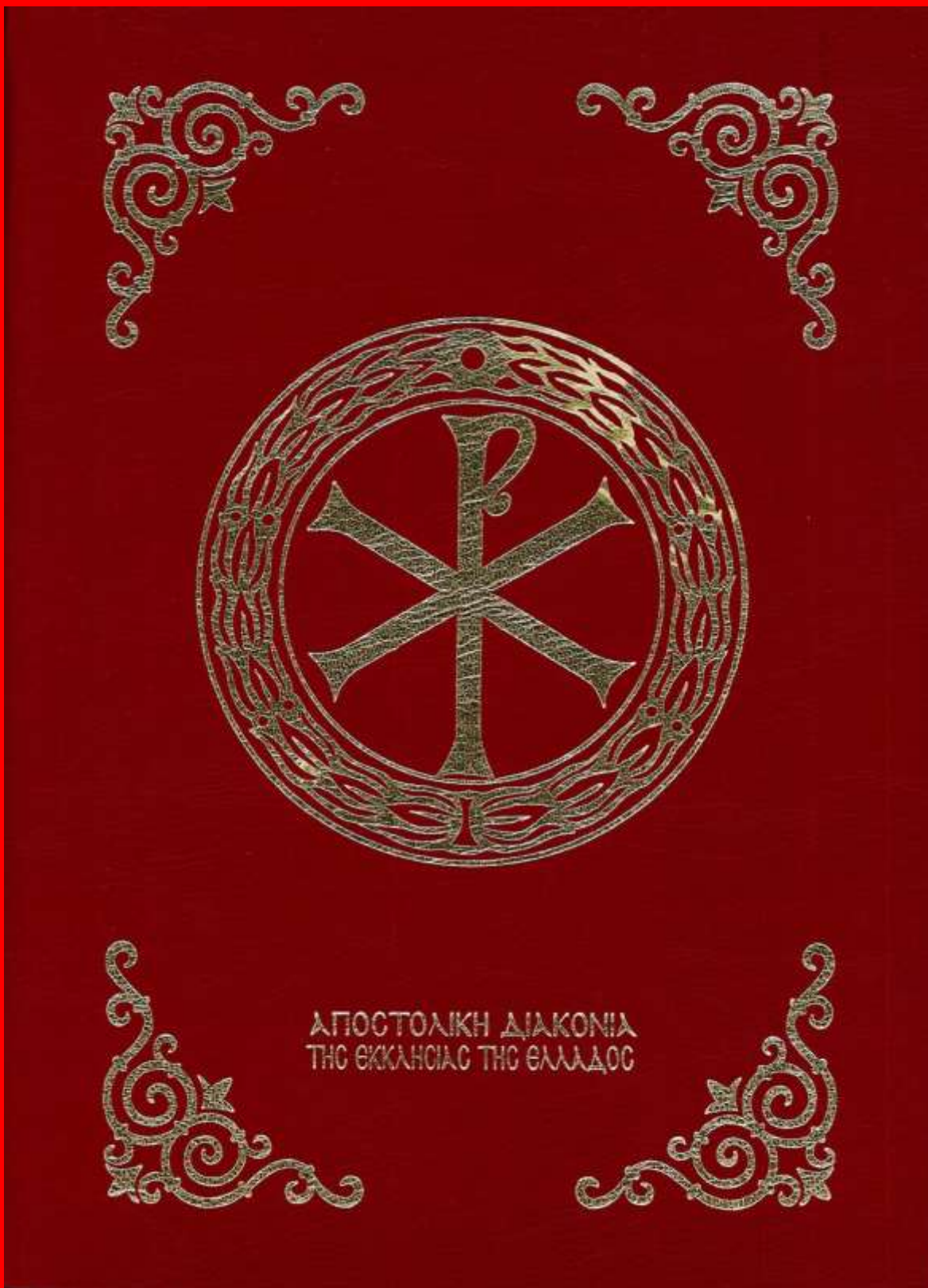
4 NOIEMBRIE

SAVA MONAHUL

VIATA SF. CUVIOS IOANICHIE CEL MARE



ATENA, 2020



SAINT IOANNIKIOS

Edition: AAS 2.1:332-383

**βίος καὶ πολιτεία <καὶ θαύματα> τοῦ ὁσίου
πατρὸς ἡμῶν <καὶ θαυματουργοῦ> Ἰωαννικίου
συγγραφεὶς παρὰ Σάβα μοναχοῦ**

[332X]

1. τὰ ψυχωφελῆ καὶ θεάρεστα τῶν ἁγίων πατέρων
ἀνδραγαθήματα τοὺς εἰδότας λόγῳ καὶ γραφῇ ἄξιόν
ἐστὶν ἐνσημαίνειν μετὰ τὸ ζηλοῦν τοῖς ἀγνοοῦσιν, ὅπως
μὴ τῶν συνεχόντων σῖτον, ἢ πηγὴν φραπτόντων, ἢ
θησαυρὸν κατορυπτόντων ὑποδίκους ἑαυτοὺς τοῦ
κρίματος ὑποδείξωσιν, ἑαυτοῖς δὲ μᾶλλον τοῦ ζήλου
τῆς τῶν πολλῶν ὠφελείας τὰ τοιάδε λέγοντες τὸν
μισθὸν προξενίσωσιν. εἰ γὰρ σίτου καὶ πηγῆς καὶ
χρυσοῦ φειδωλία, τῶν σαρκὸς μεταληπτῶν

[p. 333A] λέγω, πονηροὺς τοὺς συνέχοντας δείκνυσι
κολάσεώς τε ἀξίους αἰωνίου καὶ καταδίκης, πόσων
καὶ ὁποίων χειρόνων ἀξιοθήσεται ὁ τὰ πρὸς ψυχικὴν
ἐφησυχάζων ὠφέλειαν καὶ λήθη παραδοὺς τῶν
τοιούτων τὴν μνήμην ἢ βασκήνας ἢ ἀμελήσας. τοῦτον
ἔγωγε ὑποπτῆξας τὸν φόβον, καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ πατρὸς
Ἰωσήφ ἀγάπης πολλάκις εἰς τοῦτο προτετραμμένος, ὁ
ἄλογος, μόλις ὠρμήθην εἶξαι τῇ παραινέσει, μειζόνων
ὑμῖν ὁ εὐτελής ἐνάρξασθαι τὴν διήγησιν, καὶ
πνευματικῶν ἀγωνισμάτων ὁσίου πατρὸς καὶ ἀνδρὸς
Ἰωαννικίου ποιήσασθαι τὴν ἀνάρρησιν.

2. [B] ὃς χώρας μὲν ἔφω Βιθυνῶν ἐπαρχίας, κώμης δὲ τῶν Μαρυκάτου, πρὸς τῷ βορείῳ μέρει τῆς Ἀπολλωνιάδος λίμνης παρακειμένης. ὁ τούτου δὲ πατὴρ ἐκέκλητο Μυριτζικὸς καὶ ἡ μητὴρ Ἀναστασώ, ὡς οἶμαι, οὐκ ἀπεικότως. ἔμελλον γάρ, ὡς ἐν ἀσεβείας ἀκάνθη καὶ ὀσμῇ θανατοποιῶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι συζῶντες καὶ συστρεφόμενοι, ῥόδον εὐθαλὲς καὶ μυρίπνοον ἀναβλαστάνειν τὸν δίκαιον ἐκ ζωῆς εἰς ζωὴν, τῇ τῆς εὐσεβείας ὀσμῇ, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, τοὺς θέλοντας προσκαλούμενον καὶ ἐκ πτώσεως ἁμαρτιῶν εἰς ἀνάστασιν τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐφελκόμενον. γεννῶσι δὲ τοῦτον τὸν περιφανῆ καὶ μεγαλαμπτήρα [λεγε· μέγαν λαμπτήρα] τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας Ἰωαννίκιον τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς τοῦ Ἰσαύρου Λέοντος [X] παιδός, Νεστοριανοῦ Κωνσταντίνου, δυσσεβοῦς τυραννίδος. τοῖς αἰσθητοῖς αὐτὸν τρέφοντες μόνον καθ' ἡλικίαν σωματικῶς ἀναγόμενον, καὶ οὐ τοῖς θείοις λόγοις καὶ γράμμασιν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πρὸς πᾶν ὀτιοῦν ἐνάρετον καὶ ἐνθεον ἐκπαιδεύοντες, ἀλλ' αὐτός, ὡς διδακτὸς θεοῦ καὶ πνεύματι θείῳ τὴν καρδίαν ἐγγεγραμμένος, πρὸς τῷ ἀπλῶ τοῦ ἠθους συνακμάζουσας εἶχε τῇ ἡλικίᾳ τὴν τελειοποιὸν πίστιν καὶ ἀρχὴν καὶ ρίζαν τῶν ἀγαθῶν, καὶ τοῦτο σαφῶς ἐκ μέρους τοῖς μὴ εἰδόσι προσδειξομεν.

ἐν τῇ πρώτῃ γὰρ ὄν ἡλικία, ἤγουν ἑπταετία, ὁ ὄσιος τοῦ

βόσκειν χοίρους παρὰ τῶν γεννητόρων προτρέπεται. ὅς ἐκάστοτε αὐτοὺς ἐξελαύνων συνήθως ἐπὶ νομὴν καὶ τόπον τὸν πρέποντα, τῷ ζωοποιῷ τοῦ σταυροῦ ἐκείνους σημειούμενος τύπῳ, καταλιμπάνων ὑπεχώρει ὅπου ἐβούλετο δι' ὅλης τῆς ἡμέρας περιερχόμενος καὶ διέμενος. καὶ διέμενον αὐτοὶ νεμόμενοι ἀδιάσπαστοι, ἀβλαβεῖς τε καὶ ἄσυλοι ἀπὸ τε κλεπτῶν καὶ θηρῶν αἰμοβόρων διαρπαγῆς, [p. 334A] ἕως ἐλθὼν πρὸς ἐσπέραν εἰσήλασεν αὐτούς. καὶ τοῦτο ἐπράττετο αὐτῷ καὶ ἐνεργεῖτο ὑπὸ τῆς θείας χάριτος διὰ πάσης αὐτοῦ δευτέρας ἡλικιώσεως, ἐκδηλότατα ὡς μέλλοντι ὑποτάσσειν τὰ πάθη καὶ τοὺς τούτοις ἡδομένους ἐχθροὺς τῆς ζωῆς ἡμῶν δαίμονας, ὡς θήρας καὶ κλέπτας, ἐλαύνειν καὶ ἀποτρέπεσθαι. ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς τρίτης τῆς ἡλικιώσεως, ἤγουν ἐξκαιδεκαετίας, τριακοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ ἔτει τῆς ἀρχῆς τοῦ κρατοῦντος, ἐνιαυτῷ τε πρώτῳ τῆς νυμφευθείσης Χαζάρῳ Λέοντι τῷ τούτου υἱῷ φιλοχρίστου Εἰρήνης, διεπλάττετο ὅλως καθ' ἡλικίαν ὑπερφερῆ καὶ μορφὴν αὐτὸς ὠραιότατην καὶ εὐπρεπῆ.

ὅθεν τῷ ἐννεακαιδεκάτῳ αὐτοῦ χρόνῳ τῆς ἡλικίας εἰς τὴν τῶν ἐξκουβιτόρων στρατίαν καὶ ἐν βάνδῳ ὀκτοκαιδεκάτῳ κατ' ἐκλογὴν ἀκριβῆ ὑπὸ τοῦ τυράννου ἐντάττεται, τοῖς ὁμοταγέσιν αἰεὶ, ὡς ἄλλος τις ἀστήρ πυρσολαμπής, ἐνορώμενος. οὐ μόνον γὰρ σώματος ῥώμη καὶ κάλλει καὶ μεγέθει ἅπαντας ὑπερῆρεν ἐκείνους, ἀλλὰ γε καὶ πᾶσι φυσικοῖς

ἀγαθοῖς πλεονεκτήμασιν ἐκέκτητο τοὺς συστρατιώτας, ταπεινοφρόνως ὑπηρετῶν καὶ ἐν πολέμοις δυνάμει Χριστοῦ τοῖς χρήζουσι βοηθείας ἐπαμυνόμενος καὶ τῶν ἐχθρῶν ἐκλυτρούμενος, τῇ δὲ εἰκονομάχῳ αἵρέσει, [B] θεοῦ καὶ τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας ἐχθρᾶ, σὺν τοῖς αὐτοῦ γεννήτορσιν ἐνεχόμενος, τῆς τοιαύτης λύμης ἐνοκηψάσης τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκ πατρικῆς δῆλον ἐφευρέσεως τοῦ κρατοῦντος τὸ σκῆπτρον Κωνσταντίνου, ἣ ἀληθῶς εἶπεῖν ἐκ τῆς τοῦ πρώτου εἰκονομάχου Σατὰν καὶ πατρὸς αὐτῶν συμβολίας καὶ συνεργίας.

3. ἐκ γὰρ τῆς τῶν ἀποστόλων Χριστοῦ μυστικῆς εἰς ἡμᾶς εἰκονικῆς διαδόσεως καὶ μέχρις αὐτῶν, τῷ ἀνθρωπίνῳ Χριστοῦ χρωματικῷ σχήματι τῶν πιστῶν ἢ ἐκκλησία ἐστόλιστο εἰς θρίαμβον μὲν εὐκλέα τῆς ἀνθρωπίνης θέσεως, εἰς αἰσχύνην δὲ τοῦ εἰς θεὸν τραπῆναι θελήσαντος καὶ μὴ ἰσχύσαντος δαίμονος, καὶ εἰς ἀποτροπὴν τε καὶ ἔλεγχον τῶν αὐτοῦ Σατὰν ὑπασπιστῶν αἰρεσιωτῶν περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ σωματικοῦ αὐτοῦ εἴδους διαφόρως πεφρονηκότων. οἱ μὲν γὰρ ἀπειρία τινὶ σώματος ἀνοήτως τοῖς ἐν γῆ τὸν κύριον ἔλεγον ὀραθῆναι, οἱ δὲ ὄφιν τινὰ δυσσεβῶς Χριστὸν ἐσέβοντο δογματίζοντες, οἱ δὲ φάσματι καὶ σκιᾷ γενέσθαι τὴν πρὸς ἡμᾶς τοῦ θεοῦ λόγου ἐδόξαζον συγκατάβασιν. δι' ἧς ἀληθῶς ὀλεθρίους κενотоμίας τὸ χριστοφόρον ἴνδαλμα σχηματίζεσθαι ὑπὸ τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν μυστηριωδῶς τοῖς πιστοῖς

παρεδόθη. καὶ [X] τοῦτο δηλοῖ ὁ θεῖος ὄντως φάσκων ἀπόστολος· ἦδς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, οὐκ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος, ἠ προσθεῖς τὸ ἦ καὶ ἐν σχήματι εὐρεθεῖς ὡς ἄνθρωπος, ἠ μετὰ τὴν ἀκραιφνή καὶ ἀσύγχυτον οἶονει δυάδα τῶν ἐνωθεισῶν φύσεων, καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς συμβεβηκὸς παρακολούθημα τῆς φύσεως ἐπ' ἀναιρέσει τούτων τῶν δυσσεβειῶν παραθέμενος. καὶ δῆλον ὡς οὐκ ἂν εἶη ποτὲ ἀσχημάτιστον σῶμα ἀνθρώπου ἢ ἀπερίγραπτόν τε ἢ ἄπειρον, ὡς οἱ σύγχρονοι τότε τῶν ἀποστόλων αἰρετικοὶ τὸν Χριστὸν ἐληρώδησαν. οὕτως οὖν λοιπὸν, ὡς ἔφην, ἐκ τῶν τοῦ ἁδοῦ πυλῶν καὶ γένους Ἰσαύρων προελθούσης τῆς εἰκονομάχου αἵρέσεως, καὶ ἐν λοιποῖς πενήκοντα καὶ ἐπτὰ ἔτεσιν τῆς οἰκονομίας Χριστοῦ βλασφήμως βδελυσομένης τὸ γνῶρισμα ἔκ τε θεῶν ναῶν καὶ ἱερῶν κειμηλίων [p. 335A] αὐτὸ ὡς μῦθος καὶ ψεῦδος, ἀποξεούσης καὶ σὺν τῷ τοῦ σταυροῦ τύπῳ τῷ πυρὶ ἀθέως παραδιδούσης.

4. τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς χριστοφόρου αὐτοκρατορικῆς βασιλείας Εἰρήνης, δωδεκάτῳ δὲ τῆς ἕως τότε ἀρχῆς αὐτῆς, εἰκοστῷ δὲ ὀγδόῳ τῆς τοῦ πατρὸς Ἰωαννικίου ἡλικιώσεως, ὁ πρὸς Χριστὸν ἐκάστοτε διὰ τῆς εἰκόνας αὐτοῦ πόλεμος διαβαίνων, καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν τὸν Χριστοῦ πατέρα διὰ τῆς τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ κατευδοκίαν

σωματικῆς ἐν γραφῇ ὁμοιώσεως φθάνουσα μάχη, ἥ τε πρὸς τοὺς τὴν ἀληθῆ ταύτην ἀντιποιουμένους πίστιν μαρτυρικὴ προσγινομένη ἀναίρεσις τέλος λαμβάνει καὶ πέρας ἔσχεν θεοβραβεύτως, ὡς ἔγνωσται, καὶ τὸν στολισμὸν τὸν ἑαυτῆς ἀποστολικῶς ἡ ἐκκλησία πάλιν στολίζεται, καὶ τιμᾶται Χριστὸς εἰκονίσματί τε καὶ σχήματι, ὁ πρὸς τῇ φύσει ἡμῶν καὶ τὸ σχῆμα ἀψευδῶς ἐνδυσάμενος. Τοῦτο δὲ γενέσθαι συμβέβηκεν διὰ γυναικὸς εἰς αἰσχύνην, οἶμαι, τῶν προκρατησάντων αἵρετικῶν ἀνδραρίων τὴν βασιλείαν, δόξαν δὲ μεγίστην τοῦ τὴν ἀδοξίαν τῷ γένει συνεισενέγκαντος θήλεος καὶ τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ δυνάμεως ἔνδειξιν τῆς ἐν ἀσθενείᾳ ἐκούσης, ὡς αὐτὸς ἔφη πρὸς Παῦλον, παντὸς ἀγαθοῦ [B] τὴν τελείωσιν. ἐξ οὗ δὴ πρὸς θεὸν εἰρηνικῶς τὰ τῆς εἰρήνης ἀνθρώποις δι' εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς ἐπολιτεύετο τρόπαια καὶ ἡ εὐμενῆς τοῦ θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους καὶ φιλόανθρωπος ἀνοχὴ δι' εἰρήνης πλουσίως ἐπρυτανεύετο. λοιμῶν, σεισμῶν, σκηπτῶν, φθορᾶς τε καὶ πανολέθρου θνήσεως τοῖς πάλαι ἀσεβοῦσι θεοκρίτως ἐπελθουσῶν, ὅθεν εἰρήνη ᾧκει ἐν πόλεσιν, εἰρήνη ἐπὶ κώμας ἐκώμα, εἰρήνη ἐν ὁδοιπόροις, εἰρήνη ἐν πλέουσιν, εἰρήνη ψυχαῖς, εἰρήνη σώμασι· Χριστὸς γὰρ ὑπάρχων εἰρήνη ἡμῶν τῶν τοῦ γένους πολέμιον εἰκονομάχον διάβολον λέοντα καὶ τὸν τούτου συνώνυμὸν τε καὶ ἔκδικον τύραννον Λέοντα σὺν τοῖς ἐξ αὐτοῦ καὶ τὰς αὐτῶν βλασφήμους ἐφευρέσεις καταβαλὼν, δι' Εἰρήνης τὴν εἰρήνην τοῖς ποθοῦσιν εἰρηνοδῶρως παρέσχετο.

τούτων οὖν τῶν ἀγαθῶν δι' εὐσέβειαν τοῖς ἐν γῆ βραβευθέντων, πλεῖστοι τῆς πάλαι μυσαρᾶς εἰκονομάχου αἰρέσεως ἀνέκπλυτον ἀκμὴν τὴν συνείδησιν εἶχον, ὡς καὶ ὁ θεῖος οὗτος καὶ μέγας Ἰωαννίκιος. ἀλλ' ἡ ὑπερπλήρης τῶν ἀγαθῶν καὶ παρεκτικὴ τῶν καλῶν τοῦ θεοῦ δυναστεία, ἢ μὴ ἕως τέλους παρορῶσα τῶν οὐρανίων τοὺς ἐραστὰς εὐσεβείας φωτὸς ἐστερημένους μένειν, καὶ ἐν τούτῳ αὐτῆς κατένευσε τῷ θεράποντι τοιοῦτῳ αἰτίῳ, τὴν πῆρῳσιν αὐτοῦ [X] ἐκείνην τῆς δυσσεβείας ἐλλάμψασα.

[p. 337A]

5. τῷ τριακοστῷ γὰρ καὶ ἕκτῳ χρόνῳ τοῦ ὀσίου τῆς ἡλικίας, ἐν τοῖς ἑξοῖς μέρεσι γενομένου φοσσάτου κάκειθεν ἐπαναστρέφοντος διὰ τῶν Ὀλυμπιακῶν καὶ μεγίστων ὀρέων, γέρων τις κατὰ συγκυρίαν πνευματοφόρος ἐκ τοῦ παρὰ τὴν ὁδὸν ἄλσους προκύψας, «ὦ τέκνον,» ἔφη «Ἰωαννίκιε, ἕως πότε τῆ πλάνῃ ἐζόφωσαι τῆς αἰρέσεως εἰ χριστιανὸς εἶ, προσκύνει σχετικῶς Χριστοῦ γράμμασι καὶ μορφῇ τὴν οἰκονομίαν, ζῶν ἐναρέτως. εἰ δὲ μὴ γε, εἰς μάτην περιφέρεις τὸ ὄνομα τοῦ χριστιανοῦ, σαρκὸς Χριστοῦ τὸν τύπον, ὡς ὄφθη, μὴ σεβαζόμενος.» ἐκπλαγεὶς οὖν ὁ μέγας Χριστοῦ θεράπων Ἰωαννίκιος, ἐπὶ τῇ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀγνωρίστῳ προσκλήσει, καὶ ὅτι πάντα αὐτοῦ ἐξεῖπε σὺν τῇ δυσσεβείᾳ [B] διορατικωτάτως τὰ

πεπραγμένα, πίπτει αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας συγγνώμην αἰτούμενος περὶ τῆς πάλαι αὐτοῦ δυσσεβοῦς ἐν ἀγνοίᾳ ἀγνωμοσύνης καὶ διαβεβαιοῦται εἰς ἔτι Χριστοῦ τὴν εἰκόνα πίστει σχετικῶς κατασπάζεσθαι καὶ τῆς τεκούσης αὐτὸν παρθένου κόρης, ἀποστόλων τε μαρτύρων καὶ ὁσίων καὶ τῆς πρὸς σωτηρίαν ἀγούσης τρίβου ἀπαρεγκλήτως ἀντέχεσθαι. διὸ ἐξ ἐκείνης ὄντως τῆς ὥρας σὺν τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀγαθοεργίας ἀντείχετο ὁ ἀοίδιμος, νηστείαις, χαμευνίαις, προσευχαῖς, καὶ δάκρυσιν ἀσχολούμενος καὶ τοὺς τῶν ἁγίων εὐκτηρίους ναοὺς ὡς Θεοῦ σκηνώματα λογιζόμενος συχνῶς ἐν αὐτοῖς εἰσήει, ἐκ πίστεως προσευζόμενος, φυλάττων τε συνήθως μετὰ τῶν συστρατιωτῶν εἰς τὰ τῶν βασιλέων προαύλια. οὐκ ἐν ὑψηλῇ στρωμνῇ καὶ κλίνῃ αὐτοῦ ἠπαλυμένη ἀνέπιπτεν, ἀλλ' ὡς Ἰακὼβ ἑαυτὸν λανθανόντως ἐπὶ μόνου ἐδάφους ἀνέκλινεν, Ἰσραὴλ ἄλλος ἡμῖν καὶ αὐτὸς θεωρητικώτατος γνωρισθεῖς. Καὶ βρωμάτων δὲ μετελήφει ὁμοίως ὅσον μόνον τοὺς συνεστιωμένους κρύπτειν αὐτοῦ τὴν ἐγκράτειαν, καὶ μὴ βαρεῖσθαι ὑπνω τῷ φόρτῳ τῆς γαστρὸς ἐνεχόμενον, ἀλλὰ δι' ὅλης αὐτὸν τῆς νυκτὸς διαρκεῖν προσευχόμενον.

6. οὕτως νεανικῶς ἐν χρόνοις ἐξ τῷ μακαρίτη πικτεύοντι, ἐβδόμην ἄγοντι ἤδη τὴν ἡλικίαν, ἥπερ [X] δὲ ἔτος τρίτον καὶ τεσσαρακοστὸν ἀριθμεῖται, ἕκτῳ ἔτει τῆς αὐτοκρατορικῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ

νεωτέρου, υἱοῦ Λέοντος, ἐγγόνου Κωνσταντίνου, ἀπεγγόνου Λέοντος τοῦ ἐξ Ἰσαύρων, τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος πρὸς τὴν Θρακῶν χώραν ἐξώρμησε ληϊζόμενον. καθ' οὗ ἀντιπαρατάξασθαι ἐξιόντος σὺν πολλοῖς στρατεύμασι τοῦ κρατοῦντος, συμβολῆς γενομένου πολέμου ἐν τῇ Μαρκέλλα, καὶ κοπῆς ἰσχυρᾶς. οἴμοι, τοῦ χριστωνύμου φύλου ἀνιωμένου, οἷα Δαυὶδ ἄλλοσπερ, ὁ δίκαιος κατατέμνων ἄλλοφύλους, κεφαλὰς δυναστῶν αὐτῶν εὐσθενῶς διακόπτων σὺν μυριάσι, καὶ πλείστους ῥυόμενος τῶν ὁμοφύλων, ὡς καὶ ἓνα τότε τῶν μεγιστάνων ὑπὸ μηχανῆς τινος ἱμαντώδους κατασχεθέντα καὶ μικροῦ δεῖν χερσὶν ἔθνῶν ἀνόμων ζῶντα παραδιδόμενον, δυνάμει Χριστοῦ ἐλυτρώσατο, μαχαίρα ταχὺ διακόψας τὴν μηχανὴν αὐτῶν. ὅθεν δὴ τότε θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τὸ ἀνδρεῖον τοῦ στρατιώτου· «ὦ παῖ καλέ» φησὶ «ποίας χώρας καὶ στρατείας εἶ σύ καὶ τί σου [p. 338A] ὑπάρχει, λέγε, ὄνομα» ὁ δὲ εἰρηκῶς ὡς χώρας μὲν ἐστὶ Βιθυνῶν ἐπαρχίας, κώμης δὲ τῶν Μαρυκάτου καὶ γένους τῶν Βοϊλάδων, τὴν τε κλῆσιν πέλει Ἰωαννίκιος, καὶ τὴν στρατείαν ἐξκουβίτωρ· ἐν τύπῳ ταῦτα εὐθὺς πρὸς μνήμην διὰ γραφῆς χειρὸς ὁ βασιλεὺς ἐνέβαλεν, προσφιλῆ αὐτὸν καὶ οἰκεῖον ἀεὶ βουλευθεὶς ἔχειν. ὅθεν καὶ δώροις αὐτὸν τισιν, οἶονεὶ εὐχαριστηρίοις, προαμειβόμενος, βραχιολίοις χρυσοῖς αὐτοῦ τὰς χεῖρας κατεκαλλώπισε. τοῦ δὲ χριστιανικοῦ μακέλλου ἔτι ἐνεργουμένου, ἀλγῶν τὴν ψυχὴν ὁ στερρώτατος τῆς παρὰ βασιλέως τιμῆς καὶ

δώρων καὶ συλλαλίας ἀλγῶν, τῷ μείζονι τάχα τῆς ἀδελφικῆς συμφορᾶς βαπτιζόμενος, παρ' αὐτῷ, ὥσπερ μὴ συναισθόμενος, ἴστατο εἰς γὰρ τις ἀλαζῶν καὶ ὑπέροφρυς ἐωρᾶτο τῶν ἐναντίων ἐπὶ μιᾶς στενῆς ἰστάμενος διαβάσεως ἀφειδῶς ἐκκεντῶν τοὺς Ῥωμαίους. ἀλλὰ καὶ τούτου προβάς ἐκεῖθεν ἐν ἐκστάσει διακόπτει τὴν κεφαλὴν ὁ ἀξιάγαστος, σωτηρίαν καὶ δίοδον ζωῆς τοῖς χριστιανοῖς παρασχόμενος.

7. εἶτα τῆς πολεμίου ἐκείνης κατ' ὀλίγον διαστάς μάχης ὁ δίκαιος, λαβὼν κατὰ νοῦν τοῦ πλήθους τῶν ὁμοφύλων τὸν θάνατον, καὶ εἰδὼς ὡς οὐκ ἔνδοξός τις ἢ ἄδοξος μόλις ἀπέδρα τῆς μαχαίρας τὸ στόμα [B] ὀλίγων δίχα ἐννοήσας τε πῶς αὐτόθεν ἐκεῖνος αὐτὸς παρ' ἐλπίδας ἐρρύσθη, πορευόμενος ἐπορεύετο, καὶ ἔκλαιε βάλλων ἐν τῇ τῆς καρδίας αὐτοῦ γῆ, δαυϊτικῶς εἰπεῖν, οἴκτου καὶ ἀγαθοεργίας τὰ σπέρματα. ὅτε καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ ἵππου ὡς τάχιστα, ἴστατο τῷ θεῷ καθ' ἑαυτὸν προσευχόμενος καὶ λέγων· «εὐχαριστῶ σοι κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, υἱὲ τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ὑμῶν, ὁ εὐδοκία πατρὸς καὶ συνεργία τοῦ παναγίου πνεύματος, ἐν ἐσχάτοις καιροῖς διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἐξ ἀγίας παρθένου ἐνανθρωπήσας, ὁ τῷ τιμίῳ καὶ ζωοποιῷ σου θανάτῳ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου καταπαλαίσας διάβολον, ὁ παιδεύων ἡμᾶς ἀμαρτάνοντας καὶ ἐλεῶν μετανοοῦντας, ὁ νόσῳ σαρκὸς καὶ θανάτῳ τὸν ἐκ παραβάσεως ἐντολῶν

προσγινόμενον θάνατον ψυχῆς ἀφανίζων τῶν εἰς σέ πιστευόντων, ὑμνῶ σε, εὐλογῶ σε, προσκυνῶ καὶ δοξάζω εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀνθ' οὗ τῆς προσδοκίας καὶ χειρὸς τῶν ἐναντίων ἐρρύσω με. καὶ προσάγω σοι, δέσποτα ὑπεράγαθε, ὡσπερ τι ξένον δῶρον τῆς ἐμῆς σωτηρίας ἀντίλυτρον, οὐ χρυσόν, οὐκ ἄργυρον, οὐκ ἄλλο τι τῶν γηϊνῶν καὶ προσκαιρῶν καὶ φθειρομένων, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτὸν μάλιστα, ὅλον τὸ τιμιώτατόν σοι κτῆμα καὶ οἰκειότατον.» ταῦτα οὖν εἰπὼν καὶ βλέψας μακρόθεν ἐκ δεξιῶν [X] αὐτοῦ τὸ ὑπερκείμενον ὄρος τῆς Βιθυνίας, ὅπερ παρ' ἡμῖν προσηγόρευται Ὀλυμπος, ζῆλον θεῖον συλλαβὼν ἐν διανοίᾳ ὠδίνησεν Ἡλίου τοῦ μεγάλου καὶ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ τὸ ἥσυχον καὶ φιλέρημον, τοῦ ἐν αὐτῷ κατ' ἐκείνους διαβῖναι ἀσκητικῶς. καὶ δὴ εἰσελθὼν ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τῶν ἁγίων εὐκτηρίους ναοὺς συντακτικῶς ἀσπασάμενος, μὴ φροντίσας ὅλως τῆς βασιλέως τιμῆς ἢ δόξης ἢ ὑποσχέσεως, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἐξώρμησε τὰς τῶν γεννητόρων αὐτοῦ εὐχὰς καρπωσόμενος. καὶ ταύτας λαβὼν, ὡς ἐβούλετο, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δῆθεν ἐπίγειον στρατείαν ἀνθυπέστρεφε πάλιν τὸ δὲ ἀληθὲς πρὸς τὴν καλὴν στρατείαν τοῦ βασιλέως Χριστοῦ.

[p. 339X]

8. κατὰ τὴν πάλαι ἐνθεον ἐπιθυμίαν αὐτοῦ τοὺς πόδας ἐπῆρε, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ Ὀλύμπιον ὄρος ἀπέβλεψεν,

εἴκοσι τέσσαρας χρόνους διαπρέψας ἐν τῇ στρατείᾳ. ὄθεν πορευόμενος κατὰ πάροδον καὶ κατὰ τὴν Προῦσαν γενόμενος, παραβάλλει τῇ αὐτόθι μονῇ τῶν Ἀγαύρων, καὶ ὑπο τῶν ἐκεῖσε δεξιούται θεοφιλῶν ὁ φιλάρετος, τῷ αὐτῆς πατρὶ Γρηγορίῳ τὰ τῆς ἐνθέου βουλῆς αὐτοῦ ἀναθέμενος. ὁ δὲ τὸν ζῆλον αὐτοῦ θεασάμενος θεαρέστως αὐτῷ καὶ ψυχωφελῶς συμβουλεύεται, φήσας· «ἡ μὲν πρόθεσις σου, τέκνον, καλὴ· ἡ δὲ πρὸς τὴν ἀθλητικὴν παλαιστραν ἐπιθυμία μόνοις πρέπουσα τοῖς προπαιδευθεῖσι τὰ θεῖα καὶ ἐν ἀσκήσει χρονίσασιν. δεῖ γάρ σε ἐν κοινοβίῳ μοναχῶν πρότερον εἰσελθόντα τὴν τῆς πρὸς θεὸν ὑμνωδίας γνῶσιν λαβεῖν, μαθεῖν τε καιρὸν καὶ τάξιν προσευχῶν καὶ πολέμους δαιμόνων, εἴθ' οὕτως ἡσυχαστικῶς καὶ ἐμπείρως εἰς τὴν

[p. 340A] κατὰ τῶν ἐχθρῶν πάλιν χωρῆσαι, μήπως ἀδιδάκτως εἰς τὴν κατ' ἐκείνων παράταξιν προσορμήσας ἀντὶ τοῦ βαλεῖν βληθείης καὶ ἀντὶ τοῦ ἠτῆσαι ἐλεεινότατα ἠττηθῆς.» τοιαύτην βουλήν παρὰ τοῦ καλοῦ ποιμένος Γρηγορίου ὁ ὄσιος Ἰωαννίκιος προσδεξάμενος, λαβὼν τὰς εὐχὰς αὐτοῦ, εἶχετο τῆς ὁδοπορίας καὶ καταλύει πρὸς ἑσπέραν ἐν κώμῃ μιᾷ τῶν πρὸς Ἀτρώαν Καστούλῳ καλουμένην, ἐν οἴκῳ τε εἰσδέχεται ἄνθρωπος θεοφιλοῦς [λεγε· Θεοφίλου?] προσφιλοῦς αὐτοῦ. ὃς καὶ ἐγνωκὼς τὰ μελετώμενα ὑπὸ αὐτοῦ λίαν πρωῖ τῇ ἐπαύριον ἐν μονῇ τῶν ἐκεῖσε Τελάου προσαγορευμένην ἤγαγεν αὐτόν, εἰ ἄραγε ἀρεστὸν αὐτῷ ὀφθεῖν τοῦ αὐτόθι προσδιατρίψαι. ἐν ἧ

άνιων και φιλοφρόνως ύποδεχθεις ό άοίδιμος επί τινας ήμέρας τήν τών γραμμάτων μόνην είσαγωγήν μανθάνει. και ίδων τήν μονήν εκείνην θορυβουμένην, ώς τισι κώμαις έγγίζουσαν, προς τήν ύπερκειμένην εκείνης και προς αύτῶ τῷ όρει ούσαν μονήν Άντιδίου καλουμένην άνέρχεται.

9. όν και καταλαβόντα ό πατήρ τής μονής εκείνης, Ίωάννης προσαγορευόμενος, κατά συγκυρίαν έξιων προς τήν πύλην ύπήντησε· «πόθεν τε εί, και τίνος χάριν ένταύθα, άδελφέ, παραγέγονας» ήρώτα. [B] ό δε τής καλλίστης αύτοῦ όρμής αύτῶ άπογυμνώσας τὸ ένθεον, δεξιοῦται περιχαρῶς ύπ' αύτοῦ και είσδέχεται, και τήν τών θείων άγώνων πυκτήν ένεργητικῶς έκδιδάσκειται, και τοῦ καθαίρειν λογισμούς, και πᾶν ύψωμα έπαιρόμενον κατά τής γνώσεως τοῦ θεοῦ έκπαιδεύεται, φροντίζων άει τοῦ μέλλοντος τὰ έφόδια, τοῦ δε παρόντος κόσμου ύπερορών τήν προσπάθειαν. έν ή χρόνους δύο διαπεράνας, και κατά πάσης άνδρισάμενος κατοβουλίας δαιμονικής, και έως τών τριάκοντα ψαλμῶν έκμαθών, οϊάπερ έλαφος θεοκατάρτιστος εὔδρομος μετά τήν τών ίοβόλων παθῶν και νοητῶν θηρίων αναίρεσιν τήν θεοποιόν ήσυχίαν διψῶσα, προς τὸ ύπεράνωθεν τής μονής όρος, Κόρακος προσαγορευόμενον Κεφαλήν, τὸ ένθειον στρουθιον μεταναστεύει, επί έπτά ήμέρας όλως βρώσεως ή πόσεως μη μεταλαβών, εύχαϊς τε και δάκρυσιν έξήτει τὸν θεόν προς τὸ τής ήσυχίας σταδιον

εὐρεῖν τινα τὸν ἀλείψοντα αὐτὸν ἐρημικὸν τε καὶ
 φιλόθεον ἄνδρα. ἐν δὲ τῇ ἐβδόμῃ καὶ καταπαυσίμῳ
 ἡμέρᾳ τῆς ἐξαιτήσεως, ὁ καθ' ἡμᾶς Μωυσῆς φωνῆς
 ἄνωθεν ἐνεχθείσης ἀκούει «ἔτι μικρόν» λεγούσης
 «πρὸς τῇ κορυφῇ τοῦδε τοῦ ὄρους, ὃ Ἰωαννίκιε,
 προσανάβηθι, καὶ ὧν ἐπεθύμησας ἐπιτεύξῃ.» ταύτης
 ἀκουστής γενόμενος τῆς φωνῆς [X] ὡς ὑπόπτερος
 ἀετός, λίαν εὐψύχως ὁ ἑπταήμερος νήστης πρὸς τὴν
 τῆς ἀποκαλύψεως τελείωσιν μετ' ἐλπίδος πεζοπορῶν
 πάντοθεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς περιέφερε, θηρᾶσαι
 καλῶς γλιχόμενος τὸ ποθούμενον. καὶ δὴ προσανιῶν
 ὁ θεοφόρος πατὴρ ἡμῶν Ἰωαννίκιος, ὡς προστέτακτο,
 δύο εὐρίσκει αὐτοῦ μοναχοὺς περὶ τὰ τεσσαράκοντα
 ἔτη ἡσυχάζοντας ἐν σπηλαίῳ καὶ μηδενὶ ἑαυτοὺς ποτε
 ὄραθέντας ἀνθρώπων, ἱματίοις τριχίνοις
 κεκαλυμμένους, ἐκ βοτάνων τὴν τροφήν ἐλαχίστων
 ποριζομένους, καὶ ἀγγελικῶς εἰπεῖν ἐν γῆ μετὰ
 σώματος ζῶντας. οἷς καὶ προσπεσὼν ὁ δίκαιος μετὰ
 πίστεως τῶν συμφερόντων αὐτῷ παρεκάλει μαθεῖν καὶ
 συνετισθῆναι τὴν γνῶσιν. οἱ δὲ μετὰ τὴν συνήθη εὐχὴν
 συγκαθίσαντες πάντα αὐτῷ τὰ πεπραγμένα καὶ τὰ
 μέλλοντα αὐτῷ καὶ συμφέροντα κατ' εἶδος ἐξεῖπον
 θεοφορούμενοι καὶ ὅτι· «μέλλει ἀντιδοξάζειν σε
 κύριος ἐνταῦθά τε καὶ μετ' ἔπειτα ὡς δοξασθεῖς ἐν τῷ
 βίῳ σου καὶ πολλῶν σωτηριώδη προσαγωγὴν ψυχῶν
 δεξάμενος παραινέσει σου, καὶ ὅτι μετὰ τὸ
 πεντηκοστὸν
 [p. 341A] τῆς ἀσκήσεως ἔτος καὶ πρὸς αὐτὸ τῆς ζωῆς

σου τὸ τέλος πειρασμὸς σοι μέγας παρὰ φθονερῶν ἀνθρώπων συμβήσεται, ἀλλ' ὡς βέλος προσπεσὸν ἰσχυρὸν ἐπ' αὐτοὺς ἐκείνους τὸ βλάβος ἐπανελεύσεται.» ταῦτα εἰπόντες αὐτῷ καὶ ἐπευξάμενοι οἱ θεόφρονες ἐπέδωκαν αὐτῷ, εὐλογίας χάριν, αἰτήσαντι μικρὸν λεβητωνάριον τριχοσύνθετον καὶ ἀπέλυσαν. ὅπερ καὶ εἶχεν ὁ μακάριος, ὡς ἔλεγε, κατὰ παντὸς τόπου δαιμόνων πεπληρωμένου καὶ κατὰ πάσης ἐπιβουλῆς θηρίων καθάπερ ὄπλον κραταιὸν καὶ ἀήτητον σὺν τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ ἐπιπέμπων ἐκείνοις, καὶ ὡσεὶ καπνὸν ἠφάνιζεν αὐτοὺς καὶ κόνιν διὰ τῆς χάριτος. μετὰ οὖν τὴν ἑπταήμερον ἐκείνην νηστείαν, ὡς ἔφην, καὶ τῶν αἰτηθέντων ἀπόληψιν, ὡς ἄλλος Μωσῆς, ὁ δίκαιος κατήει ἀπὸ τοῦ ὄρους δεδοξασμένος τὸ πρόσωπον, ἀντὶ δύο πλακῶν λιθίνων γράμμασιν ἐντετυπωμένων τὰς θείας παραινέσεις τῶν δύο χριστοφόρων ἀνδρῶν ἐκείνων ἐν πλαξὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ λογικῶς ἡμῖν καὶ πρακτικῶς ἐγγεγραμμένας ἐπιφερόμενος.

10. ὅθεν, μετὰ τῆς τοῦ πατρὸς Ἰωάννου εὐχῆς, ἀπάρας ἐκεῖθεν πρὸς τὸ τῆς Ἀγαύρων μονῆς ὄρος καταλαμβάνει, ὃ δὴ Τριχάλιξ προσαγορεύεται, αἶθριος [B] ἐν αὐτῷ καὶ ἄσκητος διαιτῶμενος. ὃ μεμαθηκῶς ὁ τίμιος ποιμὴν ἐκεῖνος τότε Γρηγόριος δρομαῖος ἄνεισι πρὸς αὐτόν, καὶ κατασκευάζει αὐτῷ κελλίον σμικρότατον. ὁ δὲ μέγας πατὴρ ἡμῶν Ἰωαννίκιος γνωσθεὶς τισιν καὶ ὑπ' αὐτῶν

ἔνοχλούμενος ἠνιάτο τῷ πνεύματι λίαν. διὸ φυγὰς
 αὐτόθεν καὶ μετανάστης γενόμενος ἐν ὄρει τινὶ
 κατάλω καὶ δυσβάτῳ κώμης Ἑλλησπόντου
 ὀνομαζομένης εἰσέρχεται ὑπὸ τὴν ἐνορίαν τοῦ
 Πανδήμου διακειμένης, καὶ ὀρύξας ὀπήν στενήν ὑπὸ
 γῆν ἑαυτὸν ἐν αὐτῇ ἀπρόϊτον καθεῖρξε, παρ' ἑνὸς τινος
 αἰπόλου Ἀθινοῦ καλουμένου ἐν μικρῷ ἄρτῳ καὶ
 ὕδατι κατὰ μῆνα διακονούμενος, ᾧ μόνῳ τὸ ζῆν, ὡς
 ἔμπνους νεκρός, τῷ σώματι προαιρούμενος. ἐν ᾧ
 τριετήσας οὕτως ἀσκητικῶς πιεζόμενος τοῦ
 τριημερεύσαντος ἐν νεκροῖς πόθῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς
 ζωῆς ἡμῶν, οὐδενὶ ἐνωχλήθη πνεύματι πονηρῷ τὸ
 παράπαν, ὡς ἔλεγεν, ἀλλ' αὐτοῦ τὸ χάρισμα τῆς
 κατανύξεως ἔλαβεν. τοῖς τριακόντα γὰρ ψαλμοῖς δι'
 ὄλου ὕμνων τὸ θεῖον ἐνὶ μικρῷ τροπαρίῳ
 θεολογικωτάτῳ ἤρκειτο ἔχοντι οὕτως· «ἡ ἐλπίς μου ὁ
 θεός, καταφυγή μου ὁ Χριστός, σκέπη μου τὸ πνεῦμα
 τὸ ἅγιον.» τοῦτο δὲ λέγων οὐ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τὴν
 ἐλπίδα μόνῳ ἀπένεμεν, οὐδὲ τῷ Χριστῷ ἀφώριζεν
 αὐτοῦ τὴν [X] καταφυγὴν, οὐδὲ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ
 διαιρειτῶς τὴν σκέπην ἐδόξαζεν, ὡς ἐν τῇ τρισαγίῳ
 θεολογίᾳ τὴν θεότητα καὶ ἰσχὺν καὶ ἀθανασίαν τῆς
 μιᾶς ἔλεγεν εἶναι φύσεως ἀμερίστως, ταῦτα κατὰ τὰς
 ὑποστάσεις μερίζων, τὰ αὐτὰ εἰδὼς φυσικῶς ἐν
 ἀλλήλαις περιχωροῦντα, πλὴν τῆς ἀγεννησίας,
 γεννήσεως καὶ ἐκπορευσεως· τὸ μὲν γὰρ ἀγεννητὸν τοῦ
 πατρός ἐστίν, τὸ δὲ γεννητὸν τοῦ υἱοῦ, τὸ δὲ
 ἐκπορευτὸν τὸ τοῦ πνεύματος.

οὕτως ἐκεῖσε διαζῶν ἰσαγγελῶς ὁ μακαρίτης, ὡς γέγραπται, μετὰ τὴν τριετίαν, κοινωνίας χάριν, ἀπελθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς αὐτῆς κώμης ὑπὸ συστρατιῶτου ἀνεγνωρίσθη· μεθ' οὗ καὶ πνευματικῶς ἀγαλλιασθεὶς πρὸς ὄρη δύσβατα λίαν τῆς Κουνδουρίας ἀπέβλεψε θηροτρόφα ὄντως καὶ πολυήσυχα πέλοντα πρὸς δύσιν Λυκίας καὶ πρὸς ἀνατολὴν διακείμενα τῆς Ἀσίας, πλησίον Μύρων.

[p. 343A]

11. πρὸς ἃ καὶ πορευόμενος κατὰ πάροδον ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ καταλύει, προσπαρακειμένῳ τῷ ὄρει. κατὰ συνήθειαν δὲ εἰσελθὼν θεοσεβὲς ἀνδρογύναιον τοῦ λυχναπτῆσαι, ἰδὼν αὐτὸν ἐκπλήξει ὄλον κατεσχέθη μεγίστη, καὶ πνεῦμα αὐτὸν εἶναι ὑπονοῆσαν ἔκραξεν. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἀληθῶς εὐμεγέθης, ἀγγελοθέατος, εὖοπτος καὶ εὐόμματος, ῥακκοδύτης καὶ ἀνυπόδετος, βαθύθριξ καὶ πολυβόστρυχος, ὡς κώννυσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ πλοκάμοις τῷ πλήθει καὶ συγκαλύπτεσθαι, πρὸς αὐτὸ τε αὐτοὺς τὸ ἔδαφος ἐπισύρεσθαι. καὶ φησι πρὸς αὐτοὺς ὁ θεόληπτος· «μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς, ᾧ τέκνα, κἀγὼ γὰρ ἄνθρωπός εἰμι ὁμοιοπαθὴς ὑμῶν καὶ οὐχ, ὡς ὑπολαμβάνετε, φάντασμα.» οἱ δὲ εἰς ἑαυτοὺς γενόμενοι καὶ θαυμάσαντες προσέπεσον τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, καὶ ἀφ' ὧν εἶχον ἐδεξιῶσαντο αὐτὸν χρειωδῶς. [B] ἐρωτηθέντες

δὲ παρ' αὐτοῦ τὰ περὶ τῆς εὐθύτητος τῆς ὁδοῦ, ἀπεκρίθησαν ὅτι· «ποταμὸς ἐστὶν ἐνταῦθα δυσδιάβατος, πάτερ, τοῖς πεπειραμένοις αὐτοῦ, μόλις καὶ ἐν ἡμέρᾳ περῶμενος, καὶ μάλιστα ἐν τῷ νῦν καιρῷ τῶν ἀλλεπαλλήλων νιφάδων καὶ ἐπικλύσεων.» ὁ δὲ νυκτὸς ἀναστὰς καὶ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἀνύων, τὸν ποταμὸν ἐκεῖνον καταλαμβάνει καὶ τῷ κυρίῳ εὐζάμενος διήλθεν εἰς τὸ πέραν ἀβρόχως.

12. κάκειθεν εἰς τὸν τοῦ θεολόγου Ἰωάννου ναὸν καταντήσας τὸν ἐν Ἐφέσῳ, παραδόξως εἴσεισιν ἐν αὐτῷ ἄωρία, ἀνοιγισῶν αὐτῷ τῶν πυλῶν καὶ εὐζάμενος ἔξεισι κλεισθισῶν πάλιν. τὴν πρὸς Κουνδουρίαν ὁδὸν βαδίζων, ὡς προσεξώρμητο, ἐν ἧ καὶ δύο τινὰς συναντᾷ μοναζούσας, σὺν μητρὶ, λέγω, γραῖ θυγατέρα νεᾶνιν, τὴν μὲν ἐκ τῆς τῶν σαρκικῶν πολέμων βίας ἀποκαμοῦσαν καὶ εἰς τὸν κόσμον κατερχομένην, τὴν δὲ ταύτην συνεπομένην νουθετοῦσαν παρακαλοῦσαν τοῦ ἐπιστρέψαι καὶ θρηνωδῶς κλαυθυρίζουσαν. ἦτις γραῦς θεασαμένη τότε τὸν ἅγιον προσέδραμεν αὐτοῦ πιστῶς τοῖς ἴχνεσι καὶ προσέπεσε καὶ τὰ τῇ παιδί αὐτῆς πνεύματα πορνικὰ ἐπανιστάμενα ἐθριάμβευσεν. ὁ δὲ τὴν παῖδα προσκαλεσάμενος συμπαθῶς· «ἐπίθες» ἔφη αὐτῇ «τὴν χειρὰ σου τῷ αὐχένι μου, τέκνον.» τοῦτο δὲ αὐτῆς [X] τελεσάσης, φησὶν αὐτῇ τρίτον οὕτως ὁ γέρων· «ἐπ' ἐμέ, ὦ παῖ, μεταβήτω ὁ πόλεμός σου δυνάμει Χριστοῦ, τῆς κατὰ σοῦ προσβολῆς ἀπεληλαμένος εἰς ἔτι.» ἡ δὲ σὺν

τῷ λόγῳ αὐτοῦ εὐθὺς κουφισθεῖσα τοῦ πάθους σὺν τῇ μητρὶ αὐτῆς πρὸς τὴν μονὴν ἀνέστρεψεν· ὅθεν ἐξῆλθε δοξάζουσα τὸν θεὸν καὶ τὸν αὐτοῦ μέγαν θεράποντα Ἰωαννίκιον μακαρίζουσα. ὡς δὲ ἔφθασε, διαστάς τῆς Κουνδουρίας τοῖς ὄρεσιν ὁ μιμητὴς τοῦ προδρόμου Ἰωάννου καὶ τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων ἄξιος Ἰωαννίκιος, οἷα βέλεσι πυρός, τοῖς πορνικοῖς ἤρξαστο κατατοξεύεσθαι λογισμοῖς. οὓς αἰσθόμενος αὐτῷ ἐπιτιθεμένους σφοδρότερον ἐν σπηλαίῳ δράκοντα εὐρηκῶς ἑαυτὸν ἐκείνῳ κατάβρωμα ἐπιδίδωσι, σπαράττων αὐτὸν χερσὶ καὶ ἀναγκάζων μὴ βουλόμενον αὐτοῦ ἄψασθαι ὅλως, σωματικῶς θανεῖν οὐκὶ ψυχικῶς προαιρούμενος, καὶ θανάτῳ τὸ θνητὸν παραδοῦναι προκρίνων ἢ τὸ ἀθάνατον ἀμαρτόντα νεκροποιῆσαι. ἀλλ' οὖν καὶ τούτου τοῦ θηρὸς αἰδεσθέντος, ὡς τὸν Βαπτιστὴν [p. 344A] πάλαι ἀσπίδες καὶ δράκοντες ἐπτηξαν καὶ κεράσται. ὅθεν ἐν αὐτῷ τῷ οἰκητηρίῳ τοῦ δράκοντος πρὸς θεὸν αὐτοῦ ἐκπετάσας τὰς χεῖρας, τοὺς πολεμίους τῆς ζωῆς ἡμῶν δαίμονας καὶ τῶν παθῶν συνεργοὺς κατὰ κράτος ἐτρέψατο καὶ τὸν δράκοντα σὺν αὐτοῖς ἀπενέκρωσεν, ἔκτοτε τῆς κατὰ πάντων θηρῶν ὀρατῶν τε καὶ ἀοράτων δυνάμεως παρὰ θεοῦ ὄντως τὴν δωρεὰν εἰληφώς, ὡς δειχθήσεται. ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ ὄρει περιερχόμενος ἐν μιᾷ καὶ τοὺς δαυϊτικοὺς ἀποστηθίζων ψαλμοὺς ὄρᾳ σωρείαν λίθων τινασσομένην ἐκ τῶν κάτω τε πρὸς τὰ ἄνω ἀνυψουμένην, καὶ δράκοντα παμμεγέθη

ἀναβαλλόμενον ἐξ αὐτῆς· οὗ καὶ θεοῦ βοηθείας καθωπλισμένος ἐπιβὰς τῇ κεφαλῇ ὁ μακάριος σὺν τῇ ἐν χερσὶν αὐτοῦ σταυροτύπῳ σιδηρᾷ βακτηρίᾳ, ἀνεῖλεν αὐτὸν καὶ ἀπωλεία παρέδωκεν. ἄλλοτε δὲ ἐκεῖσε χειμῶνος ὥρα εἰσελθὼν ἐν σπηλαιῷ μεστῷ σκοτίας ἔνοικον ἔχοντι δράκοντα, οὗ ἦσαν ὡς πῦρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπαστρέπτοντες, ξύλα συλλέξας, ὥσπερ ἐν πυρὶ ἀγνοῶν τοῖς αὐτοῦ ὀφθαλμοῖς ἐπετίθει, τοῦ δὲ ἀποτιναξαμένου τὰ ἐντεθέντα, γνοὺς ὁ πατὴρ ἐν μέρει γέγονε τοῦ σπηλαιίου καί, ὡς ὁ χειμῶν παρήλθεν, ἀβλαβῶς ἅμα συνδιαιτᾶτο τῷ δράκοντι.

13. [B] εἶθ' οὕτως κατωτέρω πρὸς τὰ τῆς Κιλικίας ὄρη ἀπήει χρόνους ἑπτὰ διατρίψας αὐτόθι. τῷ οὖν πέμπτῳ ἔτει τῆς εὐσεβοῦς βασιλείας Νικηφόρου καὶ Σταυρακίου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς ἐρημικῆς διαγωγῆς τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου καὶ πεντηκοστῷ τετάρτῳ τῆς πάσης ζωῆς αὐτοῦ, ἐν τοῖς τῆς Κιλικίας ἔτι διαιτώμενος ὄρεσιν ἀποκαλύπτεται ἐκ θεοῦ ἐπὶ τὴν τοῦ Πανδήμου μονὴν Ἐριστὴν καλουμένην ἀναζεῦσαι ἐκεῖθεν, μιᾶς οὔσης τῶν ἐν Βιθυνίᾳ ἀσκητηρίων μεγίστης καὶ τιμίας, ποιμένα ἐχούσης κατὰ τὸν καιρὸν Στέφανόν τινα πάση ἀρετῇ ἀληθῶς ἐστεμμένον καὶ Ἀναστάσιον οἰκονόμον ὡσαύτως, κάκει τὸ τῶν μοναχῶν ἐπενδύσασθαι σχῆμα. ὃς καταλαβὼν τὴν μονὴν Ἐριστῆς, ὡς προστέτακτο, ἡμέραις θέρους, τὰ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτοῦ χρησιμώδημα Στεφάνῳ τῷ ἡγουμένῳ ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ τῇ ἐπαύριον μὴ μελλήσας,

εἰσελθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἰσαγαγὼν δὲ καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ θεράποντα τῷ ἀποτακτικῷ τῶν μοναχῶν ἄρματι σχηματίζει ἀμετακλήτως Ἰωαννίκιον, τοῦ τῆς μονῆς οἰκονόμου Ἀναστασίου τὴν ἀπαρχὴν τῶν τριχῶν δεξαμένου. ἀφ' οὗ ἐξ ἀγῶνων εἰς ἀγῶνας ἐμβιβαζόμενος ὁ πανόσιος καὶ ἐκ πόνων εἰς πόνους θεομιμήτως ἀποδυόμενος ἐπὶ τὰ Μητάτα καλούμενα κατελθὼν καὶ πρὸς τὸν

[X] ἐκεῖσε ὄντα ποταμὸν Γοργύτην, σπήλαιον εὐρηκῶς ἐν τόπῳ ὀνομαζομένῳ τὰ Κρίταμα [λεγε· Κτήματα] ἑαυτὸν ἐν αὐτῷ ἀκαθείρκτως καθεῖρξεν, ἐξ ὀργυιῶν ἀλύσει περιδεσμήσας καὶ ἀρετῇ ἀπάσῃ ἐνδιαπρέψας.

14. μετὰ δὲ τὸν ἐκεῖσε τριετῆ χρόνον, ἐπὶ τὰ τῆς Λυδίας τοῦ Ἄλσους ὄρη καὶ ἐν κάστρῳ, τῷ Λισῷ παρακειμένῳ τόπῳ, (λεγε) Χελιδόνι καλουμένῳ, καὶ πρὸς τὸν ἐν αὐτῷ ἀγωνιζόμενον ἀπάρας γέροντα μέγαν Γεώργιον, τὸν Γοργύτην διαπερῶν ποταμὸν ἤδη δράκοντα φοβερὸν ἐν αὐτῷ νηχόμενον περιέτυχεν ὡς ἀναχαιτίζειν αὐτοῦ τὸ ρεῦμα τῷ μεγέθει τοῦ σώματος τῇ περιγραφῇ. ὃν καὶ ἀποκτείνας χάριτι Χριστοῦ, ἀπήει πρὸς τὸν ποθούμενον, μεθ' οὗ καὶ τρία ἔτη προσδιατρίψας, καὶ παρ' αὐτοῦ ἅπαν τότε ἐκμαθὼν τὸ ψαλτήριον, πρὸς τὸν τῆς Ἀντιδίου μονῆς ποιμένα Ἰωάννην σὺν ὑπουργῷ Παχωμίῳ ἀνθυποστρέψας, ἀνέρχεται εὐχῆς αὐτοῦ χάριν καὶ ἐπισκέψεως, καὶ πρὸς τοὺς ἐκεῖσε ἀγωνιστὰς γέροντας [p. 345A] ὄντας. κάκειθεν πρὸς τὸν τῆς Ἀγαύρων

καθηγεμόνα Γρηγόριον ἔρχεται καὶ πρὸς τὰ τοῦ Τριχάλικος δύσβατα ὄρη. ὃς καὶ γνοὺς τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ σὺν τρισὶν ἄνεισιν εὐθὺς ἀδελφοῖς, Εὐστρατίῳ, φημί, τῷ πατρὶ Ἰωαννικίῳ λίαν ἠγαπημένῳ, Σάβα τε καὶ Θεοφυλάκῳ. οἱ καὶ κελλίον αὐτῷ τεκταίνοντες εὐτέχνως, συμπάροντος καὶ τοῦ ὀσίου, αἰγάγων βλέπουσιν ἐκεῖ νεμομένην ἀγέλην, ἧτὸν δὲ τοῦ αἰπολίου ἐκείνου τράγον ἠγούμενον, ἧ κατὰ τὸ Σολομῶντος ῥητόν, πάντων ἐκείνων ὑπερφερέστατον πέλοντα. ὅθεν καὶ εἰς ἑαυτοὺς διελογίζοντο ἐννοοῦντες ὡς εἰ ἄραγε οὗτος κατεσχέθη ὑπὸ τινος εἰς ἀσκὸν αὐτοῦ μέγιστον ἂν προχωρήσῃ τὸ ἔνδυμα. ὁ δὲ ὀσιος τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτῷ θείου πνεύματος ἐπιγνοὺς τὰ βάθη τοῦ θεοῦ ἐρευνῶντος τῷ ἐνὶ αὐτῶν ἀδελφῷ Σάβα ἐπέτρεψεν τοῦ ἀπελθόντα κατασχεῖν τὸν τράγον ἐκείνον καὶ ἀγαγεῖν αὐτόν. ὁ δὲ ἀπελθὼν μετ' εὐχῆς καὶ κρατήσας ἠνεγκεν αὐτὸν εὐπρόθυμον τῷ προστάξαντι. ὃς τῇ χειρὶ ἀλίσας αὐτόν καὶ τῷ βαυκαλίῳ ὕδωρ ποτίσας, ἔφησεν αὐτοῖς ἐκπληττομένοις τὸ ὄραμα· «ἄραγε χρήσιμος ἔσται οὗτος, ὃ ἀδελφοί, ὡς ἐλογίσασθε, εἰς ἀσκὸν κάλλιστον τῷ μεγέθει» τῶν δὲ εἰρηκότων, [B] «καὶ μάλα δὴ, ὅσιε πάτερ,» τῷ Σάβα αὐθις ἐπιτρέπει κατασχόντα τὸ ζῷον ἕως τινος ἀπαγάγοντα αὐτὸ ἄφετον ἀπολῦσαι, ὃ πεπλήρωκεν, ὡς προσεταγμένος, τὸν τράγον τότε ποιήσας ἀποπομπαῖον.

[p. 346B]

15. τῷ οὖν ἐνάτῳ ἔτει Νικηφόρου τοῦ βασιλέως, οἱ τὸν Λίβα οἰκοῦντες βάρβαροι Οὐννοὶ στρατοπεδεύσαντες καθ' ἡμῶν καὶ τὴν Θρακῶν γῆν ἐξελθόντες λεηλατῆσαι, τοῦ βασιλέως αὐτοῦ σὺν πολλοῖς στρατεύμασιν ἀντιπαραταξαμένου καὶ κατὰ κράτος ἠπτήσαντος, πρὸς αὐτὰ τε αὐτοὺς τὰ βασίλεια αὐτῶν εἰσελάσαντος καὶ συγκόψαντος, κάκειῖσε ἀβουλήτως προσδιατρίψαντος, ἐπισυστήσαντες ἑαυτοὺς οἱ κατάλοιποι καὶ τὰ ὄμορα μισθωσάμενοι ἔθνη ἀνθήτησαν τοῦτον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου τοσοῦτον, ὡς αὐτὸν δὴ τὸν βασιλέα Νικηφόρον στόματι μαχαίρας πανστρατὶ καὶ αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ὁ διορατικωτάτως εἰδὼς ὁ ὄντως Θεοῦ προφήτης Ἰωαννίκιος, ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως συγγενῶν δυσωπούμενος αὐτοῦ παρόντων [X] τοὺς βασιλέας τοῦ εὐχέσθαι· «ὑπὲρ μὲν τῶν βασιλέων ἤδη» φησὶ διαφόρως «ἠϋξάμην» ὁ ὅσιος «ὑπὲρ δὲ τοῦ βασιλέως εὐξομαι νῦν.» οἱ δὲ τὸ ἀπόρρητον τοῦ λόγου ἀπλῶς αὐτοῖς δηλῶσαι παρακαλέσαντες ἀκούουσι φανερώτατα ὡς ὅτι ὁ βασιλεύς, Θεοῦ συγχωρήσαντος, ἐν τῷ πολέμῳ νῦν πέπτωκε τραυματίας, ὁ δὲ αὐτοῦ υἱὸς πρὸς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐπανέρχεται τετρωμένος. ταῦτα ἀκηκοότες καὶ θαμβηθέντες σὺν τάχει καὶ φόβῳ πολλῷ τὴν βασιλεύουσαν τῶν πόλεων κατειλήφασιν τὸν ὅσιον συνταξάμενοι. ὡδὲ [λεγε· ὡς δὲ] τὰ προρρηθέντα πάντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐνεργῶς μεθ' ἡμέρας ἐβεβαιώθησαν, τῆς ἐν αὐτῷ θείας χάριτος τὸ

κοσμοπερίβλεπτον ἐθαύμασαν καὶ ἀλάθητον. τοῦ δὲ Σταυρακίου τὰς τρώσεις ἀλγοῦντος ἔτι καὶ τὴν βασιλείαν περικρατοῦντος, αὐτοὶ πάλιν οἱ τῆς τοῦ ὀσίου προφητικῆς ἰσχύος πείραν λαβόντες πενθεροὶ αὐτοῦ, καὶ περὶ τούτου μαθεῖν γλιχόμενοι τελεώτατον εἰ ἄρα ἐπὶ χρόνους ἐπικρατῆς ἔσται τοῦ σκῆπτρου καὶ πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ δοῦλον Ἰωαννίκιον διὰ τινος τοῦτο βουλόμενοι πύθεσθαι τὸν πολλάκις ἀναγραφέντα [p. 347A] τίμιον ἄνδρα Εὐστράτιον διὰ τινὰ ἀναγκαίαν χρείαν παρὰ τοῦ ποιμένος αὐτοῦ Γρηγορίου αὐτοῦσε τότε ἰδόντες ἀπεσταλμένον δι' αὐτοῦ τὸν ὄσιον πατέρα καθικετεύουσι δηλοποιῆσαι αὐτοῖς τῶν ζητουμένων καὶ ἀπορουμένων τὴν γνῶσιν. ὁ δὲ θεόφρων ὄντως Εὐστράτιος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀποπλεύσας, καὶ τὴν ἑαυτοῦ μονὴν καταλαβὼν, ὡς ἐβούλετο, τὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Γρηγορίου εὐχὰς λαβὼν πρὸς τὸν μέγα τοῦ Θεοῦ θεράποντα Ἰωαννίκιον ἄνεισι καὶ τὰ παρὰ τῶν πενθερῶν τοῦ βασιλέως ἐνταλθέντα αὐτῷ προσειπεῖν μετὰ τὴν συνήθη εὐχὴν προσφέρει. ὁ δὲ «ὦ τέκνον» ἔφη «Εὐστράτιε, ἐπὶ καιροῦ ἢ ὠδὶς καὶ ὡς ἐπὶ ξυροῦ τάχα ἢ ἐναλλαγῇ τοῦ κατέχοντος.» ἦτις δὴ καὶ παρ' αὐτὰ ἔλαβεν πέρας, ὡς λέλεκται. εὐθὺς γὰρ τότε τελευτήσαντος Σταυρακίου μεταβαίνει τὸ σκῆπτρον εἰς Μιχαὴλ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ.

16. ὃς καὶ εὐσεβῶς διέπων τὴν βασιλείαν, τῷ δευτέρῳ αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς χρόνῳ, παμπληθεὶ μέλλων ἐξιέναι

κατὰ τῶν Οὔννων Λέοντα τὸν Ἀμαληκίτην στρατηγὸν τῶν Ἀνατολικῶν προχειρίζεται. οὗ ἀδελφιδὸς πέλων τις συγκλητικὸς, Βρυέννης ὀνομαζόμενος, εὐχῆς χάριν, πρὸς τὸν ὄσιον ἦλθεν, ὃν καὶ μετὰ τὴν συνήθη εὐχὴν ἠρώτα, «ἄρα [B] ἐπίσταται» λέγων «προβάτων ἐπίστατεῖν ὁ ἀδελφιδὸς σου Λέων, ἑταῖρε, ποιμαίνειν μέλλων μετὰ μικρὸν ποιμνὴν προβάτων.» ὁ δὲ μὴ νοήσας ὅτι μυσικώτερόν ἐστι τὸ λεχθέν· «καὶ πῶς δυνατόν, πάτερ» ἔφη «στρατηγὸν αὐτὸν ὄντα πρὸς ποιμαντικὴν ἐπιστήμην ἀτίμως μεταχωρῆσαι» ὁ δὲ πατὴρ μὴ ἐπιλύσας αὐτῷ τῆς κατὰ Μιχαὴλ τοῦ πιστοῦ βασιλέως σατανικῆς μελλούσης γενέσθαι τυραννίδος ὑπὸ τοῦ Λέοντος, μετ' εἰρήνης αὐτὸν ἐκπέμπει. ὡς δὲ ἠτοιμάστω ὁ κατέχων τὰ σκῆπτρα θεοσεβέστατος Μιχαὴλ πρὸς τὴν Θρακῶν χώραν κατὰ τῶν Οὔννων ἐξώρμησεν. παρεμβολῆς δὲ μεγίστης τῶν μερῶν ἀμφοτέρων γενομένης εἰς δεῖξιν, ὁ τοῦ διαβόλου υἱὸς καὶ ὁμώνυμος Λέων καὶ τῆς Ἀντιχρίστου ὄντως ἀντιθεΐας ἀντίμιμος τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ ἐπὶ τῶν θείων συμβόλων μὴ τυραννῆσαι ὁμωμοκῶς ταύτην ὠδίνων τὴν νόσον ὁ παραβάτης κατὰ διάνοιαν νῶτα δίδωσιν. εὐθὺς μετὰ συμβολὴν πολέμου τοῖς ἐναντίοις ἐθέλοντι ἰσχὺν μὲν ἐκείνοις παρέχων ἐν τούτῳ, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἦτταν καὶ ἑαυτῷ στολὴν τυραννικὴν πολυσύμφορον χριστιανικοῖς αἵμασι βεβαμμένην ὑφαίνων. τότε γὰρ τότε ὀλίγων τινῶν τῶν μὴ συμφρονησάντων ἐκείνου τῆ ἀνταρσία σὺν τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν πόλιν [X]

διασωθέντων, τῶν λοιπῶν πάντων χριστιανῶν μαχαίρα καὶ αἰχμαλωσία περιπεσόντων, κρεμῶν αὐτὸς κατὰ πόδας τοῦ τυραννῆσαι, τὴν βασιλείαν παραγενόμενος, μεθίστησι τῆς βασιλείας τὸν ἀγγελώνυμον, σύζυγον καὶ τέκνα τῆ μοναδικῆ παραδοῦς πολιτεία, δικάσας αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων ἀπανθρωπία, καὶ μηδὲ ὄραν αὐτοὺς ὅλως ἑαυτοὺς συγχωρήσας.

17. ἀλλ' ὁ μὲν τοῦδε τοῦ Λέοντος πατήρ, Λέων καὶ πρῶτος εἰκονομάχος διάβολος, μὴ δυνηθεὶς κατὰ θεοῦ, κατὰ τῆς εἰκόνος χωρήσας πρῶτον τὴν ψυχὴν θανατώσας τῆ παραβάσει τῆς ἐντολῆς τὸν σωματικὸν ἡμῖν προεξένισε θάνατον. ὁ δὲ τούτου ὁμώνυμος καὶ δεῦτερος εἰκονομάχος, τύραννος Λέων, μαθητὴς τε καὶ ἔκγονος καὶ χριστομάχος τὸ γένος ἡμῶν διὰ τὴν βασιλείαν τυραννικῶς τυραννῶν τὸ ἀνάπαλιν θανάτῳ πρῶτον σωματικῶ καὶ μαχαίρα καθυποβάλλει, εἴθ' οὕτως νέκρωσιν ψυχῆς ἀπογεννᾷ τοῖς πειθομένοις τῆ δυσσεβεῖ αὐτοῦ αἰρέσει, ὡς ἐξ ἀντιθέου βλαστήσας ὅλος Ἀντίχριστος. καὶ ὁ μὲν κατὰ τῆς τοῦ ἀκτίστου Θεοῦ λυττήσας κτιστῆς

[p. 348A] εἰκόνος ἀντιθεΐας βουλῆ δελεάσας τοὺς πρωτοπλάστους ἠχρείωσεν, ὁ δὲ κατὰ τῆς ἐνσάρκου Χριστοῦ μηνιάσας οἰκονομία, καὶ τῆς αὐτοῦ ἐν γραφῇ εἰκονικῆς ὁμοιώσεως Ἀντιχρίστου δόγματα τοῖς ἐξ Ἀδάμ παραδέδωκεν, τοὺς εὐσεβεῖς ὄντως μὴ ζηλώσας τῶν βασιλέων, ἀλλὰ τοῖς ἀσεβέσιν ἐξομοιούμενος. ὁ γὰρ πρῶτος ἐν βασιλευσὶ Χριστιανῶν, Κωνσταντῖνος ὁ

μέγας, τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας ὑπὸ θεοῦ ἐμπιστευθεὶς τὰ σκῆπτρα ἐν τοῖς αὐτοῦ νομίμασι τοῦ παμβασιλέως ἐκτυπῶν Χριστοῦ τὴν εἰκόνα, τῆς σαρκὸς τὸ ὁμοίωμα σὺν τῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ σταυρικῷ σκῆπτρῳ ἑαυτὸν ἐν μέρει δουλικῶς συνυπέγραφεν. ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν ἡμῖν ὄλον δεικνὺς τὸ τῆς Χριστοῦ οἰκονομίας ἀφαντασίαστον καὶ τὸ τῆς θείας φύσεως ἐν αὐτῇ ἀπερίγραπτόν τε καὶ ἄφυρτον καὶ ἀσύγχυτον, ὡς γὰρ ἐκεῖνος γραφόμενος σαρκὶ καὶ νομίμασιν ἐκτυπούμενος οὐ περιεγράφετο τῇ ψυχῇ, ἀλλ' ἀκέραια τῶν ἐν αὐτῷ φύσεων ἀτελῶν, ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, τὰ ιδιώματα ἔσωζεν, οὐ διαιρούμενος, οὐ τρεπόμενος, οὐ συγχύσει ὑποβαλλόμενος, οὕτω καὶ τὸν Χριστὸν ὑπάρχειν διὰ τοῦ συνεικονίζεῖν ἐκήρυττεν ἅπασι συντομώτερόν τε καὶ [B] ἐκδηλότερόν τε σαρκῶσει ἀσυνουσίαστον καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἀπερίγραπτον. ἀλλ' οἱ τούτῳ τῷ εὐσεβεῖ Κωνσταντίνῳ μὴ συμφρονήσαντες τύραννοι εἰς αὐτὰ τὰ καίρια τῆς εὐσεβείας δυσφημήσαντες διαφόρως καὶ τὴν τοῦ βασιλέως Χριστοῦ εἰκόνα σὺν τούτῳ τὸ δυσωνύμῳ Λέοντι τῆς ἐκκλησίας ἐξέωσαν, τῷ βασιλεῖ αὐτῶν Ἀντιχρίστῳ τάχα τῆς βασιλείας τὰ σκῆπτρα προετοιμάζοντες, οὗ καὶ τὸ χάραγμα προσμένοντες δέξασθαι οἱ παράφρονες τὸν ὄντως βασιλέα Χριστὸν διὰ τὸ μὴ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ βασιλικῶς ὡς βασιλέα τιμᾶν ἀπαρνούμενοι καὶ διὰ τοῦ μέρους τοῦ ὅλου μυστηρίου ἀλλοτριούμενοι καὶ ὑπ' ἐκείνῳ ἐλεεινῶς τῷ ἀντιθέῳ ταπτόμενοι εἰς ἀπωλείας βόθυνον ἀπύθμαντον

καταφέρονται. τότε γὰρ τότε ὁ ἐξ ἀντιθέου φύς, καθάπερ ἔφην, Ἀντίχριστος, καὶ τοῦ μέλλοντος Ἀντιχρίστου προοδοποιός τε καὶ πρόδρομος, τύραννος Λέων, ὡς ἔχισ πικρά, τὸν ἰὸν αὐτοῦ τῆς ἀρνησιθεΐας τοῖς ὡσὶ τῶν ἀφελεστέρων ἐγκρίψας, καὶ εἶδωλον Χριστοῦ τὴν εἰκόνα ἀποκαλέσας, ἐκ τῆς ἐκκλησίας τε τὸν ταύτης ἅγιον ἄγγελον καὶ χριστόφρονα Νικηφόρον ἐξεώσας, ἀντεισάξας δὲ αὐτῇ τὸν μοιχὸν καὶ φθορέα Θεόδοτον τὸν Μελισσηνὸν ἐκ Νακωλείας ὀρμώμενον, ἐξῆς ὁμογνώμων αὐτοῦ ἰουδαιόφρων εἰκονομάχος καὶ [X] ἐπάρατος Ἐπιφανίδης ἐβλάστησε, διωγμὸν μέγαν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐκίνησεν, ἀρχιερεῖς, ποιμένας καὶ ἱερεῖς καὶ τοῦ λαϊκοῦ τάγματος τῶν πιστῶν τοὺς μὴ ὑποκύπτοντας αὐτοῦ τῷ ἀντιχρίστῳ βουλήματι διαφοροῖς αἰκίαις καὶ θανάτοις, ἐξορίαις τε καὶ δημεύσεσιν ὑποβαλὼν ἀπανθρώπως. μετὰ δὲ τὸ πάσας κώμας καὶ πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς δυσσεβοῦς αὐτοῦ ἐμπλήσαι ἀκαθαρσίας, ὁ τύραννος καὶ τοὺς ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὄπαῖς τῆς γῆς κρυπτομένους ἐξερευνήσων ἀπέστειλεν.

[p. 350X]

18. ὅθεν καὶ ὁ μέγας οὗτος Ἰωαννίκιος ἀπὸ τοῦ Προυσαέων ὄρους Τριχάλικος ἐπὶ τὸ πρὸς Λυδίαν Ἄλσος καλούμενον, οὐ φυγὰς ἀπήει, ἀλλ' εὐσεβείας αὐταπόστολος κῆρυξ. ἐν ᾧ ὑπάρχων Γουρίας τις,

φθορεὺς καὶ μάγος, χρηστήν ἔχων ὑπόληψιν ὁ λαοπλάνος παρά τινων, τῆ τοῦ φωστῆρος ἐκεῖσε ἐλεγχθεὶς παρουσία, ὃς σκότος ὢν καὶ εἰς ἄγγελον φωτὸς μετασχηματιζόμενος κατὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ [p. 351A] τὸν διάβολον φθόνον πικρὸν κατὰ τοῦ πατρὸς ὠδινήσας ἐν διανοίᾳ ὑποκρίσει τούτῳ μαθητευθῆναι ἰκέτευεν, ἢ φάσμασιν αὐτὸν δαιμονιώδεσι θροῆσαι καὶ αὐτόθεν μεταστῆσαι, ἢ δηλητηρίοις τισὶν ἐν βρώσει καὶ πόσει καταμιγεῖσι κακῶς τοῦ ζῆν αὐτὸν στερῆσαι, καὶ, ὡς μονερημίτης, μόνος αὐτὸς θηρᾶν ἐκεῖσε τὴν παρ' ἀνθρώπων δόξαν. ἀλλ' ἐπεύσθη τῆς ἐλπίδος κατ' ἄμφω ὁ δολιώτατος. μαθητοῦ γὰρ οὗτος, ὡς Σίμων ὁ μάγος, ἐκεῖνος ὑποδύς προσωπεῖον τοῦς περὶ αὐτὸν δαίμονας συναθροίσας εἰς ἰππέων τινῶν καὶ σιδηροθωράκων ὀπλιτῶν ξιφηφόρων πολυμόρφων τε θηρῶν μεταβαλλομένους εἰδέας καὶ κατ' αὐτοῦ ὀρμώμενος φοβερῶς δείξας, ἥττηται κατὰ κράτος ἀφανισμῶ τῶν θροούντων πάντων ἐκείνων τῆ εὐχῆ τοῦ δικαίου. ὅθεν καὶ τῶν θροήσεων ὑποβληθεισῶν, εἴθ' οὕτως αὐτῷ ἐν πόσει κινῶν θανάσιμον δηλητήριον, ὅπερ τῆ ἐν Χριστῷ σφραγίδι σημειωσάμενος καὶ πῶν ὁ πατήρ τὸ φάρμακον μὲν εὐθὺς σὺν πλείστῳ αἵματι ἐξεμεῖ, τὰ ἔνδον αὐτοῦ οὐ μικρῶς ἀλγούμενος. ὁρᾷ δὲ τινα φοβερὸν ἀφυπνώσας στρατιωτικὴν περιβεβλημένον ἐσθῆτα, καὶ ξύλον μικρὸν ἐπὶ χεῖρα κρατοῦντα, ὃν καὶ ἠρώτα· «πόθεν καὶ τίς εἶ, καὶ τίνος χάριν [B] πάρει, καὶ τί τὸ ἐν χερσὶ σου ὑπάρχει ξύλον» ὁ δὲ στρατηλάτης λέγει· «ἐγὼ εἰμι

Εὐστάθιος εἰς συμμαχίαν νῦν παρὰ Θεοῦ ἀποσταλεῖς καὶ βοήθειαν, ὅπως φαγὼν τούτου τοῦ ξύλου ἐκμειώσης ἐκεῖνο τοῦ μαγομάντου Γουρία τὸ δηλητήριον.» ὁ δὲ καὶ λαβὼν κατέφαγε· φαγὼν δὲ καὶ αἰσθόμενος γλυκύτητα ἄφατον διυπνίσθη, οὐδένα βλέπων ἔτι τὸν συλλαλοῦντα, τὴν δὲ ὑγίαν αὐτοῦ τὴν προτέραν ἀπολαβών.

19. ὅθεν διώξας τὸν μάγον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ συναναστροφῆς τε καὶ συνοικήσεως, τῷ ὀφθέντι αὐτῷ Εὐσταθίῳ τῷ στρατηλάτῃ ἐπὶ τοῦ τόπου εὐκτήριον οἶκον ἐγείρει καὶ αὐτοῦ συνιστᾷ μοναστήριον. Καὶ ἐν ἡσυχίᾳ αὐτοῦ διαζῶν καὶ ἐν ἀποκλειστικωτέροις τόποις προσδιατρίβων βλέπει καθ' ὕπνου ὁ θεοπύρσευτος πηγὴν καθαρὰν καὶ διειδεστάτην ἐπὶ τινος τόπου τῶν αὐτόθι πρὸς ἀνατολὰς ἀναβλύζουσαν, καὶ πλῆθος προβάτων ἀπομμάτων καὶ ἀφωτίστων προσερχομένων ἐν αὐτῇ καὶ πινόντων καὶ τοῦ φωτὸς τὴν ἐνέργειαν ἀπολαμβάνοντων. ὁ δὲ ὀρῶντος καὶ θαμβουμένου τὸ ὄραμα, φησὶ τις αὐτῷ λευχείμων καὶ ὠραιότατος· [X] «ἦνπερ βλέπεις πηγὴν, ᾧ ἄνερ, τὰ φωτὸς ἐστερημένα καταφωτίζουσιν πρόβατα, Μαρίας τῆς θεομήτορός ἐστιν οἰκητήριον.» ὁ δὲ τοῦ ὕπνου διαναστὰς καὶ πρὸς τὸν ὑποδειχθέντα τόπον σπουδῆ ὀρμήσας, πηγὴν μὲν αἰσθητὴν ὅλως οὐκ εὔρε· τόπον δὲ τερπνὸν καὶ λίαν ἐπίπεδον εὐρών, ναὸν ἐν αὐτῷ τῆς Θεοτόκου οἰκοδομεῖ, καὶ τοῦτον περιποιεῖται εἰς μοναστήριον, τὰ φωτὸς Θεοῦ ἀληθῶς ἀμέτοχα λογικὰ

πέλοντα πρόβατα, σκότει ἀσεβείας καὶ ἁμαρτίας
προσιόνοντα, τοῖς τῆς εὐσεβείας ἀεὶ νάμασι τοὺς
προσιόνοντας φωτίζειν καὶ τοῖς τῆς κατανύξεως
δάκρυσιν ἀποσμήχειν.

20. τοῦ οὖν ναοῦ κτιζομένου τῆς Θεοτόκου, ὡς
γέγραπται, συνέβη ῥαγδαῖον ὑετὸν γενέσθαι καὶ
συνεχῆ περὶ τὸν τόπον, ὡς τοῦ ἔργου ἐκκοπήναι τῆς
οἰκοδομῆς τοὺς τεχνίτας, καὶ μηδὲ ὥραν ἐκ τούτου
αὐτοὺς εὐρίσκειν τοῦ φαγεῖν ἄρτον, ἀστέγους ὄντας καὶ
περιλυπούμενους εἰς τέλος. ὅπερ δὴ
[p. 352A] ἔωρακὼς ὁ πανάγαστος καθικετεύει τότε τὸν
κύριον καὶ συννέφους ἤδη καθορωμένου τοῦ
οὐρανοῦ, ἔξαπίνης ἔσθη ἢ τῶν ὑδάτων ἐπίρροια, καὶ
ἄνεφος ὁ αἰθὴρ κατὰ συγκυρίαν ὠράθη. τῶν τεχνιτῶν
ἐχομένων τοῦ ἔργου, ὅθεν συνεργῆσαι αὐτοῖς οἰκείαις
χερσὶ τοῦ ὁσίου προαιρουμένου καὶ συλλέγοντος
λίθους, ἔχισ αὐτὸν ἐκ τῆς σωρείας τῶν λίθων
καθαψαμένη τῆς χειρὸς ἔωρᾶτο κρεμαμένη, ἥνπερ εἰς
γῆν ἀπορρίψας καὶ ἐδαφίσας ἀβλαβῆς διεφυλάχθη ὁ
δίκαιος. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἕνα ὡσαύτως τῶν
τεχνιτῶν ἔχισ δακοῦσα ἰοῦ θανασίμου μεστὸν ἐν αὐτῷ
ἐπηρμένον κατειργάσατο τραῦμα καὶ πολυῶδυνον. ὁ
ὁ πατὴρ τῆ σφραγίδι τοῦ σταυροῦ ῥήξας καθάπερ ξίφει
καὶ τὸ λυποῦν ἰοβόλον ὑγρὸν κενώσας, τὴν ὑγίειαν τῷ
δεδηγμένῳ παρέσχετο. καὶ ἕτερον δὲ ναὸν πρὸς
τούτοις τῶν ἀγίων ἀποστόλων οἰκοδομήσας καὶ αὐτὸν
εἰς θεῖον ἀφιεροῖ μοναστήριον· ἐν ἐνὶ αὐτὸς ἐκεῖ

πλησιάζοντι σπηλαίῳ, Μαρσαλινῷ προσαγορευομένῳ, ἡσυχάσας, ἐν ᾧ καὶ δράκοντα εὐρηκῶς δι' εὐχῆς ὁ θεόληπτος ἀποκτείνει. ἐν μιᾷ δὲ τούτων ποτὲ τῶν μονῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἡσυχίας καταλαβῶν, βροντῶν συνεχῶν καὶ ἀστραπῶν κεραυνοβολουσῶν, ἐπὶ τὸν ἐκεῖ [B] εὐκτήριον οἶκον ὄντα τὸ πῦρ ὡς ἐώρακεν κατασκῆψαν ἤρεν αὐτοῦ εὐθὺς ὁ πατήρ πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖρας, καὶ διέστη ἐκεῖθεν ἡ καυστική ἐνέργεια τοῦ πυρὸς ἐκχωρήσασα, τῆς φωτιστικῆς δυνάμεως τούτῳ ἐπαφεθείσης. ἐξῆς καὶ ὡς ἄλλος πύρινος στύλος ἐπὶ τι διάστημα ὥρας ὁ ναὸς τοῖς τυχοῦσιν ἐωρᾶτο, τῆς καυστικῆς βλάβης ἄμοιρος διαμένων.

21. τοῦ οὖν διωγμοῦ ὑπὸ τοῦ κρατοτυράννου Λέοντος ἔτι ἐνεργουμένου, καὶ τῶν Χριστοῦ προσκυνητῶν ἄλλοθι ἀλλαχοῦ κατακρυπτομένων, συνέβη καὶ τὸν πολλάκις μνημονευθέντα τίμιον ἄνδρα Εὐστράτιον ἀπὸ τῆς Ἀγαύρων μονῆς τῆς ἐν Προύση σκυλέντα πρὸς τὸν πατέρα τοῦτον εἰς τὸν Λισὸν ἔτι διάγοντα κατελθεῖν, αὐτῷ τε συνδιατρίψαι καὶ συναγωνίσασθαι μέχρι πολλοῦ. ὅθεν ἐν μιᾷ χάριν εὐχῆς, καθ' ἑαυτὸν ἰδιάσαντος τοῦ ἁγίου, τῇ τε προσοχῇ τῆς θεωρίας ἐπὶ πολὺ ἠδίστως ἐνατενίζοντος καὶ βραδύνοντος, ἀπιὼν μαθεῖν τὸ αἴτιον τῆς βραδυτῆτος αὐτοῦ, ὁ Εὐστράτιος βλέπει αὐτὸν μακρόθεν ἐκτεταμμένον εἰς προσευχήν, καὶ ὥσπερ τισὶν ἀοράτοις ἰμάσιν ἢ πτέρυξιν ἄχρι δύο πηχῶν [X] ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν αἰθέρα κρεμάμενον, καὶ ἡσυχάσας τεθαμβημένος ὅλος ἀνέστρεψεν, τῆς θείας

ἐκείνης καὶ θεωρητικωτάτης αὐτὸν προσευχῆς μὴ ἀπασχολήσας. ὅς καὶ παραγενόμενος μετὰ τοῦτο ὡσπερ λυπούμενος πρὸς τὸν Εὐστράτιον ἔλεγεν· «οὐ δεῖ ποτε, ἀδελφέ, τὸν εὐχόμενον καθ' ἑαυτὸν ὑπὸ τινος ἐξ ἐπιτηδεύσεως κατοπτεύεσθαι, ὅπως μὴ τῷ τῆς κενοδοξίας δαίμονι κλαπῆ ὁ προσευχόμενος, ἢ ὁ τοῦτο ποιῶν τῆς εἰς τοῦτο τῶν δαιμόνων καθυπουργίας λήψεται κρίμα, ἑαυτῷ τε καὶ ἐκείνῳ αἴτιος βλάβης ἀποφανθεῖς.» ὁ δὲ τοῦ ῥητοῦ τὴν ἔννοϊαν γνοὺς δι' αὐτὸν γινομένην, οὐ κατασκοπήσεως χάριν αὐτοῦ πρὸς ἐκεῖνον γενέσθαι ἀπελογεῖτο, τῆς βραδυτῆτος μᾶλλον δὲ τὴν αἰτίαν τοῦ γνῶναι. ὁ δὲ «κἀγώ» φησὶ «τοῦτο γινώσκω, ἀλλ' ὅλως οὐ δεῖ τὰ μὴ δέοντα πράττειν.»

22. οἱ οὖν ἐχθροὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν δαίμονες καὶ τὴν ἀπώλειαν ὄντως τοῦ γένους ἡμῶν ἐθέλοντες, παιδί τινι κώμης μιᾶς τῶν τῷ ὄρει ἐκείνῳ [p. 353A] παρακειμένων ὑπὸ τῶν γεννητόρων αὐτοῦ προσταθέντι ὑδροφορῆσαι, ὑδρευσαμένῳ καὶ ἀναστρέψαντι συναντήσαντες, τῷ ζόφῳ αὐτῶν τῆς κακίας, ὡσπερ ἐφ' ὕδατος ὁ ἰχθύς, συγχωρήσει θεοῦ, τὰ ὄμματα αὐτοῦ παραμβλύναντες καὶ πλανᾶσθαι αὐτῷ εὐθυποροῦντι προσδείξαντες· «πεπλάνησαι» ἔφησαν αὐτῷ «τὴν ὁδόν, ᾧ παιδίον, ἀλλὰ πρὸς ὑμᾶς ἀριστερᾷ ἐκκλινόν ᾧδε, καὶ εἰς τὰ οἰκεῖά σε ὀδηγήσομεν.» τοῦ παιδὸς ὑπακούσαντος αὐτοῖς καὶ πεπλανημένως ἐκκλινάντος πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὄρος ἦγον,

ἐπὶ μίαν τῶν φαράγγων κατακρημνίσαι βουλόμενοι. ὡς δὲ πλησίον παραγεγόνασι τοῦ κρημοῦ, ἐφάνη ἐκεῖ ὑπὸ θεοῦ περιερχόμενος ὁ μακάριος τοὺς δαυϊτικούς ἀποστηθίζων ψαλμούς. καὶ ὡς εἶδεν αὐτὸν ἢ τῶν δαιμόνων πληθὺς, ἀπέπτη εὐθὺς τοῦ παιδὸς ἐκείνου, ἀλαλάζουσα γοερῶς, φωτὸς γὰρ φανέντος, ὑποχωρεῖ τὸ σκότος τὰ ἐνεδρευόμενα, αὐτὴ κατὰ τοῦ παιδὸς καὶ ἀκοντὶ ἀνακράζουσα. ὁ δὲ ὅσιος τὸν παῖδα εὐρῶν ἱστάμενον ἐπὶ τοῦ κρημοῦ, δούς χεῖρα καὶ ὁδηγήσας πρὸς τοὺς γονεῖς, ἐξαπέστειλεν, τοὺς ἀκαθάρτους ἐπιτιμήσας καὶ ἐπαρασάμενος δαίμονας. ὅτι δὲ ὁράσει μόνη τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου οἱ δαίμονες ἠφανίζοντο.

καὶ ἀφ' ἐτέρου [B] τοῦτο ὁ διστάζων πιστώθητι. γυνὴ τις λογισμοῖς πορνικοῖς ἐναλοῦσα καὶ τούτοις ἀδολεσχοῦσα, οἷά τε πυρὶ τῇ συγκαταθέσει περιφλεχθεῖσα, καὶ μανία ἐκ τούτου περιπεσοῦσα τὴν φρένα ἐβλάβη, καὶ ἐλεεινῶς ἠφρενεύσατο, χιτῶνα τὸν ἑαυτῆς διαρρήσουσα, πλοκάμους τε τῆς κεφαλῆς κατατίλλουσα, καὶ ἕτερα ἄσεμνα πρὸς τούτοις ἐργαζομένη. ὡς ἄγριος ὄς περιεπλανᾷτο ἐν ταῖς ἐρήμοις, οὐκ ὀρθίῳ σχήματι βαδίζουσα ἀνθρωποπρεπῶς, οὐ τροφήν τινα ὄλως ποριζομένη, ἀλλ' ἢ τῶν ἰδίων ἀπτομένη σαρκῶν ὡς ἀλλοτριῶν, καὶ κρουνοῖς αἱμάτων τὴν ἐπιβάσιμον γῆν καταχραίνουσα, οὐ μορφὴν σώφρονα τοῖς ὀρῶσι καὶ ἰλαρὰν προσδεικνύουσα. τότε ὄμμα φοβερὸν καὶ

κατάπληκτον ὑποβλέπουσα, καὶ τοὺς ὀδόντας τρίζουσα, καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτῆς ταῖς ῥαγδαίαις πυγμαῖς τῶν χειρῶν κατατείνουσα ὡς ὄφρις τε συρίζουσα καὶ πολυσήμους φωνὰς ἀνακράζουσα, τῶν ἐν αὐτῇ διὰ τοῦ τῆς φιληδονίας ἐρωτικοῦ δαίμονος πονηρῶν πνευμάτων εἰσοικισθέντων, ὡς δι' ὄργανου, τὴν οἰκείαν ἐκάστου δι' αὐτῆς παραδεικνύντος ἐνέργειαν. ἀλλ' ἐπὶ τινὰς αὐτὴν ἡμέρας οὕτως καταπονουμένην ἀπὸ ὄρους τε εἰς ὄρος διερχομένην καὶ μανικῶς περιπλανωμένην ἢ τῶν ἀγαθῶν παρεκτικὴ [X] αἰτία καὶ τῶν καλῶν χορηγὸς τοῦ θεοῦ δυναστεία μὴ παριδοῦσα ἐπὶ τὸ τῆς Χελιδόνος ἤγαγεν ὄρος, καὶ ἐν ᾧ τόπῳ ἦν ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Ἰωαννίκιος ἐπεβίβασεν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἐλθεῖν αὐτὴν παρεσκεύασεν. ὃν καὶ θεασάμενα τὰ παρ' αὐτὴν ὄντα τῶν δαιμόνων ἄσεμνα πλήθη, ὡς κηρὸς ἐκ πυρὸς καὶ καπνὸς ὄντως ἀφανισθέντα, τῆς μαινομένης ἀπέπτησαν καὶ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἐξοστρακισθείσως, ὡς δηλωθήσεται. τὸν κατὰ φύσιν γὰρ λογισμὸν εὐθὺς ἢ γυνὴ τῇ θεᾷ μόνῃ τοῦ δικαίου, ὡς προέφην, ἀντιλαβοῦσα καὶ εἰς ἑαυτὴν γενομένη ὑπὲρ ἐλπίδας τὸν Χριστοῦ δοῦλον Ἰωαννίκιον πρὸ προσώπου αὐτῆς ἰστάμενον ἰδοῦσα πίπτει αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας τότε ὀδυνηρῶς θρηνοῦσα, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὴν πάντα μεταμελητικῶς ἐκκαλύπτουσα. ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῆς τὰ μέλη πληγαῖς κατεστιγμένα τῇ μανικῇ ἀπονοία καὶ διερρωγότα τὰ ἄμφια κατελεήσας, φησὶν αὐτῇ· «τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὁ Χριστὸς καὶ θεὸς μου ἀπὸ

τοῦ νῦν ἰᾷταί σε μετανοήσασαν,
 [p. 354A] ὃ γύναι, καὶ τῶν πονηρῶν ἀπαλλάττει
 πνευμάτων, ἐπ' ἐμὲ αὐτὸν διαβαίνοντος τοῦ πολέμου·
 ὅθεν τοῦ λοιποῦ θάρσει, ἐχομένη τῆς σωτηρίας σου.»
 τῆσδε παρ' αὐτὰ τῷ λόγῳ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ ἴδια ὑγιῶς
 ἀπελθούσης, οἱ ἐξ αὐτῆς ἀπελασθέντες δαίμονες
 πορνικοὶ τούτῳ ἀπερυθριασμένως προσέβαλλον.

23. ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ γενναῖος στρατιώτης τὴν κατ'
 αὐτοῦ αἰσθόμενος προσβολὴν αὐτῶν, προσευχαῖς
 αὐτοῖς ἀνωπλίσατο καὶ νηστεῖαις, ὡς ἄλλην πόλιν
 ἐχθρῶν τὴν σάρκα ἑαυτοῦ φόβῳ Θεοῦ περιχαρακώσας
 καὶ λιμῶσαι παρασκευάσας οἰκέτας αὐτοῦ, ἐκείνους
 τοὺς νόμῳ τῶν μελῶν αὐτῆς τῷ τοῦ νοῦς αὐτοῦ
 ἀντιστρατευόμενος νόμῳ, καὶ δραπέτας
 ἐναπειργάσατο, τῆς ἀντιπαρατάξεως αὐτοῦ τὴν βίαν μὴ
 ὑποφέροντας, ἀλλὰ μεγάλη τῇ φωνῇ ἀνακράζοντας· «ὃ
 τῆς ἀπὸ σοῦ φλογώσεως ἡμῶν, ἐρημοπολίτα
 Ἰωαννίκιε· ἐκκαίεις ἡμᾶς εὐχαῖς ἐπὶ πολὺ βασανίζων
 καὶ ἀπολλύων, ἕασον ἡμᾶς ὑποχωρῆσαί σου μὴ
 ἀντισχεῖν ἐξισχύοντας, μηδὲ ὑποφέροντας καθορᾶν
 τὴν ἐνοικοῦσάν σοι δόξαν.» ὁ δὲ ἅγιος λέγει· «τί ὅτι
 σπεύδετε, ὃ μιανοὶ τοῦ διαλῦσαι τὸ στάδιον,
 ἐπιμείνατε κἂν μέχρις ἡμερῶν ἑβδομάδος
 ἀντιπαραταπτόμενοί μοι, ὅπως γνῶτε τὴν διὰ τῆς ἐμῆς
 [B] ἀσθενείας δύναμιν Χριστοῦ ἐκνικῶσαν, καὶ οὕτως
 μου τότε ἀπαλλάσεσθε μετ' αἰσχύνης.» Οἱ δὲ τῆς
 πρώτης ἤδη τοῦ πολέμου παρελθούσης ἡμέρας καὶ

ἐπιλαβομένης νυκτὸς μικρὸν τῷ πατρὶ ἀπὸ τῶν κόπων ὑπνώσαντι ἄρκω ἐοικυῖα παμμεγέθει καὶ βρυχομένη θρασέως αὐτῷ συνεπιπίπτουσι. Τοῦδε τοῦ ὕπνου διαναστάντος καὶ τῇ πρὸς Θεὸν εὐχῇ τὰς χεῖρας διαπετάσαντος, ἡ δαιμόνιος φάλαγξ ἐκείνη μαστιζομένη ὠλόλυξε δραπετεύσασα καὶ τοῦ πατρὸς εἰς τέλος ἠττημένη ὑποχωρήσασα.

24. [X] τοιούτοις σημείοις ἐκείσε ὁ πατὴρ διαλάμπων καὶ οὐ τὴν τυχοῦσαν ὑπὸ τῶν πολλῶν ὄχλησιν ὑπομένων, πρὸς τὸ τοῦ Τριχάλικος καὶ κατὰ Προῦσαν Ὀλυμπιακὸν ὄρος μεταναστεύει. ὅτε καθ' ὁδὸν ἐπὶ τινα κώμην αὐτοῦ διερχομένου, οἱ αὐτῆς ἐξελθόντες οἰκήτορες τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐφάπτονται, καὶ παρακαλοῦσι, «δράκων» λέγοντες αὐτῷ «φοβερὸς ἐφ' ἐνὶ τῶν ἐνταῦθα οἰκῶν σπηλαίῳ ἀνθρώπους πολλοὺς καὶ κτήνη ἡμῶν ἐλυμήνατο, καὶ βοήθησον ἡμῖν, εἴ τι δύνασαι.» ταῦτα μετὰ δακρῦων δυσωπούντων αὐτῶν, ἐπικαμφθεὶς ὁ μακάριος, «κηρύξατε» λέγει αὐτοῖς λοιπὸν «ἀδελφοί, νηστείαν καὶ εὐχὴν ἑπταήμερον πᾶσιν, ὅπως θεὸς δυσωπηθεὶς ὁ φιλάνθρωπος τὸ αἶτημα ὑμῖν ἀποδῶ.» τῇ δὲ

[p. 355A] ἑβδόμη ἡμέρα παμπληθεὶ ὁ πατὴρ πρὸς τὸ σπήλαιον ὀρμήσας τοῦ δράκοντος, ὡς ἠτοιμάστω, τὸ τῆς κατοικῶν ἐν βοηθείᾳ τοῦ ὑψίστου τῆς δαυϊτικῆς ἄσμα ψάλλον καὶ λέγων, προσφωνεῖ τῷ θηρίῳ τοῦ ἐξελθεῖν μεγάλη τῇ φωνῇ. ὁ ἐξελθὼν καὶ πλησίον τοῦ ἁγίου γενόμενον, διήνοιξεν αὐτοῦ τὸ στόμα, πάντων

ὀρώντων, καταπιεῖν αὐτόν. ὁ δὲ ἅγιος τὸν ζωοποιὸν
 τύπον τοῦ σταυροῦ τρίτον, ὥσπερ τρίστομον αὐτῷ
 ἐπιπέμψας ῥομφαίαν, τῇ τῆς ἁγίας Τριάδος
 ἀπενέκρωσεν ἐπικλήσει, τὸν τόπον ἐκεῖνον καὶ τὸν
 ὄχλον τῆς λοιμῆς [λεγε· λύμης?] αὐτοῦ
 λυτρώσμενος. τοῦ δὲ ὀσίου πατὴρ ἡμῶν Ἰωαννικίου
 ἐπὶ τὸ Τριχάλικος, ὡς ἔφην, καταλαβόντος ὄρος καὶ ἐν
 αὐτῷ ἠσυχάζοντος, ἐβδόμῳ καὶ ἡμῖσι ἔτει τῆς
 τυραννίδος τοῦ μισοχρίστου κρατοτυράννου
 θυμολέοντος, τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ αἰσθόμενος ὁ τίμιος
 Εὐστράτιος ἐκ τῆς Ἀγαύρων μονῆς διὰ τὸν τῶν
 εὐσεβῶν ἐπικείμενον διωγμὸν ὡς περιλυπούμενος
 ἄνεισι πρὸς αὐτόν ἐν τῷ ὄρει, καὶ μετὰ τὴν ἐξ ἔθους
 εὐχὴν τὰ περὶ τὸν τύραννον συμβησόμενα καὶ τοῦ
 τέλους αὐτοῦ ἠρώτα μαθεῖν. ὁ δὲ ὀσιος πατὴρ ἡμῶν
 Ἰωαννίκιος λέγει· «οὐκ εἰς τέλος κύριος τῆς
 κληρονομίας αὐτοῦ, ὃ ἀδελφὲ Εὐστράτιε, ἐπιλήσεται,
 ἀλλὰ ταχίστην [B] ἡμῖν παρέξει τὴν ἀπολύτρωσιν. ὁ
 γὰρ σκολιόβουλος καὶ πολύμορφος ὄφιν οὗτος
 Ἀμαληκίτης, τύραννος Λέων, ὁ σὺν τῇ βασιλείᾳ
 τυραννήσας τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ Χριστοῦ
 εἰκόνα ἐνυβρίσας καὶ ἀπαλείψας ἐν αὐτῇ ἤδη ξίφει
 διαιρεῖται τῆς βασιλείας, καὶ ὡς ἐν πόλει κυρίου
 ἀντεξουδένωται τὴν εἰκόνα, ἀλλὰ καὶ ἐξουδενωθήσεται
 τελεώτερον.» ὁ δὲ ὀσιος Εὐστράτιος κατελθὼν ἐκεῖθεν
 μετὰ τινος ἡμέρας παρὰ εἰδότην μαθάνει τὰ τῆς
 προφητείας τοῦ πατρὸς βεβαιούμενος ὅτι Λέοντος
 τυράννου μαχαίρα ἐν ναῷ κυρίου κατασφαγέντος,

Μιχαήλ ἀντ' αὐτοῦ Ἀμορραῖος τῷ γένει τὰ σκῆπτρα τῆς ἀρχῆς ἐγκεχείρισται, τοῦ μὲν διωγμοῦ καταστείλας τὴν θραῦσιν τοῖς δὲ αἰρετικοῖς τὴν τῆς ἐκκλησίας παραχωρήσας κατάσχεσιν.

25. ὅθεν Νικήταν τινὰ λαϊκὸν θεοσεβῆ τότε συμπαραλαβὼν ὁ Εὐστράτιος ἀνέρχεται πρὸς τὸν ὄσιον αὐθις ἀναγγέλλων αὐτῷ τὴν τῶν προρρηθέντων ἀποπεραίωσιν. μετὰ δὲ ταῦτα, ψυχωφελοῦς ὁμιλίας συνεμπεισούσης, καὶ τῆς ὥρας παρεκταθείσης δι' ἀγάπην, λοιπὸν συνέρχονται πρὸς ἐστίασιν. Ἡλίου τινὸς ἀσκητοῦ πλησίον τοῦ πατρὸς ἡσυχάζοντος τὴν δοχὴν αὐτοῖς τελοῦντος τῆς ἐστίασεως, καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, φησὶν ὁ πατὴρ τῷ Ἡλίᾳ ἀποκαλυφθεὶς [X] αὐτοῦ τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν ταχύτητα τοῦ τέλους· θαλάσση ἕοικεν, ᾧ πάτερ Ἡλία, ὁ παρῶν βίος, πλοιαρίων δίκην ἡμῶν ἐπ' αὐτὸν νηχομένων, καὶ τὸ ποῦ καὶ πότε καὶ πῶς ὡς καταιγὶς ἐκάστου ἡμῶν προσεγγίσει τὸ τέλος μὴ γινωσκόντων. ὅθεν προσήκει ἐν πάσῃ νήψει καὶ νουνεχεῖ καταστάσει διαπορθμεύειν ἡμῶν καὶ διακυβερνᾶν τὴν ζωὴν, μήπως ἐν τῷ τοῦ κόσμου εὐρεθῶμεν πελάγει περιφερόμενοι, ἀλλ' ἐν τῇ ἡσυχίᾳ μᾶλλον ὡς ἐν ἀκυμάντῳ λιμένι καταλειφθῶμεν, καὶ ἐν αὐτῇ τῷ Κυρίῳ ἀποδῶμεν τὴν παραθήκην. Διὸ ὄρα μὴ ἐν κοσμικῷ αὐτὸς χωρίῳ πρὸς τὰ τελευταῖα καταληφθεὶς, οὐ μικρῶς στενάξης περιλυπούμενος. ὁ δὲ Ἡλίας λέγει· τοσοῦτοις ἔτεσι, χάριτι Χριστοῦ διὰ τῶν εὐχῶν

σου, τίμιε πάτερ, ἐν τῇ μονίᾳ μου διαρκῶν οὐ προσέψαυσα κώμη, καὶ νῦν φοβῆ με ἐν ἐκείνοις τεθνάναι· οὐκ οἶμαι τοῦτο γενέσθαι. ὁ δὲ ὄσιος τὰ αὐτὰ πάλιν εἰπὼν αὐτῷ καὶ τῇ δευτερώσει

[p. 356A] ἐπισφραγίσας αὐτοῦ τὴν πρόρρησιν ἐφησύχασε, τὸν θεοφιλῆ καὶ συνεσιάτορα Νικήταν ἀποστείλας εἰς τὰ οἴκεῖα. τοῦ εὐλαβοῦς Εὐστρατίου ἐφυστερίζοντος, καὶ ἕως τινὸς τῷ πατρὶ συνδιάγοντος, ὁ οὖν Ἥλιος δευτέρᾳ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν προφητικὴν εἰς αὐτὸν τοῦ πατρὸς ἀνάρρησιν, ἔωθεν ἀναστὰς εὐχὴν ἤλθεν αἰτούμενος, ὡς διὰ τινὰ αὐτῷ συμβᾶσαν νόσον προσκαταβῆναι τοῖς θερμοῖς. ὁ δὲ ὄσιος λέγει· «οὐ συμφέρει σοι, κῦρι Ἥλια.» ὡς δὲ ἐνιστάμενον εἶδε πρὸς τοῦτο, ἀπέλυσεν αὐτὸν ὡς ἠθέλησεν. τότε ὁ μέγας Εὐστράτιος αἰτήσας εὐχὴν καὶ αὐτὸς τοῦ Ἥλιου κατόπιν, εἰδήσει τοῦ πατρὸς Ἰωαννικίου βαδίζων ἠπειγέτο, ἐνταλθεὶς ἤδη πρὸ τῆς ἑσπέρας καταλαβεῖν αὐτόν. ὁ γὰρ Ἥλιος ἅμα τῷ προσπελάσαι ἐν τοῖς θερμοῖς καὶ μόνους τοὺς πόδας τούτοις ἐμβάψαι λιποθυμήσας, ὑπὸ τῶν εὐρεθέντων, ὡς νεκρὸς ἦρθη καὶ ἐν ἐνὶ τῶν ἐκεῖ οἰκητόρων πλησιάζοντι οἴκῳ κατακλιθεὶς πολυωδύνως ἤλγει καὶ ἔστενεν. ὄν καταλαβὼν ὁ τίμιος Εὐστράτιος, ὡς προσετέτακτο, συνεχόμενον πόνους ἀναμιμνήσκει τὰ τοῦ πατρὸς ῥήματα. ὁ δὲ φησιν· «ναὶ μὴν οἶδα, ἀλλ' ἀνάλαβέ με ἐντεῦθεν διὰ τὸν κύριον, μὴ φθασθεὶς ὧδε ἀπολέσω τὸν κόπον τῆς ἡσυχίας [B] μου. Ἦέν ᾧ γὰρ εὕρω σε τόπον ἢ φησὶν ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἦέν αὐτῷ

κρινῶ σε. Ἡ» ὅθεν διαβασταχθεὶς καὶ εἰς ἓν τῶν Ἀγαυρινῶν μετοχίων τοῦ ἁγίου προσαγορευόμενον Ἀγαπίου, ὁ Ἡλίας ἀνακλιθεὶς περὶ ἕκτην ὥραν τῆς νυκτὸς ἐτελεύτησεν, καὶ εἰς τὴν καλουμένην μονὴν τῶν Κελλίων ἀνεκομίσθη. ἐν ἧ καὶ ὁ μέγας θεόφορος Ἰωαννίκιος κατελθὼν, μετὰ τὴν ἐξ ἔθους τελευταίαν ὕμνολογίαν, τὸ λείψανον αὐτοῦ ἀσπασάμενος πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὥρμησεν ἡσυχίαν.

26. ποτὲ διὰ δυσβάτων τόπων διερχομένου καὶ κρημνωδῶν, ἀποπίπτει αὐτοῦ τῆς χειρὸς ἥνπερ κατεῖχεν σταυρότυπον ἀεὶ σιδηρᾶν βακτηρίαν. ἥς πρὸς τὴν ἀνεύρεσιν τότε ἀμηχανήσας καὶ ἀνακόμισιν, ἴστησιν ἑαυτὸν εἰς προσευχὴν ἐκτενῆ ὁ μακάριος, καὶ ἦλθε φερόμενον ἀέριον ἐν χερσὶν αὐτοῦ τὸ ἀποπεπτωκός, δι' εὐχῶν αὐτοῦ. ὁ δὲ λαβὼν καὶ δοξάσας τὸν θεόν, πρὸς τὴν αὐτοῦ ἡσυχίαν διήλθεν. εἶτα κάκεισε καταλαβὼν ὁ ἀοίδιμος πλησίον αὐτοῦ σπηλαίῳ παρακειμένῳ δαιμόνων μεστῷ, ἀφ' οὗ πολλάκις ἐξιόντες τοὺς παροδεύοντας ἔβλαπτον, οἰκῆσαι προεθυμήθη ἐν αὐτῷ. ὃν καὶ ἰδόντα πάση ἀρετῇ καὶ πίστει καθωπλισμένον κατ' αὐτῶν προσορμῶντα τὰ δαιμόνια πλήθη ἐκεῖνα καὶ εὐθαρσῶς [X] ἐπερχόμενον ἔκραζον, ἔβρυχον, ὕβριζον αὐτόν, αὐτὸ τὸ σπήλαιον διετάρασσον καὶ κατασκάπτειν ἐβούλοντο. οἰκῆσαντι δὲ αὐτῷ ἐν αὐτῷ δίκην κοράκων οἱ ζοφεροὶ πολλοῖς ἐκεῖθεν δραπετεύοντες ὠφθησαν, τοῖς τε οἰκοῦσιν αὐτοῦ, τοῖς

τε παροδεύουσιν ἔκτοτε χάριτι θεοῦ καὶ εὐχῇ τοῦ δικαίου προσβάλλειν οὐ συγχωρούμενοι.

27. συγκλητικοῦ δὲ θυγάτριον παραλελυμένον τὰ μέλη διαβασταζόμενον, ἀνακομισθὲν καὶ ὡσπερ σκεῦος ἀχρεῖον παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ὁσίου τεθὲν τῷ ζωοποιῷ τοῦ σταυροῦ τύπῳ σφραγίσας τρίτον καὶ «ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» εἰπὼν, «ἔσο ἀπὸ τοῦ νῦν ὑγιῆς [λεγε· ὑγιῆς], ὃ παιδίον» τὴν ὀλοκληρίαν παρέσχετο, αὐτοβαδὲς αὐτὸ ἀποστείλας πρὸς τὰ οἰκεῖα. ἔχων δὲ γαμβρὸν ὁ μακάριος οὗτος εἰκονομάχον καὶ βλάσφημον, οὐ νουθεσίαις πειθόμενον, οὐ δόγμασιν ἐνηχούμενον, ἀλλὰ θεομάχον, καὶ μονομάχον, καὶ [p. 357A] ἀγιομάχον ὄντα. τοιοῦτοι γὰρ ὄντως οἱ βδελυροὶ καὶ κατάπτυστοι τῆς Χριστοῦ εἰκόνας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ τῶν ἁγίων ἀντίπαλοι πρὸς ταῖς τιμίαις εἰκόσι τὰ θεοκατοίκητα λείψανα τῶν ἁγίων, καὶ τὰς πρεσβείας αὐτῶν βδελυκτῶς καὶ μισοθέως κακίζοντες, καὶ τὸν τῶν μοναχῶν ἰσάγγελον βίον καὶ τὸ ἔνδυμα διαλοιδοροῦσι. τέλος φησὶν αὐτῷ ὁ ὁσιος· «εἰ λόγῳ δογματικῷ οὐ πείθει, εἰ νουθεσίαις οὐκ ἐπικάμπτη, ἑταῖρε, ἔργῳ παιδεύθητι τὴν ἀλήθειαν. προσευξώμεθα δὴ ἀμφοτέροι πρὸς τὸν κύριον ἵνα ὁπότερός ἐστιν ἡμῶν φωτὸς νοεροῦ ἐστερημένος τῆς πίστεως, καὶ τοῦ αἰσθητοῦ αὐτοῦ φωτὸς στερηθεῖ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κατ' ἄμφω τυφλώττειν.» καὶ ἅμα εὐθὺς σὺν τῷ λόγῳ τοῦ μακαρίου, ἀχλὺς βαθεῖα ἐκείνου ἐπιπίπτει ταῖς

κόραις, καὶ μένει τυφλός. ὁ δὲ ὄσιος αὐτῷ «ἄρα» φησὶ «πληροφορῆ ὅτι ὁ θεὸς τῆ εὐσεβείᾳ ἡμῶν ἐπιτέρπεται, τὴν χειρὰ ἡμῖν, ἀποστολικῶς, ἐκτείνων πρὸς ἴασιν, σημεῖά τε καὶ τέρατα διὰ τῶν τῆς Χριστοῦ αὐτοῦ εἰκόνας προσκυνητῶν ἐνεργεῖ γινῶθι σαυτὸν ποῖ φέρη λοιπὸν καὶ ἐπιστρέψας φωτίσθητι.» ὁ δὲ ἐθελοκωφῶν, δίκην ἀσπίδος, τὸ σκότος μᾶλλον εἶπερ [λεγε· ὑπὲρ] τὸ φῶς ἐπεπόθησε καὶ ταῖς ζοφεραῖς κακοδιδασκαλίαις τῶν [B] Ἰσαύρων χριστομάχων ἐνέμεινε συσκότει δυσσεβείας καὶ ἀπομματαώσει, μετ' ὀλίγον παραπεμφθεὶς τῷ αἰωνίῳ σκότει καὶ ἀτελευτήτῳ πυρί, ὥσπερ ἐπόθησεν.

28. μέλλοντος δὲ πλήθους εὐσεβῶν ἀνδρῶν, χάριν εὐχῆς, ἐν μιᾷ ἀνέρχεσθαι πρὸς τὸν ὄσιον καὶ ἐπὶ ἐν τῶν Ἀγαυρινῶν μετοχίων ἐν ναῷ τοῦ ἁγίου προφήτου Ἡλίου συνελθόντων, ἐν οἷς ἦν Ἰωάννης, Χαλκηδόνος μητροπολίτης, ὁ ἐπίκλην Καμουλιανός, Πέτρος Νικαίας, Θεόδωρος ἡγούμενος τῶν Στουδίου, καὶ Κλέμης [λεγε· Κλήμης] νοτάριος αὐτοῦ, Ἰωσήφ, ὁ οἰκονόμος τῆς ἐκκλησίας σὺν ἀδελφῷ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν ἡγουμένων, ὑποτακτικῶν τε καὶ λαϊκῶν, δι' Εὐστρατίου τοῦτο ἀκηκοῶς ὁ ἀοίδιμος, τὴν συντριβὴν αὐτῶν λογισάμενος καὶ τοῦ τόπου ἐκείνου τὸ δυσανάβατον ἐννοῶν προκρίνει, ἀποστολικῶς μᾶλλον αὐτοῖς ἑαυτὸν ἐπιδοῦναι καὶ κατιέναι πρὸς αὐτούς. ὧ καὶ κατελθόντι μακρόθεν οἱ πάντες προσυπαντήσαντες, καὶ μετ' εὐλαβείας ἐπὶ τὴν γῆν

προσκυνήσαντες, εὐχῆς τε γενομένης, συγκαθίσαντες περὶ διαφορὰς ἀρετῶν ἐπεζητήσαντο ποῖα πασῶν κρείττων ὑπάρχει καὶ ὑπερέχουσα. ἄλλων οὖν πολλῶν περὶ ἄλλων εἰπόντων, τὴν ταπεινώσιν ἔφησεν ὁ πατὴρ προτερεύειν καὶ ὑπερανίστασθαι, [X] ὡς λεχθήσεται. «ταύτην γάρ» λέγει «παρ' ἑαυτῷ ὁ πρὶν ἐωσφόρος μὴ θησαυρίσας ζεζόφωται, ταύτης αὖ πάλιν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος μὴ δραξάμενος τῆς παραδείσου τρυφῆς ἐλεεινῶς ἀποικίζεται, δι' αὐτῆς ὁ θεὸς λόγος ἐν ὑστέροις καιροῖς Ἀδαμιαῖος γενόμενος τὴν ἀρχαίαν εἰκόνα καὶ παραδείσου διαγωγὴν ἡμῖν δίδωσιν, καὶ τῶν ἀμαρτιῶν καθ' ἑκάστην δι' αὐτῆς παρέχει τὴν ἀπολύτρωσιν.» τούτων οὕτως λεχθέντων καὶ τῇ κατανεύσει πάντων ὡς σφραγίδι βεβαιωθέντων, τῆς ὥρας τοῦ ἀρίστου καταλαβούσης, συνεστιαθῆναι τούτοις καταναγκάζεται. ὅτε καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, ἀνοίξας τὸ τίμιον στόμα ὁ θεοφόρος πρὸς Ἰωσήφ εἶπεν τὸν οἰκονόμον ἔμπροσθεν πάντων· «γνῶθι, ἀδελφέ, ὅτι σοῦ τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἐπὶ θύραις, καὶ τοῦ θανάτου σοι ἤδη δρέπανον περιπέταται. διὸ ἐτοιμάζου πρὸς τὴν ἔξοδον εὐσεβῶς διοικήσας τὰ κατὰ σέ.» ταῦτά τινες τῶν συνεστιωμένων ἀκούσαντες, ἰδιωτικῶς καὶ ἐμφθόνως ἐν ἑαυτοῖς ἐλογίζοντο· «τί οὗτος λαλεῖ καὶ τίς γινώσκει ἀνθρώπων τὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ θάνατον

[p. 358A] Ἡ θάνατος γὰρ ἀνδρὶ ἀνάπαυσις Ἡ γέγραπται, οὗ ἢ ὁδὸς ἀπεκρύβη ἀπ' αὐτοῦ· Ἡ συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς κατ' αὐτοῦ. Ἡ εἰ δὲ τὸν ἴδιον οὐδεὶς ἐπίσταται, τὸν ἀλλότριον πόσον» ἀλλ' οὖν οὐκ ὀρθῶς ἐκεῖνοι τῆς

γραφῆς ταύτης ὄντως τὴν ἐρμηνείαν ἐνόησαν· καθ' ὃ γὰρ ἄνθρωπος τίς ἐστιν ἀγνοεῖ τὸν ἑαυτοῦ καὶ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ θάνατον, καθ' ὃ δὲ πνεῦμα θεοῦ ἔχει ἐν ἑαυτῷ, τὸ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ ἀποστολικῶς ἐρευνῶν, κατὰ τοῦτο δύναται νοεῖν καὶ ὁρᾶν πάμπολλα καὶ ποικίλα, οὐ τὰ πάντων, ἀλλὰ τὰ πλείστων καὶ οὐχ ὧν βούλεται, ἀλλ' ὧν ἀποκαλυφθεῖη διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὅθεν, μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς συνεσιτιάσεως ἔγερσιν, ἕκαστον ἰδίᾳ προσκαλεσάμενος ὁ πατὴρ καὶ τοὺς τοιοῦτους λογισμοὺς θριαμβεύσας, καὶ ἐξελέγξας ἐξέπληξεν αὐτοὺς ἐν τούτῳ καὶ μετ' εὐχῆς ἐξαπέστειλεν. ὁ δὲ Ἰωσήφ αἰτήσας εὐχὴν καὶ αὐτὸς καὶ τελευταῖον συνταξάμενος τῷ πατρὶ συγκατιῶν τοῖς λοιποῖς μετὰ ὀκτωκαιδεκάτην ἡμέραν πρὸς κύριον ἐξεδήμησεν.

[p. 359B]

29. τῷ οὖν πέμπτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοφίλου υἱοῦ αὐτοῦ, τεσσαρεσκαιδεκάτῳ δὲ ἀπὸ τῆς ἐπὶ Νικηφόρου εἰς Βουλγαρίαν γενομένης [X] πτώσεως καὶ αἰχμαλωσίας, οἴκτῳ καμφθεὶς ὁ καθ' ἡμᾶς Μωσῆς θεοφόρος Ἰωαννίκιος διὰ κύριον, μετὰ τὸ εἰς ὕψος ἀρετῶν ὡς ἐν Σινᾷ ἀνεληλυθέναι καὶ ἀντὶ λιθίνων πλακῶν τὸ πνεῦμα πεπλουτηκέναι, πλουτῆσαι τε πολλοὺς τοῖς θεοσημείοις καὶ τέρασιν, καὶ τοὺς ἐν εἰρκταῖς καὶ ἀλύσεσι δις ἑπτὰ χρόνοις ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατεχομένους χριστιανοὺς ἀπήει, ἐπισκεψόμενος καὶ παραδόξως τούτους ῥυσόμενος.

Καὶ γὰρ ἐκεῖσε καταλαβὼν, ὡς ἐβούλετο, ἀπέναντι
 σὰς μιᾶς παμπληθοῦς φρουρᾶς, τῶν φρουραίων
 προεστηκότων καὶ ἀσφαλῶς αὐτῶν τηρούντων, ὑπ’
 αὐτῶν ὄλως, κατὰ τὸν μέγαν προφήτην Ἐλισσαῖον, οὐ
 καθορώμενος, ὡς μόνον εὐξάμενος, τῷ τοῦ σταυροῦ
 τύπῳ τὴν φρουρὰν καὶ τοὺς φρουραίας [λεγε·
 φρουραίους] ἐσημειώσατο. οἱ μὲν σκοτομηνίας εὐθὺς
 βαθείας καὶ ἀκλύος ἀνεπληρώθησαν, ἡ δὲ αὐτομάτη
 αὐτῷ ἠνοιγή, καὶ τῶν δεσμοτῶν τὰ δεσμὰ ἐλύθη. καὶ
 αὐτοῖς εἰσιὼν συνεχῆει ἀορασίᾳ προπορευόμενος, ἕως
 εἰς αὐτὰ τῶν χριστιανῶν τὰ ὀροθέσια αὐτοῦς ἤγαγεν
 ἐκπληττομένους καὶ χαίροντας. ὅτε καὶ ὑπ’ αὐτῶν τὸ
 «τίς ἂν εἴης
 [p. 360A] θαυμάσιε ἄνθρωπε» ἐρωτώμενος, λέγει·
 «Ἰωαννίκιος εἰμί, ὁ ταπεινὸς καὶ ἁμαρτωλός, ἀλλὰ
 προσέχετε ἑαυτοῖς, ἀδελφοί, ὡς ἐξ Ἄιδου καὶ θανάτου
 διασωθέντες, μὴ τοῖς ἐγκοσμίσις ἔτι καὶ βλάπτουσι,
 τοῖς πρὸς σωτηρίαν δὲ καὶ ζωὴν αἰώνιον ἄγουσι
 προσανέχειν, καὶ μὴ τῷ ἐλαχίστῳ ἐμοὶ ταύτην ὑμῶν
 τὴν ἀνάσωσιν, ἀλλὰ τῷ θαυμαστῷ ἐν δόξαις ἐπιγράφειν
 θεῷ.» ταῦτα δὲ παρ’ ἑνὸς τῶν τότε διασωθέντων, καὶ
 πρὸς τῷ τῆς Βιθυνίας κόλπῳ μονάσαντος, Εὐσταθίου
 καλουμένου, ὑπεράνω τε Πραϊνέτου εἰς κώμην
 Τζούλλου προσαγορευομένην ἐν ἐγκλείστῳ πᾶσαν
 αὐτοῦ τὴν ζωὴν διανύσαντος ἀκηκοότες, εἰς δόξαν
 θεοῦ καὶ τῶν ἐντυγχανόντων ὠφέλειαν γεγραφήκαμεν.

30. ὑποστρέψαντι δὲ τῷ πατρὶ ἐκεῖθεν καὶ πρὸς τοῦ

Τριχάλικος πάλιν ἠσυχάζοντι ὄρος συνέβη τὸν ποτε ἡγούμενον τῶν Ἐλαιοβώμων Ἀντώνιον σὺν Βασιλείῳ τῷ οἰκονόμῳ αὐτοῦ, χάριν εὐχῆς, πρὸς τὸν ὅσιον ἀνελθεῖν. οὗς δεξάμενος καὶ εὐλογήσας μετὰ πλείστην συνομιλίαν πνευματικὴν λέγει τῷ Βασιλείῳ.

«βούλομαί σε, ὦ ἀδελφέ, πρὸς τὸν μητροπολίτην Νικαίας ἀπελθόντα, τὸν Ἰγγερ, εἰπεῖν αὐτῷ ὅτι, ἦέν τῇ ὑποστολῇ σου, τοῦ κυρίου μὴ εὐδοκοῦντος [B] καὶ ἐν τῇ πρὸς τὴν εἰκονομάχον αἵρεσιν συγκαταβάσει ἀσχάλλοντος, μὴ ἔμμενε εἰς τέλος τῇ καταπτώσει σου, ἀλλὰ μετανοήσας ἀνάνευσον. ὁ καιρὸς γὰρ τοῦ τέλους σου ἤγγικεν, καὶ ὄρα λοιπὸν μὴ ἀπολέσης τοὺς κόπους σου ἧ ταῦτα πρὸς αὐτόν.» μετὰ τὴν κάθοδον τοῦ Βασιλείου, καὶ ἀπελθόντος καὶ λέξαντος καὶ οὐδὲν τὸ παράπαν ὀνήσαντος, μεθ' ἡμέρας τινὰς νόσῳ πικροτάτῃ ὁ Ἰγγερ κατασχεθεὶς ἐλεεινῶς αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἀποδίδωσιν. ὁ διὰ τοῦ ἀγίου πνεύματος τότε ὁ διορατικώτατος πατὴρ ἡμῶν Ἰωαννίκιος γνοὺς ἔφησε τοῖς παροῦσιν. «ὦ τῆς πονηρᾶς μεστῆς σαγήνης τοῦ διαβόλου, πῶς τοὺς τοῦ θεοῦ συλῶν τῇ τῆς φιλαρχίας νόσῳ περιδεσμεῖ, καὶ πρὸς ἀπώλειαν τὴν ἠτοιμασμένην αὐτῷ θηρεύει, ὡς καὶ τὸν ἄξιον ἐλέους Ἰγγερ πολλοῖς ἀγαθοῖς κομῶντα πάλαι πλεονεκτήμασι τῇ τῆς προεδρίας ἐπιθυμίᾳ πρὸς τὴν εἰκονομάχον αἵρεσιν σαγηνεύσας ἀμετανόητον σήμερον ἔπεισε τελευτῆσαι» ταῦτα οὖν οἱ παρόντες ἀκούσαντες καὶ ἀκριβῶς ἐρευνήσαντες εὗρον αὐτὸν κατ' αὐτὴν ἐκείνην ἐξοδεύσαντα τὴν ἡμέραν, ἐν ἧ

διορατικῶς αὐτοῖς ταύτην ὁ πατήρ ἐξεφώνησεν.

31. ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις τοῦ μεγάλου πατρὸς Ἰωαννικίου πρὸς τὴν Σιγριανὴν μονὴν τοῦ [X] ἀγίου Θεοφάνους, τὴν ἐπονομαζομένην Ἀγρόν, κατεληλυθότος ἐκείνου τὸ τίμιον καὶ πνευματέμφορον κατασπάσασθαι σκῆνος καὶ θαυματόβρυτον, ἀσπασαμένου ἤδη καὶ ἀναστρέφοντος καὶ πρὸς τὴν κατὰ βορρᾶν τῆς Ἀπολλωνιάδος λίμνης κειμένην μονὴν καὶ νῆσον ὀνομαζομένην Θάσιον προσορμήσαντος, ἔξεισι πρὸς ὑπαντὴν αὐτοῦ ὁ ταύτης ποιμὴν Δανιὴλ σὺν πάσῃ τῇ ἀδελφότητι, καὶ πίπτει αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας εὐχὴν ἐξαιτούμενος θεόκλητον τάχα τὴν αὐτόκλητον αὐτοῦ ἔλευσιν λογισάμενος γεγενῆσθαι διὰ τὸν ἐπικείμενον αὐτοῖς πειρασμὸν ὑπὸ τοῦ οἰκοῦντος ἐκεῖ δράκοντος καὶ ὄφεων, καὶ ἀφανίσαι αὐτὸν ταῦτα καθικετεύει. οἷς πλοιαρίῳ συνεισελθὼν ὁ θαυμάσιος, τοῖς μὲν ἀδελφοῖς σὺν τῷ πατρὶ αὐτῶν Δανιὴλ ἐν τῷ αὐτόθι εὐκτηρίῳ ναῷ τῇ εὐχῇ διανυκτερεύειν κελεύσας, πρὸς τὸ σπήλαιον αὐτὸς τοῦ δράκοντος ἔρχεται, καὶ ἐν αὐτῷ κατ' αὐτοῦ τοῖς τῆς προσευχῆς αὐτοῦ βέλεσιν ἀνθοπλίζεται. ὧνπερ μὴ φέρων [p. 361A] τὸν ἐμπρησμὸν ὁ θῆρ εἰς τέλος ἐλιγμοῖς βιαίσις καὶ πλείστοις ἑαυτὸν συντρεψάμενος, καὶ συρίγμασιν ἀσήμοις περιθροούμενος, λίαν πρωῖ, πάντων ὀρώντων, ἔβαλεν ἑαυτὸν ἐν τῇ λίμνῃ καὶ πλοίου δίκην νηχόμενος, σὺν πλήθει τῶν ἄλλων ὄφεων πρὸς τῇ κατὰ

νότον κειμένη ξηρᾶ, καὶ τοῖς παρακειμένοις ταύτη ὄρεσιν ἐξίων ἠφαντώθη. τὸν δὲ τοῦ ποιμένος τούτου Δανιὴλ ἀδελφὸν Εὐθύμιον εἰρηκῶς ὁ πατήρ· «γνώρισον, κύρι Εὐθύμιε, ὅτι ὁ βασιλεὺς ζητήσῃ σε, καὶ ἐτοιμάζου·» μετὰ πέμπτην ἡμέραν κεκοίμηται.

32. ἐπανερχομένου δὲ αὐτοῦ πρὸς τὴν ἡσυχίαν ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ μνημονευθέντος Δανιὴλ διὰ τῶν ἀνωτάτων ὀρέων, τόπον τε ἀνθρώδη πάνυ καταλαβόντος καὶ ἡσυχον, ἔφεσις αὐτῷ ἔνθεος ἐπεισηλθεν τοῦ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας αὐτόθι ἡσυχαστικῶς διατρίψαι. ὅθεν ἐφ' ἐνὶ τῶν ἐκεῖ σπηλαιῶν, τῷ παρὰ τῶν προσοικούντων ὀνομαζομένῳ Τοπάρχη, διὰ τὸ πλήθους αὐτὸ πεπληρῶσθαι δαιμόνων καὶ τοὺς παροδεύοντας βλάπτειν, ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡσυχάσας ἡμέρας, ἐφ' ἐτέρῳ πλησίον χωρίῳ τῷ Δανιὴλ διατρίβοντι ὄφθη παμμεγέθης, μέλας, δυσειδής, ὁ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἔξαρχος δαίμων ἀναιδῶς τῷ [B] Δανιὴλ ἐπερχόμενος. οὗ καὶ προσεγγίσαντος λίαν κατασχὼν τοὺς πόδας, ὡς ἔλεγε καὶ «ἅγια Θεοτόκε, βοήθει μοι» μέγα βοήσας πίπτει πρὸς γῆν ὁ πολέμιος μέγιστον ψόφον ὄντως καὶ πάταγον ἐργασάμενος, καὶ τὴν τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου πλευρὰν οὕτωςι πλήξας ὡς ἄλγος καὶ ἀφωνίαν αὐτῷ ἐπταήμερον ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ χάριτι τοῦ Χριστοῦ ἀναρρωθεὶς ὁ μακάριος εἰς τὴν κατὰ τὸν Τριχάλικα μονίαν αὐτοῦ τῷ Δανιὴλ συναπέρχεται. καθεζομένου δὲ αὐτοῦ ἐκεῖσε καὶ ἡσυχάζοντος εἰς τὸ τῶν Ἀγαύρων

μετόχιον τοῦ ἁγίου Κοσμά καλούμενον, κάμπη ἐπιπεσοῦσα τὴν λαχανηρὰν ἐργασίαν τῶν μοναζόντων διέφθειρεν. οἱ διὰ τοῦ τιμίου Εὐστρατίου τὸν ὄσιον ἐδυσώπησαν ἀφανίσει αὐτὴν ἐκεῖθεν. ὁ δὲ «ἄγωμεν» φησὶν «αὐτὸς ἐγὼ τὸν κῆπον ἴδω.» καὶ λίαν πρωτὶ ἀπελθόντος αὐτοῦ καὶ στάντος μέσον, ἐωρᾶτο εὐθὺς θεία δυνάμει ἀγεληδὸν ἢ κάμπη ἀποδιδράσκουσα καὶ ἔξωθεν τῶν φραγμῶν τοῦ κήπου περιπολεύουσα, μὴ εἰσερχομένη ἔνδον ἔτι ἢ λυμαινομένη τὰ λάχανα. θέλοντος δὲ τοῦ ἡγουμένου τῶν Ἀγαύρων Γρηγορίου διὰ τινα χρείαν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελθεῖν πόλιν καὶ τῷ ὀσίῳ τοῦτο δηλοποιήσαντος, κατῆλθεν εὐλογῆσαι αὐτὸν καὶ εὐξασθαι ὁ ταπεινόνους καὶ ἔνθεος, καὶ λέγει αὐτῷ· [X] «θέρους ὥρα ἐπέστη, πάτερ, λευκὸν εἰς ἄκρον τὸ λήϊον, καὶ ὁ βασιλεὺς ἓνα ἐξ ἡμῶν προσκαλεῖται συντόμως.» ὁ δὲ ἡγούμενος τὸ λεχθὲν μὴ νοήσας πρὸς τὴν πόλιν ἀπῆρε, μετὰ ἔνδεκα τελευτήσας ἡμέρας τῆς ποιμνιαρχίας εἰς τὸν ἀνεπιὸν αὐτοῦ μεταβάσης, εἶθ' οὕτως κατόπιν εἰς τὸν τίμιον Εὐστράτιον.

33. Ἰσαάκιος δὲ τις κουράτωρ προαστείων ἐνὸς τῶν περὶ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν περιβοήτων γυναικείου σεμνείου, καλουμένου Κλουβίου, δυσὶν Ἀγαυρινοῖς μοναχοῖς ἀνιοῦσιν, Δοσιθέῳ καὶ Εὐστρατίῳ συνανελθὼν πρὸς τὸν ὄσιον, μετὰ εὐχὴν καὶ ὁμιλίαν τότε ψυχωφελῆ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀκούει «οὐ καλῶς ποιεῖς, κύρι Ἰσαάκιε,» εἰπόντος «συνταξάμενος τῷ

κυρίῳ μονάσαι καὶ ἐμμένων φροντίσι· καλὸν γὰρ μὴ εὐξασθαι ἢ εὐξασθαι καὶ μὴ ἀποδοῦναι.» τοῦδε τὴν βίαν καὶ κατοχὴν τῆς κυρίας αὐτοῦ καὶ δεσποίνης προβαλλομένου, φησὶν ὁ πατήρ· «διὰ τινα χρείαν ἀναγκαίαν Δοσιθέου καὶ Εὐστρατίου [p. 362A] τῶνδε τῶν μοναχῶν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν συνεισιόντων σοι, δηλώσω σου τῇ δεσποίνῃ καὶ ἀπολύει σε, πρὶν ἢ σὲ καταλάβοι τὸ τέλος. ὅθεν κατηχήσας αὐτόν, σφραγίσας τε καὶ εὐξάμενος σὺν τοῖς προγεγραμμένοις μοναχοῖς ἐξαπέστειλεν. τῶν οὖν μοναχῶν σὺν Ἰσαακίῳ τὴν πόλιν καταλαβόντων, καὶ τῇ κυρίᾳ αὐτοῦ κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ πατρὸς προσειπόντων, λίαν ἐκείνη διεταράχθη τῷ πνεύματι· ἦν γὰρ εὐχρηστος αὐτῇ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων οἰκονομίαν καὶ διεγυγερμένην διοίκησιν. εἰρηκότων δὲ αὐτῇ μετὰ ταῦτα ὡς καὶ τοῦ τέλους αὐτοῦ τὸν καιρὸν ἐγγίξειν ὁ πατήρ προεφήτευσεν, πρὸς τὴν αἴτησιν παρευθὺ ἐπεκάμφθη. ὑπὸ δεινῶν δὲ καὶ φθορέων ἀνδρῶν ὕστερον παροδηγηθεῖσα ἀγνοεῖν τινα ὅλως καὶ τῶν ἁγίων τὸν τινος θάνατον ἢ τὸν οἰκεῖον φησάντων, πρὸς τὴν τοῦ Ἰσαακίου πάλιν ἀναχαιτίζει ἀπόλυσιν καὶ ἐπὶ ἓν αὐτὸν ἀποστέλλει τῶν προαστείων. ἐν ᾧ νοσήσας ὁ Ἰσαάκιος ὑπὸ μοναχοῦ τινος εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ οἰκονομικῶς ἐλθόντος ἀποκαρεῖς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ μεθίσταται τοῦδε τοῦ βίου κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ σεβασμίου πατρὸς καὶ τῆς παρούσης ζωῆς ἀπολύεται. μετὰ δὲ ταῦτα τῆς αὐτῆς εὐλαβοῦς ἡγουμένης [B] τοῦ Κλουβίου σὺν

θυγατρί μοναζούση πρὸς τὸν ὄσιον ἀνελθούσης καὶ ὑπ' αὐτοῦ εὐλογηθείσης, ἀποκαλυφθεὶς ὁ πατήρ διὰ πνεύματος θείου τὴν ταχινὴν τῆς γραδὸς τελευτὴν καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς θυγατρὸς, λαβὼν ράβδον ποιμνιαρχίας ὡς σύμβολον τῇ θυγατρί δίδωσι παρελθὼν τὴν μητέρα. ἡ δὲ δηχθεῖσα στερρώως καὶ τῇ λύπη καταβληθεῖσα, «ἔδει, πάτερ,» φησὶν «ἐμοὶ τῇ ἀδυνάτῳ γραῖ μᾶλλον εἰς ὑποστήριξιν ράβδον δοθῆναι ἢ τῇ νέα θυγατρί μου καὶ ἀκμαζούσῃ.» ὁ δὲ ὄσιος φησὶν αὐτῇ· «καλῶς λέγεις, ὦ μῆτερ, ἀλλ', ὡς ὁ κύριος ἠθέλησε, γέγονε καὶ ἡ ἡτοιμάστω δέδοται.» περίλυπος δὲ κατελθοῦσα ἐκεῖθεν οὐ τοῖς τυχοῦσιν ὄρκοις τὸν θεῖον Εὐστράτιον ἐκμειλίσσεται ἐρωτῶσα· «τίνος χάριν, εἶπέ μοι, πάτερ, τῇ μὲν θυγατρί μου δέδωκεν ὁ ὄσιος ράβδον, ἐμὲ δὲ παρελογίσατο» ὁ δὲ λέγει αὐτῇ· «τοῦ τέλους ἴσως, κυρία, ταχεῖαν τὴν ἐπιστάσιαν αἰσθόμενος καὶ τὴν μετὰ σὲ πρὸς τὴν θυγατέρα σου τῆς ποιμνιαρχίας μετάβασιν προδεικνύων σοι ὁ δίκαιος πέπραχεν τοῦτο.» ἡ δὲ τοῦτο ἀκούσασα σύμφοβος γενομένη καὶ σύντρομος μετ' ὀλίγας ἡμέρας νοσήσασα καὶ πρὸς τὸν θεόν, κατὰ τὴν προόρασιν τοῦ πατρὸς, ἐκδημήσασα τὴν αὐτῆς θυγατέρα τιμίαν διάδοχον τῆς ἡγεμονίας αὐτῆς [X] ἀξίως καταλέλοιπε.

34. γνώριμος οὖν ἐκεῖσε πολλοῖς καὶ ἐν παντὶ ταῖς θεοσημείαις ὁ ὄσιος γενόμενος περιβόητος τῇ ἐπιρροΐᾳ τῶν ὄχλων πάνυ ἐθλίβετο τραχυνόμενος.

ὅθεν βουλεύεται αὐτόθεν ὑποχωρῆσαι καὶ πρὸς τὴν
 κατὰ Κόρακος Κεφαλὴν ἐρημίαν χωρῆσαι
 δυσανάβατον οὖσαν καὶ ὑψηλήν, ἔνθα τὴν παρὰ τῶν
 ἁγίων πάλαι δύο γερόντων ὑπεδέξατο χρησιμῶδιαν.
 διὸ παραλαβὼν τὸν Εὐστράτιον ὀρειβατῶν ᾤδευεν ὁ
 θεόληπτος. ὡς δὲ πλησίον Μεριλουκώμεως [λεγε·
 Μεριλλοῦ κώμης] γέγονεν, λέγει· «μέλλομεν
 καταλαμβάνειν, Εὐστράτιε, μετ' ὀλίγον νεμομένην
 ποιμνὴν προβάτων, κύνας φοβεροὺς ἐπισυρομένην,
 καὶ ὄρα μὴ πποηθῆς τῇ ὀρμῇ αὐτῶν.» προβάντες δὲ
 ἐκεῖθεν μικρὸν τὸ τῶν προβάτων ποιμνιον νεμόμενον
 κατειλήφασιν, τοὺς τε κύνας ἐκείνους κυκλοτερῶς
 αὐτοῦ περιθέοντας. οἱ καὶ ἰδόντες μακρόθεν ἠλάλαζον
 κατατρέχοντες, ἀλλ' ὡς πλησίον ἤδη τοῦ πατρὸς
 γέγονασιν ἡσυχάσαντες, ὥσπερ λογικῆς οὐκ
 ἀμοιροῦντες αἰσθήσεως, τοῖς ποσὶν αὐτοῦ προσέπιπτον
 ὑποσαίνοντες, ἀφ'
 [363A] ἧς τῶν ἁγίων χρώτων περιοσφρανθέντες εἰς
 τελείαν ὄντως κατέληξαν ἡμερότητα. ὁ οὖν πατήρ
 «κάλεσον» λέγει «τοὺς ποιμένας, Εὐστράτιε, ὅπως ἡμῖν
 τὴν ἐπὶ Τράπεζαν ὁδὸν ἀπάγουσαν ὑποδείξωσιν.» ὁ δὲ
 φησι· «καὶ πῶς αὐτοὺς, πάτερ, ἀνωνύμως καλέσω» καὶ
 εἶπεν ὁ πατήρ· «Θεοφύλακτον κάλεσον πρῶτον, εἴθ' ὅ
 οὕτως Χριστοφόρον τὸν σὺν αὐτῷ.» φωνήσαντος δὲ, ὅ
 τε Θεοφύλακτος καὶ Χριστοφόρος συμφώνως
 ἀποκριθέντες παραγεγόνασιν πρὸς αὐτούς.
 εἰρηκότος δὲ αὐτοῖς τοῦ δικαίου «τὴν ἐπὶ Τράπεζαν
 ὁδὸν ἡμῖν δείξατε, ὦ Χριστοφόρε καὶ Θεοφύλακτε,»

λέγουσι· «δύο ὄντων ἡμῶν, τίμιε πάτερ, τοῦ μὲν ποιμαίνοντος τὴν ποιμνὴν, τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἐνὸς προβάτου ἀπολωλὸτος πορευσομένου ἀνεύρεσιν, πῶς γενήσεται τοῦτο» ὁ δὲ ὄσιος τῷ ἐνὶ αὐτῶν ἔφη· «ἐλθέ μόνον, τέκνον, ἐπὶ μικρὸν ὁδήγησον ἡμᾶς, καὶ ἐν ταύτῳ τὸ ἀπολωλὸς εὐρήσας σεσωσμένον ἐπαναστρέψεις.» ὁ δὲ πληροφορηθεὶς ἐν τοῖς ῥήμασι τοῦ πατρὸς ὡς συνοδοιπορῶν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν ὑπεδείκνυεν, τὸ πρόβατον ἐκεῖνο σὺν τῷ ἀρνίῳ κατείληφεν, εὐχῆς καὶ χαρᾶς πλήρης πρὸς τὸν συνομέα ἐπανακάμψας. προβαινόντων δὲ αὐτῶν τῇ ὁδῷ κατ' ὀλίγον, φησὶ τῷ Εὐστρατίῳ ὁ ἔνθεος· [B] «ὁδοιπόροι τινές, ὧ ἀδελφέ, πρὸ προσώπου συναντᾶν ἡμῖν μέλλουσιν· οἷς οὐ βούλομαι ὄλως ὀφθῆναι, διό μοι προπορεύου συνεπομένῳ.» ὡς δὲ ἤδη συνήντησαν ἀλλήλοις καὶ τὸ «εὐλόγησον, πάτερ» πρὸς τὸν Εὐστράτιον ἔφησαν καὶ «ποίας εἶ μονῆς» ἐπηρώτησαν, λέγουσι· «πῶς ἐν ἀβάτοις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀδιεξοδεύτοις ὄρεσι διοδεύεις, θηρῶν ἢ ληστῶν οὐκ ὑφορώμενος ἐπανάστασιν» ὁ δὲ Εὐστρατίος φησιν· «ὁ τὸν θεὸν ἔχων μόνος οὐκ ὢν πάντων βλαπτόντων ὑπερανίσταται, ἐν παντὶ διαμένων ἀπτώητος.» ταῦτα συνομιλούντων αὐτῶν, πλησίον τοῦ Εὐστρατίου ὁ πατὴρ ἴστατο μηδ' ὄλως καθορώμενος ὑπ' αὐτῶν. διακριθέντων δὲ ἀπ' ἀλλήλων, τὸν τῆς οἰκῆσεως ὄγκον περιαιρῶν, εὐθὺς πρὸς τὸν Εὐστράτιον ἔφησεν· «ἡ εὐχὴ σου σκηνηῆς δίκην, ἀδελφέ, γενομένη περὶ ἐμὲ ἀπέκρυψέ με, ὥσπερ ἐπόθουν, τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.»

[p. 364X]

35. ὡς δὲ τῆς Ἀντιδίου ὀνομαζομένης μονῆς κατέλαβεν ὄρεσιν, ἐν τόποις τραχυτέροις κελλίον μικρὸν οἰκοδομήσας, ἠσύχασεν, λαθεῖν αὐτόθι τοὺς πολλοὺς λογισάμενος. ἀλλ' οὐ κρύπτεται εἰς τέλος, κατὰ τὸν τοῦ Χριστοῦ λόγον, ἡ θεοκατοίκητος πόλις ἐπάνω ὄρους τῶν ἀρετῶν κειμένη. γυνὴ γάρ τις τοῦ πατρικίου καὶ μαγίστρου Στεφάνου ἐκ περιεργ<ε>ίας τῶν θεραπαινίδων αὐτῆς φαρμαχθεῖσα καὶ τὰς φρένας βλαβεῖσα τοῦ πλοῦτου τὸ πλεῖστον εἰς ἰατροὺς ἀνωφελῶς ἀναλώσασα πρὸς τοῦτον καταλαμβάνει τὸν δίκαιον, ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῆς ἀγομένη καὶ τῶν ἰδίων. ἦν περ θεασάμενος ὁ πατὴρ οἰκτειρήσας καὶ ἐπευξάμενος καὶ τῷ τοῦ σταυροῦ τύπῳ σφραγίσας, ὑγίῃ ἀπέστειλεν εἰς τὰ ἴδια, παραγγείλας μὴ ποιήσασθαι αὐτὴν ζήτησιν τῶν βλαψάντων, ἀλλ' ἀφεῖναι χριστομιμήτως τοῖς φονευταῖς κατὰ πρόθεσιν. Στέφανος δὲ μοναχὸς πάνυ εὐλαβῆς καὶ ἐνάρετος, [p. 365A] τοῦ στρατηγοῦ Ὀλβιανοῦ νοτάριος γεγονώς, συχνῶς πρὸς τὸν πατέρα ἀνήρχετο τὰς κατ' αὐτὸν ἐξαγορεύσεις ποιούμενος καὶ αὐτοῦ τοῖς κανόσι κανονιζόμενος. ᾧ καὶ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ὁ πατὴρ λέγει· «γρηγορεῖν ὀφείλομεν ἀεὶ, τέκνον Στέφανε, ὅτι ἢ ὥρα οὐκ οἶδαμεν ὁ κύριος ἡμῶν ἔρχεται, καὶ ἄλλος ἄλλου προκαταλαμβάνει προσλαμβάνόμενος. διὸ εὐτρεπῆς ἔσο καὶ ἔτοιμος· ὁ γὰρ βασιλεὺς καὶ Θεὸς

προσκαλεῖται σε, καὶ μεταναστεύσει σε ἀπὸ τοῦ σώματος τάχιον.» ὁ δὲ εὐχὴν κομισάμενος καὶ ἀπολυθείς, μεθ' ἡμέραν ὀγδόην ἐκδημεῖ ἀπὸ κόσμου, καὶ ἐνδημεῖ πρὸς κύριον, ἰάσεις πολλῶν ἐνεργῶν ὁσημέραι τῇ ἀφῆ τῶν λειψάνων. καὶ ἕτερος μοναχὸς Θωμᾶς καλούμενος, μετὰ Εὐθυμίου ἡγουμένου, υἱοῦ γενομένου πατρικίου τε καὶ μαγίστρου, εὐχῆς χάριν, αὐτῷ πρὸς τὸν πατέρα συνελθὼν μετὰ πλείστην ψυχωφελῆ διάλεξιν καὶ τοῦ θανάτου μνήμην ἀκούει, τοῦ πατρὸς πρὸς αὐτὸν ἐπιστραφέντος καὶ λέγοντος· «ὁ βίος βραχὺς τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀδελφέ Θωμᾶ, ὡς ὄναρ παριππεύων. τὸ φορτίον δὲ τῶν κακιῶν ἡμῶν ἢ τῶν ἀρετῶν καθ' ἑκάστην περιδεσμούμενον αὖξεται καὶ πρόσεχε σεαυτῷ ὅτι καὶ συντόμως μεθίστασαι.» ταῦτα ἀκούσας καὶ τὰ [B] τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὁ Θωμᾶς φροντίσας ἐπιμελέστερον, μετὰ πεντεκαιδεκάτην ἡμέραν τὸν πρὸς ζῶην ὑπνώσας ὕπνον ἐν εἰρήνῃ κοιμᾶται.

36. τῆς οὖν αἰρέσεως ἔτι ἐπικρατούσης καὶ διωγμῶν ἐπ' ἀλλήλων ἐνεργουμένων τοῖς τοῦ Χριστοῦ εἰκόνας προσκυνηταῖς ὑπὸ Θεοφίλου τοῦ βασιλέως τοὺς πλείστους τῶν ἀρχιερέων καὶ ἡγουμένων τῆς αἰρετικῆς τότε λύμης ἀποδιδράσκοντας τῶν οἰκείων ἀπανίστασθαι θρόνων καὶ ξένους καὶ πένητας καὶ ὄρειβάτους ἀποκαθίστασθαι, συνέβη καὶ τὸν τῆς Ἀγαύρων μονῆς ποιμένα Εὐστράτιον ἐξελθόντα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον διὰ Χριστὸν περιάγεσθαι, Ἀντώνιον

δέ τινα τῆς αὐτῆς μονῆς τοῖς αἰρετικοῖς συμφρονήσαντα ὑπὸ τῶν τῆς αἰρέσεως ἐξάρχων τὴν τῆς μονῆς ἐκείνης ἡγεμονίαν καὶ ἐπικράτειαν πιστευθῆναι. ὃς διαφόρως δηλωθεὶς καὶ νουθετηθεὶς καὶ τρίτον κανονισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός, τῆς αἰρετικῆς οὐ διῆστατο λύμης. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τέταρτον ἀνήει κανονισθῆναι τῷ ἔτι παρακαλῶν καὶ διόρθωσιν τὴν ὄντως ἐπαγγελόμενος. ὁ δὲ πατήρ φησιν· «ἐπειδὴ πολλάκις σε, ὦ Ἀντώνιε, ἐλθόντα τὸ κατὰ δύναμιν ἐβοήθησα, χεῖρα δούς καὶ συναγωνισάμενός σοι, αὐτὸς δὲ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀστατεῖς, τὸ τέλος σου, γνῶθι, πέφθακεν καὶ [X] τεσσαρακοντῆμερον μόνον χρόνον ὀφείλεις ἐν σκληρᾷ παιδείᾳ μέλλων διέρχεσθαι καὶ αὐτόν, ἀλλ' ὑπενεγκῶν μετὰ χαρᾶς τοῦτον σωθήσῃ.» ὁ δὲ «δι' εὐχῶν σου τιμίων» εἰρηκῶς «ὑπομένω, τίμιε πάτερ» τὸ ἥμισυ μέρος εὐθύς τοῦ σώματος μετὰ ἄλγους πληγεὶς ὑπὸ τῶν εὐρεθέντων ὡς νεκρὸς ἦρθη καὶ μετὰ τεσσαρακοστὴν ἡμέραν κεκοίμηται.

37. ἀνὴρ δὲ τις εὐσεβής, τῇ ἀξίᾳ ὑπατικός, Κωνσταντῖνος τῇ κλήσει, πιστῶς καὶ συχνῶς ἀνήρχετο πρὸς τὸν ὄσιον. ὅστις ἐν μιᾷ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ὁδὸν ποιούμενος, τοῦ κτήνους αὐτοῦ πρὸς ποταμὸν ὀλισθήσαντος, τῶν ἐφοδίων βραχέντων, κατὰ κεφαλῆς ἔτυπεν τὸν τὴν διακονίαν ἐκείνου ἐγκεχειρισμένον ἄνθρωπον. ὃν καὶ καταλαβόντα μετὰ τὸ τῆς εὐχῆς τέλος φησὶν ὁ πατήρ· «ὄντως κῦρι ὑπάτε, οὐ καλῶς ἐποίησας ὅτι, τοῦ κτήνους ἐν τῷ ποταμῷ

ὀλισθήσαντος, κατὰ κεφαλῆς ἔτυψάς σου τὸν ὑπηρέτην· ὅταν πρὸς ταπεινοὺς καὶ ἁμαρτωλοὺς ἔρχη, μὴ τύπτε τοὺς συνδούλους.» τούτων ἀκούσας [p. 366A] ἐξέστη παρακρῆμα ὁ ὕπατος τῆ διανοία, τὴν διόρασιν τοῦ πατρὸς ἐκθαμβούμενος καὶ βαλὼν μετάνοιαν συγχώρησιν ἐζητήσατο. ἄλλοτε πάλιν ὁ αὐτὸς διὰ τινὰ χρεῖαν οἰκονομικῶς ἐκκοπεῖς τοῦ μὴ ἀνελθεῖν, ὡς ἔθος εἶχε, πρὸς τὸν μακάριον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νικηφόρον ἀντ' αὐτοῦ ἀποστέλλει σὺν εὐλογίαις τισὶν αἷς εὐπορεῖτο. ὃν δεξάμενος καὶ εὐλογήσας ὁ ὄσιος, τὰ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἠρώτα. ὁ δὲ ψελλίζων ἐτραύλιζεν ἄκρως, ὥσπερ παιδίον. ὁ καὶ αἰσθόμενος ὁ ἀοίδιμος λέγει αὐτῷ· «τέλειος ὑπάρχων τῆ ἡλικία ἔτι τὴν γλῶτταν ἀτελῆ περιφέρεις· οὐκ εὐδοκῶ τοῦτο ὑπάρχειν ἐν σοί, οὐδὲ βούλομαι· εἶπέ ἄρφα.» ὁ δὲ φησιν· «ἄλφα.» δευτεροῖ τὸ αὐτὸ καὶ πάλιν φησιν «ἄλφα» καὶ λέγει· «πρότεινόν σου τὴν γλῶσσαν ἔξω, θεάσομαι αὐτήν.» τοῦδε τὸ τάχος, ὡς προσετάγη, προτείναντος, φησὶν ὁ πατήρ, ἀποβλέψας τῆ γλώσση· «Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ θεὸς καὶ δημιουργὸς σου, ὁ τὰ μογιλάων καὶ κωφῶν διαρρήξας δεσμὰ καὶ λάλον γλῶσσαν τοῖς κατὰ φύσιν λογικοῖς ἀποδόμενος πάλαι ἐντέλλεταιί σοι, καὶ νῦν δι' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἁμαρτωλοῦ λαλεῖν τὸ ῥῶ μὴ ψελλίζουσαν ἔτι.» καὶ φησιν τῷ ἀνθρώπῳ· «εἶπέ ἄρφα.» καὶ εὐθὺς εἶπεν «ἄρφα.» ὡς δὲ [B] ὀρθολέκτησεν τὸ ῥῶ τρανολογῶν ὁ νεώτερος, ἐξαισίον θάμβος ἐπὶ τε αὐτὸν ἐκεῖνον καὶ τοὺς παρόντας ἐπέπεσεν ἐπὶ τῷ τῆς παραδοξοποιΐας

ταύτης προβλήματι. ὅθεν εὐχαριστῶν τῷ κυρίῳ καὶ τῷ ἁγίῳ ὁ ἄνθρωπος, εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ ἐπορεύετο χαίρων.

38. κατὰ τὸν καιρὸν δὲ τοῦτον, κτιζομένου τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ, τοῦ ἐν τῇ Ἀντιδίου μονῇ, κατελθὼν ἀπὸ τῆς ἡσυχίας ὁ δίκαιος τοῦτο ἔργον περισκοπήσαι, εἰ ἄρα γε, ὡς διετάξατο, κτιζεται ἀκριβολογούμενος αὐτὸ περιήρχετο. Ἰωάννου δὲ μοναχοῦ τῆς αὐτῆς μονῆς ἐξελθόντος πρὸς τὸν πυλῶνα καὶ χάριν εὐχῆς τοῦ ἁγίου εὐρόντος τινὰς καταλαβόντας, κάκεῖσε αὐτὸν παρεῖναι παρά τινων μεμαθηκότας καὶ περὶ αὐτῶν αὐτὸν ὑπομνήσαι δυσωπηθέντας· «μακροθυμήσατε» λέγει αὐτοῖς «μικρόν, ἀδελφοί, καὶ ὃν ἂν ἴδητε ἐξερχόμενον σὺν ἐμοὶ ἐκεῖνός ἐστι, προσέλθετε αὐτῷ, ὡςπερ βούλεσθε.» τοῦ οὖν πατρὸς τότε περινοστήσαντος τὴν οἰκοδομήν, καὶ ἅμα τῷ Ἰωάννῃ πρὸ προσώπου τῶν ζητούντων αὐτὸν διελθόντος καὶ μὴ ὀραθέντος, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸ τὸ ὄρος χωρήσαντος, ὑποστρέψαντι μόνῳ τῷ Ἰωάννῃ οἱ ἐλθόντες θεάσασθαι τὸν μάκαριόν φησιν αὐτῷ· «πότε, πάτερ, ὁ ἅγιος, ὡς εἶρηκας, ἐξελεύσεται» ὁ [X] δὲ φησιν αὐτοῖς· «ἤδη σὺν ἐμοὶ ἐξῆλθε καὶ δι' ὑμῶν διῆλθε καὶ πρὸς τὴν ἡσυχίαν αὐτοῦ εἰσέδου.» οἱ δὲ οὐδένα ἕτερον διερχόμενον σὺν αὐτῷ, ὡς ἐπὶ κυρίου, ἰδόντες ἐβεβαιώσαντο καὶ ἐλυποῦντο λίαν ἀστοχήσαντες αὐτῶν τῆς ἐφέσεως. ὁ δὲ Ἰωάννης ἀνελθὼν αὐθις καὶ τῷ πατρὶ ἀναγγείλας τὰ κατ' αὐτοὺς ἐπιτρέπεται αὐτοῖς προσειπεῖν ὅτι· «εἰ

θέλημα ἦν θεοῦ, ἀδελφοί, δι' ὑμῶν ἐλθόντα με ἐθέασασθε ἄν, τὰ νῦν δὲ κεκοπωμένῳ μοι ὄντι συμπαθήσαντες, ὡς ἰδόντες με, ἀλύπως ὑποχωρήσατε, παρὰ θεοῦ τοῦ κόπου ὑμῶν τὸν μισθὸν ἐκδεχόμενοι, καὶ γὰρ ὑμῖν ὁ ταπεινὸς ὡς εὐπειθέσιν ὑπερεύξομαι.» οἱ δὲ τοιαῦτα ὑπ' αὐτοῦ δηλωθέντες μετὰ χαρᾶς ἀνεχώρησαν.

39. Θεόδωρος δὲ τις μοναχὸς καὶ ἡγούμενος, γνώριμος τῷ τιμίῳ τούτῳ πατρὶ, τὰ αὐτοῦ κατορθώματα καὶ θαύματα ἐπιστάμενος καὶ ἐπὶ ὠφελείᾳ τινῶν ἐν μιᾷ ταῦτα κηρύττων, εἷς τις τῶν ἀκουόντων φησὶν· «θαυμαστὰ ἡμῖν λέγεις περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ [p. 367A] παράδοξα διηγῆ, πάτερ, ἀλλὰ, παρακαλῶ σε, λαβὼν με μετὰ σοῦ πρὸς αὐτὸν συνανάγαγε, ὅπως αὐτὸς ἐγὼ ἰδὼν πιστῶ θεῷ [λεγε· πιστωθῶ].» συνανελθὼν δὲ τῷ ἡγουμένῳ Θεοδώρῳ πρὸς τὸν πατέρα ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἰκέτευσε, λαβὼν τε εὐχὴν καὶ συνεσιτίασεως τούτου κατηξιώθη. ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, ἄρκος παμμεγέθης ἐκ τοῦ πλησίον ἄλσους προκύψασα μεγάλως τοὺς συνεσιτίατορας ἐξεφόβησε. πρὸς οὓς φησὶν ὁ μακάριος· «ὁ τὸν θεὸν φοβούμενος οὐ πτοεῖται θηρία·» ὡς θείαν γὰρ θεοῦ εἰκόνα ταῦτα ὑποσαίνει αὐτὸν καὶ ὑποπτήσσει. καὶ φησι προστακτικῶς ὁ πατὴρ τῷ θηρίῳ· «ἐλθὲ πρὸς ἡμᾶς.» ἐλθούσῃ δὲ αὐτῇ, καὶ πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ μετὰ τρόμου πλησιασάσῃ αὐτοῖς ἐκείνοις οἰκείαις χερσὶ

ψωμίζειν ἐπέτρεπεν αὐτήν· οἱ καὶ ψωμίζοντες ἐξεπλήττοντο. ὁ δὲ πατὴρ λέγει αὐτῇ· «πορεύου ὄθεν καὶ προῆλθες.» ἡ δὲ μετ' αἰδοῦς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς κλίνασα καὶ οἶονεὶ προσκυνήσασα αὐτῷ πρὸς τὸ ὄρος εἰσέδου. ὁ δὲ ἅγιος τοὺς προμελετηθέντας τε καὶ μελετωμένους λογισμοὺς ἐκφραυλίζων τῶν ἐσθιόντων λέγει· «τοῖς θηρίοις τὴν τοῦ θεοῦ εἰκόνα, ἡγουν τὸν ἄνθρωπον, μὴ φοβεῖσθαι καὶ τρέμειν ἐπιτέτραπται δημιουργηθεῖσιν, ἀλλ' ἐπεὶ τὴν ἐντολὴν οὐκ ἐφυλάξαμεν καὶ νῦν δὲ τῶν τοιούτων [B] καθ' ἑκάστην ταῖς παραβάσεσιν ἀλισκόμεθα, τρέμομεν ἡμεῖς τὸ ἀνάπαλιν τὰ θηρία. εἰ δὲ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐντολῶν ἀκαταίσχυντοι εὐρεθῶμεν ἐρασταί, ἐπὶ ἀσπίδας καὶ βασιλίσκους, λέοντάς τε καὶ δράκοντας αἰσθητῶς καὶ νοερῶς ἐπιβῆναι δυνάμεθα, καὶ μὴ τις ἀπιστεῖτω τὴν χάριν ταύτην τοῦ κατ' εἰκόνα δηλοῦσαν τὸ ἀπαράγραφτον.» ταῦτα ἀκηκοότες οἱ πρότερον ἀμφιβάλλοντες τοῦ πατρὸς αὐτοψεῖ βεβαιωθέντες τὸ ἔνθεον, λαβόντες αὐτοῦ τὰς εὐχὰς ἀπελύθησαν.

40. πτωχοῖς ἄλλοτε παρακαλοῦσι καὶ ἐλεημοσύνην αἰτοῦσι μὴ ἔχων χρυσὸν ὁ πατὴρ μήτε ἄργυρον ὅπως ἐπιτρέπει Θεοδοῦλῳ τῷ ὑπουργῷ αὐτοῦ, «ἄγε ἐνταῦθα» εἰπὼν «τὸ πλήρες ἄγγος ἐλαίου, καὶ δὸς τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν τοῖς πτωχοῖς, ἀλλὰ καὶ κενὸν ἀγγεῖον ἐλαίου συνεπικόμιζε.» ὁ δὲ λέγει· «τοῦ μεστοῦ, πάτερ, φερομένου ἐνταῦθα ἄγγους, τίς ἢ χρεια τοῦ κενωμένου τῆς παρουσίας» ὁ δὲ πατὴρ «εὐλογίαν

ἔχεις» φησὶν «ὡς εἶπον σοι, οὕτως ποιήσον.» ὁ δὲ Θεόδουλος ἀπιὼν τὸ προστεταγμένον πληρῶσαι καὶ ὑποστρέφων ὀλισθήσας συνεποδίσθη καὶ τρηθέντος τοῦ πλήρους εἰς τὸ κενὸν μετὰγει τὸ ἔλαιον. τότε ὁ ἀδελφὸς Θεόδουλος συναισθόμενος τὴν πρὸς ὀλίγον αὐτοῦ γενομένην [X] πρὸς τὸν πατέρα ἀνηκοΐαν, ἐθρήνησεν καὶ ἐλθὼν τούτῳ σὺν μετανοίᾳ ἀπελογήσατο, τὴν προφητικὴν αὐτοῦ ἀποθαυμάσας διόρασιν.

41. τῷ οὖν πολλάκις μνημονευθέντι ὀσίῳ Εὐστρατίῳ, ἡγουμένῳ Ἀγαύρων, συνέβη πλείστην αἵματος ῥύσιν γενέσθαι ἐκ τῶν ἐγκάτων, ὡς ἄφωνον κεῖσθαι καὶ μόλις δυνηθῆναι μοναχῷ τινι Νικολάῳ προσφθέγγασθαι τοῦ ἀνελθόντα εἰπεῖν τῷ ὀσίῳ τὰ κατ' αὐτόν. ὡς δὲ ἀπελθὼν τῷ πατρὶ ἀπήγγειλε τὰ κατὰ Εὐστράτιον Νικόλαος, «μείνον ὀλίγον, τέκνον,» φησὶν αὐτῷ ὁ θαυμάσιος, καὶ διαστὰς ἀπ' αὐτοῦ μικρόν, ὡς διὰ τινα χρείαν, δι' εὐχὴν δὲ ὄντως ἐκτενῆ, ὡς οὐκ ἔλαθεν, ὑποστρέψας δηλοποιεῖ τῷ αἰτήσαντι ὡς «οὐκ ἀποθάνη τῷ νῦν» εἰπὼν «ὦ Εὐστράτιε, ὁψόμεθα γὰρ πάλιν ἀλλήλους ἐν σαρκί, μὴ ἀθύμει.» ὁ δὲ μοναχὸς Νικόλαος τοῦ ὄρους καταβὰς τὰ τοῦ ὀσίου ἀπήγγειλε τῷ Εὐστρατίῳ, ἐρρωμένον καταλαβὼν αὐτόν· καὶ πότε ἀνερρώσθη μαθὼν, εὔρεν ἀκριβολογήσας ὡς κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν, ἣν ὁ πατὴρ ὑπὲρ αὐτοῦ, μετὰ τὸ μαθεῖν, τοῦ Θεοῦ ἐδεήθη, σωθεὶς ἐπλούτησε τὴν ἀνάρρωσιν. μηδέπω

[ρ. 368Α] δὲ αὐτοῦ τὸ σῶμα ἀναληψαμένου ἀπὸ τῆς νόσου, ὑπὸ τῶν ἐν τῷ μετοχίῳ αὐτοῦ καλουμένῳ Λευκάδων ὄντων ἀδελφῶν δυσωπεῖται παραγενέσθαι πρὸς αὐτοὺς δι' ὠφέλειαν καὶ συνομιλίαν πνευματικὴν. ὃς φιλοσυμπαθέστατος πέλων καὶ μὴ θέλων τινὰ λυπῆσαι, ὑπακούσας ἀπήει. ὅθεν κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας καὶ ὑποστρέψας σφοδρότερον ἐν νόσῳ, λάβρῳ πυρετῷ κατεσχέθη. ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας ἐκεῖσε ἄφωνος διαμείνας καὶ ἄσιτος, κυκλοτερῶς περιϊσταμένων καὶ θρηνηδούντων τῶν μοναχῶν, ὅτε δὲ ἑαυτοῦ τὴν ἰσχὺν συνεκλείπουσιν αἰσθόμενος εἶδεν, τὸν ὅσιον μετ' εὐχῆς κατὰ διάνοιαν παρακαλεῖ ὁ Εὐστράτιος, καὶ εὐθέως εἰς ὕπνον τραπεῖς συλλαλοῦντα αὐτῷ ὄρᾳ τὸν ἅγιον πατέρα καὶ ἐνισχύοντα. καὶ διϋπνισθεὶς μετὰ ταῦτα, εὐθὺς ἀνενεγκὼν ἀπὸ τῆς νόσου, ἦλθεν ὑγιαίνων εἰς τὴν μονὴν αὐτοῦ, δοξάζων τὸν κύριον καὶ τὸν ὅσιον αὐτοῦ.

42. τοῦ οὖν κακίστου καὶ δεινοῦ Θεοφίλου τοὺς εὐσεβοῦντας ἐλαύνοντος καὶ τὸ ὑπήκοον διὰ γραφῶν [λεγε· ἀναγραφῶν] κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πλεονεκτοῦντος ἀσυμπαθῶς, εἷς τις ἐξ αὐτῶν, τοῦ Ὀψικίου πρωτονοτάριος ἀναγραφεὺς καὶ σπαθάριος Δρόσος, χάριν εὐχῆς [B] ἔρχεται πρὸς τὸν ὅσιον. ᾧ συγκαθεσθεὶς καὶ πλεῖστα ψυχοφελῆ προσφθεγζάμενος ὁ πατὴρ λέγει· «εὐτρέπισον σεαυτὸν, σπαθάριε, καὶ τοὺς χάρτας σου· ὁ γὰρ βασιλεὺς συντόμως μετακαλεῖται σε ἀποδοῦναι

εὐθύνας τῶν πεπραγμένων.» ὁ δὲ μὴ νοήσας ὅτι ἀλληγορικόν ἐστὶ τὸ ῥηθέν. ἔτοιμον αὐτὸν ἔφη εἶναι, εἰ καὶ κατ' αὐτὴν ζητηθεῖη τὴν ὥραν. ὁ δὲ πατὴρ λέγει αὐτῷ· «οὐ περὶ τοῦ ἐπὶ γῆς βασιλέως σοι εἶπον ἢ καρτῶν ἀδικίας, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐν οὐρανοῖς κατοικοῦντος καὶ τὰ κρυπτὰ ὁρῶντος τῶν καρδιῶν ἡμῶν, τοῦ μέλλοντος ἀπαιτεῖν τῶν ἔργων καὶ λόγων καὶ ἐννοιῶν ἡμῶν, ἀπάσης νυκτὸς καὶ ἡμέρας τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ πέρασ, ἢ αὐτῷ διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν φυλακῆς, ἢ τῷ ἐχθρῷ τὸναντίον διὰ τῶν παραβάσεων ἐδουλώθημεν. ὁ καιρὸς γάρ σου τῆς ἀναλύσεως ἤγγικεν· διὸ ἀνάπτυσόν σου τοὺς χάρτας τῶν ἐπταισμένων κατὰ διάνοιαν ὕδασι δακρυῶν καὶ σπόγγῳ ἐλεημοσύνης ἀπαλείφων αὐτούς, ὅπως μὴ εὐρεθεῖεν ἐν τῇ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ κατηγοροῦντές σου.» ταῦτα αὐτῷ εἰρηκῶς καὶ εὐξάμενος, ἀπολύει. ὁ δὲ τῶν ῥημάτων τοῦ ἁγίου πατρὸς μὴ φροντίσας, ἀλλ' ἔτι εἰς τὴν ἄδικον ἐκείνην καταγραφὴν διερχόμενος, ὡς ἤδη ἔφθασε περὶ τὰ Μητᾶτα Λυδίας, ἀποθνήσκει συντόμως.

43. [X] Πέτρος δὲ μοναχὸς εὐλαβῆς καὶ ἐνάρετος πάνυ συνήθως καὶ συνεχῶς ἐρχόμενος πρὸς τὸν ὄσιον ἀνελθὼν ἐν μιᾷ σὺν πλησιοχώρῳ αὐτοῦ ἡσυχαστῇ Πλάτωνι καλουμένῳ, καὶ εὐλογηθεὶς συγκαθημένου αὐτοῖς τοῦ πατρὸς καὶ συνομιλοῦντος θεοχαρίτωτα, φησὶν ὁ Πλάτων τότε· «ἀπὸ ψυχῆς καὶ πίστεως ἐκδυσωποῦμέν σε, πάτερ ἅγιε, ἅπαξ τοῦ ἔτους ἡμῖν

χαρίζεσθαι τὴν τιμίαν συνομιλίαν καὶ θεάν σου, πίστιν ἐκ τούτων καὶ γνῶσιν μεταλαμβάνουσι διὰ πνεύματος, ὡς ἐξ ἡλίου ὄντως φῶς καὶ θερμότητα.» ὁ δέ· «γινώσκεις σε βούλομαι, ἀδελφὲ Πλάτων, ὡς οὐ προσθήσῃ θεάσεσθαι με σωματικῶς ἔτι ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ βουλόμενος.» ὅθεν δούς αὐτοῖς ἄρτου ξηροῦ ἀνά μερίδων δώδεκα εἰς εὐλογίαν, ἐξέπεμψε μετ' εἰρήνης. τῷ οὖν ἐπιόντι ἐνιαυτῷ συναπελθὼν τῷ Πλάτωνι ὁ ἀββᾶς Πέτρος πρὸς ἕτερον μοναχὸν μήκοθεν ἠσυχάζοντα, καὶ αὐτὸν Πέτρον καλούμενον, ἐκ τοῦ κατὰ Βιθυνίαν μοναστηρίου Ἡράκλην ὀνομαζομένου ὀρμώμενον,

[p. 369A] τὸν καὶ μικρὸν ὕστερον, Θεοῦ χάριτι γενομένης ὀρθοδοξίας, μητροπολίτην Συλλαίου γενόμενον, ἐπισκέψεως ἕνεκα καὶ εὐχῆς, μετὰ ἀσπασμὸν καὶ συνομιλίαν πνευματικὴν, φησὶν ὁ Πέτρος πρὸς ὃν παραγέγονε Πέτρον· «ἔφρουν ὄντως οὐ μικρὰν ἔχω, πάτερ, τὸν ἅγιον Ἰωαννίκιον ἰδεῖν καὶ τὰ τίμια αὐτοῦ ἴχνη κατασπάσασθαι, ἀλλὰ ἀδυνατῶ τοῦ πεζοπορῆσαι καὶ κτήνους ἀπορῶ καὶ μισθώματος.» ὁ δὲ Πέτρος πρὸς Πέτρον ἔφη, «συνανελεύση μοι, ἀδελφέ, βουλομένῳ, ἐφ' ἐνὶ μου τῶν κτηνῶν ἐπιβαίνων» τὸν Πλάτωνα αὐτῷ συνανακομίσει μὴ εὐδοκήσας. ὁ οὖν Πλάτων λοιπὸν ἀπορήσας ἐκεῖθεν καὶ ἀλλαχοῦ ἐρευνήσας, κτήνος οὐκ εὔρεν ἵνα μὴ ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων Ἰωαννίκιος ψεύστης ἀποδειχθῆ, μὴ ὄψεσθαι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν σαρκὶ ἔτι τῷ Πλάτωνι εἰρηκῶς. ἀνελθόντων δὲ τούτων καὶ ἀπαίρειν

μελλόντων, ἕκαστος αὐτῶν εἰσιῶν μουσικῶς ἐπευλογεῖτο τῷ πατρὶ, ἀνατιθέμενος τὰ καθ' ἑαυτόν, δώδεκα δὲ μερίδας ἄρτου ξηροῦ εἰς εὐλογίας χάριν ἀπήρχοντο κομιζόμενος ἕκαστος. Μετὰ δὲ τὸ πάντα εἰσελθεῖν καὶ εὐλογηθῆναι, καὶ ὁ τοῦ Πλάτωνος συναγωνιστῆς καὶ συνήσυχος Πέτρος εἰσήει. ᾧ καὶ δοὺς ὁ πατὴρ δώδεκα εὐλογίας, ὡς περ τοῖς [B] ἄλλοις, καὶ λόγῳ τοῦ Πλάτωνος αὐτῷ δέδωκε λέξας· «εἰπέ Πλάτωνι, ᾧ τέκνον Πέτρε· μὴ λυποῦ, ὅτι ἄκων τῆς ταπεινῆς μου θεᾶς ἀπελείφθης. ἐδέξατό σου τὴν πρόθεσιν κύριος καὶ ὡς κοπιάσαντι τὸν μισθὸν ἀποδώσει.» τοῦ δὲ Πέτρου ταῦτα ἀκούοντος παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ κατὰ διάνοιαν λέγοντος, «εἶθε καὶ τῇ ἐμῇ μητρὶ καὶ ταῖς ἀδελφαῖς ὁ πατὴρ ἔπεμψεν εὐλογίας» δίδωσιν αὐτῷ πρὸς τοῦτο ἀδολεσχοῦντι ἑτέρας εὐλογίας τριάκοντα ἕξ εἰπών· «δὸς ἀνὰ ἕξ τῇ τε μητρὶ σου καὶ ταῖς πέντε σου ἀδελφαῖς, ᾧ τέκνον Πέτρε, καὶ συμπορεύου χαίρων τοῖς ἀδελφοῖς σου.» ὅθεν ὁ Πέτρος ἐπὶ τῇ διοράσει ἐκοτὰς τοῦ πατρὸς, θάμβους καὶ ὠφελείας καὶ εὐλογίας πλήρης κατέρχεται.

[p. 370B]

44. τοῦ δὲ μακαριωτάτου καὶ θαυματουργοῦ Πέτρου, ἡγουμένου γεγονότος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Ζαχαρίου, ὑπὸ πόδας τοῦ ἐκεῖσε Ὀλυμπιακοῦ ὄρους καὶ σύνεγγυς Καλουκώμης κειμένης, ἐν τῷ ὑπεράνω [X] τῆς μονῆς Βασιλείου [λεγε· Βαλαίου] ναῶ τοῦ ἁγίου

Νικολάου τότε κατασκηνοῦντος, ἐν ᾧ καὶ τοῦ σώματος ὁ ἀοίδιμος ἀπανέστη, κατὰ τὸν μέγαν Ἀντώνιον τὰ Νιτριώτου Ἀμοῦν ἐξοδεύσαντος θεοπρεπῆ θεασάμενον, ὁ κατ' ἐκεῖνον οὗτος ἐρημικὸς καὶ φιλήσυχος καὶ μέγας Ἰωαννίκιος τὰ τῆς ἐνδόξου ἀπὸ γῆς πρὸς οὐρανὸν μεταθέσεως τοῦ πατρὸς Πέτρου ἀποκαλύπτεται φοβερὰ. ὁ πρὸς ἐμὲ τὸν ἐλάχιστον οἰκείῳ στόματι εἶρηκεν ὅτι· «ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ τῶν ἐωθινῶν ὕμνων, ἐν ἣ τετελείωτο ὁ πατὴρ Πέτρος, τέκνον Σάβα, προσευχομένου μου, γεγονὼς ἐν ἐκστάσει εἶδον ὡς ἐν τῷ τοῦ ἀγίου ιεράρχου Νικολάου ναῷ σὺν τῷ τρισοσίῳ πατρὶ Πέτρῳ παρήμην καὶ ἰδοὺ» φησὶν «ὄρος περικαλλὲς καὶ τερπνότατον, οὗ ἡ κορυφή τὰς οὐρανίους ὑπερῆρεν ἀψίδας. ὑπὸ πόδας δὲ τούτου ἄμφω ἡμῶν ἰσταμένων καὶ συλλαλούντων, δύο τινὲς ἡμῖν ἄνδρες ἀστραπήφοροι ἄνωθεν ἐπιστάντες χεῖρα αὐτοῦ κατασχόντες πρὸς ἑκατέραν σὺν αὐτῷ ἀνέβαινον ὅθεν κατήλθον. ὅσον δέ μου αὐτὸς τῇ ἀναβάσει διῆστατο, τοσοῦτον λοιπὸν τῇ θείᾳ δόξῃ κατηγλαῖζετο, καὶ ὅσον τοῖς [p. 371A] ἐμοῖς σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς ἀπεκρύπτετο, μᾶλλον αὐτὸς καὶ μᾶλλον κατελαμπρύνετο. τοῦτο ἑωρακὼς ἕνα τῶν ὑπηρετῶν μου ἀποστείλας, εὕρισκω ὡς παρ' αὐτὰ κεκοίμητο ὁ θαυματουργὸς καὶ μακάριος Πέτρος καὶ τὸ πνεῦμά μου ταχθεῖη μετὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ.» ταῦτα οὖν παρὰ τοῦ πατρὸς Ἰωαννικίου ὡς ἐπὶ κυρίου παραλαβὼν, ἐνταῦθα μὲν ἐκ μέρους, ἐν δὲ τῷ τοῦ πατρὸς Πέτρου Βίῳ

προεξεθέμην πλατύτερον.

45. ὁ οὖν βασιλεὺς Θεόφιλος ἔτι τοὺς τῆς Χριστοῦ εἰκόνας προσκυνητὰς διώκων, ἀποστέλλει πρὸς τοῦτον τὸν προφητικώτατον ἄνδρα καὶ μέγαν Ἰωαννίκιον δύο τινὰς τῶν οἰκείων αὐτοῦ καὶ μεγιστάνων κατὰ καιροῦς, φημι δὴ τὸν πρωτοβεσιτάριον καὶ τὸν κουράτωρα τὸν μέγαν, πειραστικῶς ἐρωτήσοντας εἰ δεῖ τοῦ Χριστοῦ προσκυνεῖν τὴν εἰκόνα. ὧν ἀνελθόντων, δεχθέντων τε καὶ συνομιλούντων τῷ μακαρίτῃ, νεύει ὁ ἕτερος αὐτῶν πρὸς τὸν ἕτερον ἀπογυμνῶσαι τῷ πατρὶ τό, περὶ ὃ παραγεγόνασιν, ἐπερώτημα. Πρὸ δὲ τοῦ αὐτοῦς προτεῖναι ὁ πατὴρ λέγει· «τί οὖν ἐστίν, ὧ ἄνδρες, ὅπερ ἀλλήλοις ἐννεύετε μὴ περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ εἰκόνας ἐστάλητε ἐρωτῆσαί με εἰ δεῖ προσκυνεῖσθαι αὐτήν [B] γνῶτε οὖν καὶ τῷ ἀποστείλαντι ὑμᾶς ἀπαγγείλατε ὅτι ἡ μὲν ἱερὰ ὄντως καὶ θεία γραφή πολλαῖς μαρτυρίαις ἀποδεικνύει τὴν τῆς τοῦ Χριστοῦ εἰκόνας τιμὴν καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν ἁγίων. ἐμοὶ δὲ τῷ ἐλαχίστῳ καὶ ταπεινῷ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔδειξεν ὅτι εἰ καὶ βίον ἔχει τις χρηστῆς ὑπολήψεως πλήρης, τὴν δὲ τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα καὶ μορφήν οὐ τιμᾶ καὶ ἀσπάζεται, τῆς διὰ Χριστοῦ προσγενομένης σωτηρίας οὐ τεύξεται καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ χωρισθήσεται. ὡς οἱ τὴν σὴν μορφήν, βασιλεῦ, ἀτιμάζοντες, ἐτέρῳ δήλον τὴν ἀρχὴν σου προσνέμοντες, τὸ κράτος τῆς ἐξουσίας χαριζόμενοι τῇ πρὸς σὲ γὰρ αὐτῶν ἀκαταλλάκτῳ κατεχόμενοι ἔχθρα εἰς τὴν εἰκόνα σου παροينوῦσι καὶ δι' αὐτῆς ἀθέσμως

σε ἐνυβρίζουσιν, ὅθεν εἶ [λεγε· οἱ] μὴ τὴν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνα, ὡς ἔφην, τιμῶντες καὶ προσπτυσσόμενοι, ἄνθρωπον αὐτὸν κατὰ σὲ οὐ πιστεύουσι γεγενῆσθαι καὶ βασιλεύεσθαι ὑπ' αὐτοῦ οὐκ ἀνέχονται, εἰς τὸ αἰώνιον καὶ ἀτελεύτητον πῦρ μετὰ τοῦ πρώτου εἰκονομάχου Σατὰν καὶ τῶν ἐκείνου ἀγγέλων καταταπτόμενοι.» ταῦτα οἱ τοῦ Θεοφίλου φορολόγοι πρὸ τοῦ ἐξαιρεῖν ἀκούσαντες παρὰ τοῦ πατρὸς μετ' ἐκπλήξεως ἄκρας κατίεσαν καὶ τῷ ἀποστείλαντι αὐτοὺς τὰ τῆς ἀποκρίσεως προσανήγγειλαν. ἀλλ' [X] οὐκ ἐβελτιώθη κατειλημμένος τῇ ἀσεβείᾳ καὶ ὑπὸ Ἰωάννου ἡπατημένος τοῦ δυσσεβοῦς, ἀλλ' ἔμενεν ἐν τῇ αἵρέσει.

46. ὅθεν μετὰ τινὰς ἡμέρας τοῦ τιμίου ἀνδρὸς Εὐστρατίου, ἡγουμένου Ἀγαύρων, πρὸς τὸν ὅσιον ἀνελθόντος, ὡς ἔθος εἶχε, καὶ τὴν πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς τῶν διωκτῶν σιβαρότητα αὐτῷ ἀπαγγείλαντος καὶ περιλυπούμενου, φησὶν ὁ πατήρ· «ἔτι μικρόν, ὃ Εὐστράτιε, καὶ τὸ τοῦ ἀποστάτου δράκοντος ἀφομοίωμα κεφαλῆ καὶ οὐρᾶ σὺν τοῖς μέσοις, δυνάμει Χριστοῦ, νεκρωθήσεται καὶ ὁ ὑπηρέτης αὐτοῦ τῶν θελημάτων ἀποθανεῖται Θεόφιλος, καὶ ὀρθοδοξία καθολικὴ προσγενήσεται.» ὅθεν θαρρήσας ὁ Εὐστράτιος λέγει· «τούτου τοῦ ἀγαθοῦ δι' εὐχῶν σου τελειουμένου, μάκαριε, τίς ἄρα ἔσται ὁ τῆς πατριαρχίας ἄξιος, ἐμπιστευθησόμενος τὰς ἡνίας τοῦ ἔξω τῆς αἵρετικῆς λύμης καὶ πάσης βλάβης τὴν

ἐκκλησίαν Χριστοῦ διεξάξαι καὶ διΐθῦναι» ὁ δὲ φησιν· «ὁ ἀφωρισμένος ὑπὸ θεοῦ εἰς τοῦτο, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον ἡ ἀπὸ κοιλίας μητρος αὐτοῦ ἢ [p. 372A] πράξει τε καὶ γνώσει καὶ πνευματικῇ πτωχεΐᾳ λελαμπρυσμένος, Μεθόδιος, ὁ κόσμου φυγᾶς καὶ πλούτου ἀπὸ νεότητος, ὁ διαπρέψας ἀσκήσει καὶ ἀγνείᾳ σὺν προθυμίᾳ, καὶ ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν εὐσεβείας διωγμοὺς πολλοὺς καὶ ἀποδημίας ἐνέγκας, ὁ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐκ Ῥώμης ἐλθὼν καὶ ὑπὸ τῶν δυσσεβῶν ἐπὶ ἐννέα χρόνους ἐν μνημείῳ κατακλεισθεὶς διὰ Χριστὸν καὶ καρτερήσας, ὁ μετὰ ταῦτα, κατὰ τὸν Δαυΐδ καὶ Σαμψῶν, ὡς λέοντι καθ' ἑκάστην τῷ τυραννοῦντι μαχόμενος.» ὅπερ καὶ γέγονεν μετὰ γὰρ ἕξ ἡμισυ ἔτη τῆς δυσσεβείας τοῦ Λέοντος, καὶ ὀκτὼ πρὸς ἐννέα μηνσὶ τοῦ Μιχαὴλ χλιαρότητος, δώδεκά τε καὶ μηνσὶ τρισὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοφίλου πρὸς τὴν εὐσεβείαν ἀσεβοῦς στιβαρότητος, καὶ ἐνιαυτὸν ἓνα τῆς τούτου γυναικὸς Θεοδώρας καὶ Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τῶν εὐσεβῶν ἀναθρώξεως. τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς ἐνθέου καὶ φιλοχρίστου αὐτῶν βασιλείας τὸν ἴδιον κόσμον ὃν ἀποστολικάϊς χερσὶν ἢ ἐκκλησία ἐστόλιστο, τῶν δυσσεβῶν δὲ παλάμαις γεγύμνωτο, χάριτι Χριστοῦ ἀμφιασαμένη, ἀρχιερέα ἐνθεον, τὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς προοραθέντα Μεθόδιον, προσεδέξατο, τοῦ δυσσεβοῦς καὶ βλασφήμου Ἰωάννου καθαιρεθέντος.

47. [B] ἀλλ' ὁ τούτου πατήρ καὶ διδάσκαλος

εἰκονομάχος διάβολος ἐκ μέσου τῆς ἐκκλησίας, ὡς σκότος ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς εὐσεβείας ἀπελασθεῖς, καὶ σὺν πᾶσι αὐτοῦ τοῖς ὁμόφροσι προκαθαιρεθεῖς, τῆς εἰρήνης ἐχθρὸς ὑπάρχων, ἀπὸ αἵρέσεως εὐθὺς εἰς σχίσματα προεχώρησεν καὶ τὴν ἐκκλησίαν Χριστοῦ ἐλεεινῶς κατεμέρισεν, οὐ τῶν αἵρετιζόντων τῷ χωρισμῷ, οὐδεμία γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ἀλλὰ τῶν ὀρθοδοξούντων τῷ διχασμῷ. οἱ εἴτε φιλοθεΐας κατειλημμένοι τῷ ἔρωτι, εἴτε προλήψεως ἀφορμῇ τὸν μέγα καὶ πρῶτον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ ὀρθόδοξον πατριάρχην διελοιδόρουν Μεθόδιον τὸν ἰσάγγελον αὐτοῦ περιεργαζόμενοι καὶ κακίζοντες βίον, οὐ κανόνων ἀκρίβεια, ἀλλ' ἰδιορρυθμία περιφερόμενοι. καὶ οἱ μὲν ἀξιούς εἶναι τοὺς εἰκονοκλάστας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθέντας ἱεροθυτεῖν ἐθέσπιζον ἀμαθαίνοντες, οἱ δὲ καλῶς πρὸς τοῦτο αὐτὸ ἀνεχαίτιζον, καὶ τὴν τῆς ἱερωσύνης δοχὴν αὐτῶν ἀπηνήναντο. συγχύσεως οὖν οὔσης διὰ ταῦτα οὐ τῆς τυχούσης, ἐπιστέλλει τότε τῷ πατριάρχῃ παραμυθητικὸν πνευματόφθεγκτον γράμμα ὁ ὅσιος ἡμῶν πατὴρ Ἰωαννίκιος οὕτως ἔχον· «θείας πάσης καὶ ἀνθρωπίνης πεπληρωμένος γνώσεως καὶ συνέσεως, ἀρχιεράρχα πάτερ Μεθόδιε, [X] διὰ τῆς ἐνοικούσης σοι τοῦ παναγίου πνεύματος δωρεᾶς τε καὶ χάριτος, καὶ ἐννοῶν τὸν τῆς εἰρήνης πολέμιον καὶ τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀντίπαλον, εἰκονομάχον διάβολον, τὸν ἐξ αὐτῆς ἀπελασθέντα σὺν τοῖς αὐτοῦ, αὐτὸν ὄντα αἴτιον τῶν σχισμάτων, πρὸς τὸν τοῦ παντὸς οἰκοδεσπότην

ἀποβλέπων Χριστόν, εἷς καὶ αὐτὸς τῶν οἰκειακῶν αὐτοῦ πέλων, ταῖς κατὰ σοῦ λοιδορίαις μὴ ἄσχαλλε, ἀλλὰ χαῖρε. καὶ γὰρ πνεύματι θεοῦ τὰ δαιμόνια αὐτὸς ἐκβάλλων, ἐν τῷ Βεελζεβούλ αὐτὰ ἐκβάλλειν ὑπὸ τῶν ἀσεβούντων κατηγορεῖτο, καὶ πλάνος ἐκωμωδεῖτο, φάγος τε καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐκαλεῖτο. καὶ οἱ οἰκειακοὶ αὐτοῦ ὡσαύτως κατηγορίαις πλείσταις καὶ οὐ ταῖς τυχοῦσαις καθυπεβλήθησαν, μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐν τούτῳ καταριθμούμενον γίνωσκε. καὶ τῶν μὲν σχιζομένων τῆς ἐκκλησίας, ὡς μελῶν οἰκείων, ἄλγει καὶ περιλυποῦ τὴν διαίρεσιν, τῶν διαβολῶν δὲ μὴ μέλει σοι, ᾧ φερέπονε. οὐ τὰ ἑαυτοῦ γάρ, εὖ οἶδα, ζητεῖς, ἀλλὰ τὰ τῶν πολλῶν, ἀποστολικῶς, ἵνα σωθῶσιν καὶ ἐξ ἀσεβείας

[p. 373A] εἰς εὐσέβειαν ρυθμισθῶσιν καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος μὴ ἀπαλλαγῶσιν. ἀλλ' ἴσθι καὶ τοῦτο, ᾧ θεόσοφε, ὅπερ οἶδας, ἡμῶν οὐχ ἦττον ὡς ἐν αἵρέσει οὐ γίνεται σχίσματα. ὁ γὰρ ἀνήμερος θῆρ καὶ λυμαιῶν [λεγε· λυμεῶν] τῆς ζωῆς ἡμῶν ὄντως διάβολος μέσῳ τῆς τῶν αἰρετικῶν συνεδρίας περιπολεύων ἐνὶ ἀπωλείας ζόφῳ τοὺς αὐτῷ πειθομένους περιδεσμεῖ, ἐν δὲ τῇ ὀρθοδόξῳ φαινῇ ἐκκλησίᾳ χῶραν μὴ ἔχων, ὡς σκότος ὢν, οἷα κύων ἔξωθεν λαθροδέκτης περινοσῶν ὁ τῆς ἀγάπης ἐχθρὸς, ἀκριβολογίας προφάσει καὶ κανόνων διερευνήσει, διαιρεῖ τὰ μέλη τῶν μελῶν ἀφειδῶς καὶ τοὺς ἀγλῶπτους πόδας καὶ ἄνοας, ἀληθῶς εἰπεῖν, τῆς

κεφαλῆς ἀντανίστησιν, καὶ μὴ διοικεῖσθαι ταῦτα τοῖς νοεροῖς αὐτῆς βουλήμασι καὶ κινήμασι πείθει, σύγχυσιν καὶ ἀταξίαν, ἀλλεπάλληλον τούτοις ἐνεργαζόμενος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. τῶν δὲ εἰκονομάχων ἐπισκόπων καὶ ἱερέων πρὸς ἱερωσύνην ὄντως τὴν δοχὴν ἀπαναίνου. τοῦ γὰρ μεγάλου πατριάρχου Ταρασίου, τοῦ ἐν ἀγίοις, τὴν ἱερωσύνην αὐτῶν ἅπαξ οἰκονομικῶς δεξαμένου, λιβέλλους ἐπιδιδόντων ἐνόρκους σὺν ἀναθέματι μὴ ὑποστρέψαι τῇ αἵρέσει, γενομένης πάλιν ἐπὶ Λέοντος τῆς αὐτῆς δυσσεβείας, οἱ τὰ ἰδιόχειρα [B] αὐτῶν συγκαταβατικῶς πατήσαντες καὶ ἑαυτοὺς ἀναθεματίσαντες, χειρὶ τε τὴν εἰκόνα Χριστοῦ προσκαθελόντες, ἐμπτύσαντες, ἐνυβρίσαντες, ἢ οἱ ὑπὸ τοιούτων ἱερωθέντες πῶς ἱεουργοὶ παρὰ χριστιανοῖς λογισθήσονται, τὸν ἱεουργούμενον ἀθετήσαντες οἱ γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ὡς ψευδὲς καὶ εἶδωλον ἀπαλείφοντες, καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα, εἰ δοθεῖν αὐτοῖς τόπος ἱεουργίας, ὡς ἐχθροῦ ἂν καταμερίσωσιν ἐχθρωδῶς. ὅθεν τὸ μὲν βάπτισμα αὐτῶν, διὰ τὸ εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα βαπτίσει, ἔστω δεκτὸν οἰκονομικῶς, τῆς δὲ ἱερωσύνης κατὰ τὸν πρῶτον εἰκονομάχον διάβολον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὡς ἀπ' οὐρανῶν ἐπὶ γῆς καὶ ἀπὸ γῆς ὑπὸ γῆν, οἱ ἔσχατοι εἰκονομάχοι ἀποπεσέτωσαν. ὡς καὶ Κυρίλλῳ τῷ Ἀλεξανδρείας δοκεῖ τὴν παλαιὰν ἐρμηνεύοντι καὶ τὴν ἐν πνεύματι λατρείαν διευθετοῦντι καὶ λέγοντι· ἦοῖς δὲ ἀδελφὰ τὰ νοήματα καὶ ὁμότροπα τὰ τολμήματα

καὶ ὁμοειδὲς τὸ θράσος, τούτοις ἂν εἶη πρέπον καὶ ταῖς ἰσορρόποις ἐναλῶναι δίκαις. Ἡ καὶ εἰκότως· οἱ γὰρ ἐξ ἄλλων αἰρέσεων, τὴν τριάδα μὲν ὁμολογοῦντες, τὴν οἰκονομίαν δὲ Χριστοῦ στόματι βλασφημοῦντες, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐρχόμενοι αὐτοστοματὶ τὴν οἰκείαν ἀναθεματίζοντες [X] αἵρεσιν καὶ τοὺς τῆς αἰρέσεως αὐτῶν ἐξάρχους παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν πατέρων εἰσδέχονται. οὗτοι δὲ τριάδα, οὐκ οἶδ' ὅπως εἰπεῖν, ὁμολογοῦντες οὐκ ἀληθῶς εἰς ἅπαν Χριστοῦ τὴν οἰκονομίαν ἀρνοῦνται, δι' ἧς ὁ πατὴρ ἡμῖν πεφανέρωται καὶ τὸ πνεῦμα, ὡς αὐτὸς φησιν, Ἡπάτερ, ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἄλλον παράκλητον πέμψω ὑμῖν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, Ἡ χεῖρας ἐαυτῶν ἀναξίους ποιήσαντες ἅγια μυστήρια ἱεροθυτεῖν. εἰ γὰρ ὁ ἐν χεῖλεσι μιανθεὶς ἱερατικῶς κατὰ τὸν κανόνα ἐπέχεται, ἄλλως τε κρίνεται παρὰ Θεῶ καὶ παρ' ἡμῶν ἔργον καὶ λόγος καὶ εἰ ὁ σάρκα μίανας τῆς ἱερωσύνης ἀλλοτριοῦται, οἱ στόμα αὐτὸ τοῖς κατὰ Χριστοῦ ἐμπτυσμοῖς, ὕβρεσί τε καὶ χεῖρας αὐτὰς ψευδέσιν ὑπογραφαῖς καὶ καθαιρέσεσι τῶν ἱερῶν εἰκόνων καταρρυπώσαντες, ἢ οἱ ὑπὸ τοιούτων ἱερωθέντες πῶς ἂν ἱερῶν ἄψωνται κειμηλίων ἢ ἱεροθυτῆσαι τολμήσωσιν οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔδειξε τοὺς θεὰ μόνῃ ἰουδαϊκῶς τοῦ Χριστοῦ βαρουμένους, ἐπικλήσει τε αὐτοῦ χριστωνύμως [p. 374A] ταραττομένους καὶ αὐτὸ τὸ σχῆμα καὶ γράμμα κατὰ τὰς ἀλόγους παρδάλεις δυσμενεῖα

διασπαράσσοντας χριστομάχους, εικονομάχους και τοὺς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθέντας ἐχθραῖς χερσὶ και ῥυπώσαις μὴ μελίζειν αὐτοῦ τὸ τίμιον και ἄχραντον σῶμα, ἡμῶν πιστῶς αὐτὸ και ἐντρόμως ἱεροθυτούντων και πύλην ἐχόντων πρὸς τὸν θυόμενον εὐδιάβατον τὴν αὐτοῦ ἐν γραφῇ ἀφομοίωσιν ὡς δι' αὐτῆς εἰς τὸν ἐπουράνιον αὐτὸν και βασιλεῖον θρόνον τῶν θυηπόλων ἡμῶν παρακυπτόντων και τὸν μελιζόμενον αὐτὸν ἐν σχηματισμένῳ σώματι ἐντεθρονισμένον ἐκεῖσε κατοπτευόντων κάκειθεν πρὸς τὴν θεοθυσίαν αὐτὴν εὐχὴν καταγόντων τὸ θεῖον πνεῦμα και τοὺς μεταλαμβάνοντας αὐτῆς θείας φύσεως κοινωνοὺς ἀπεργαζομένων. ἦς αὐτὸς πληρούμενος ταῖς φωτοχυσίαις και μεταδιδούς αὐτῆς τοῖς ἐθέλουσι, τοιούτοις ἀεὶ περιφρουρούμενος και τούτοις ἐπόμενος, ἔρρωσο, ὑπερευχόμενος ἡμῶν τῆς εὐτελείας, ἀρχιεραρχῶν πανοσιώτατε.»

[p. 376A]

48. τοῦτο τὸ τίμιον και θεόπνευστον γράμμα ὁ πατριάρχης δεξάμενος και τοῖς βασιλεύουσιν ἐπιδείξας τὰ ἐν αὐτῷ θεόκριτα λογισάμενος, τοὺς εἰκονομάχους ἅπαντας καθαίρει και τοὺς σχίζοντας ἑαυτοὺς διαιρεῖ και εἰρήνην βαθεῖαν τῇ ἐκκλησίᾳ χαρίζεται, οἰακίζων ἐν ταύτῃ θεοχαρίτωτα. ἐξ οὗ δὴ τῶν καθαιρεθέντων οἱ πλείους κατὰ τοῦ σεβασμίου πατρὸς Ἰωαννικίου εἰς γλωσσαλγίαν ἐτράπησαν, ὡς

ἀντίθεός ἐστι ταῦτα φρονῶν καὶ ἀντίνομος φάσκοντες. ὅπερ οὐκ ἀγνοῶν ὁ ὄντως ὢν προφητικῆς χάριτος πύρινος στύλος, παρόντος πλήθους ἐν μιᾷ πρὸς αὐτὸν ἀνδρῶν εὐσεβῶν, ἐπισκόπων, λέγω, ἱερέων καὶ μοναχῶν, πνεύματος ἁγίου πλησθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· «ἐπειδὴ τινες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἰδιώτην ὄντα με τὸν ταπεινὸν φθόνῳ νυττόμενοι μὴ ὀρθῶς πιστεύειν θρυλλοῦσι καὶ [B] ὑποπτεύουσιν, εἰς ὑπήκοον ὑμῶν πάντων ἀνακηρύξω τὴν δόξαν μου τὴν περὶ θεόν. θεὸς οὖν ἐστὶν ὑπερούσιος οὐσία καὶ ἄκτιστος, ὡς πασῶν οὐσιῶν αἰτία τε καὶ προαγωγὸς διηρημένη ἀδιαιρέτως καὶ συνημμένη διηρημένως, τρισήλιος, τρισυπόστατος ἐν μιᾷ βασιλείᾳ καὶ δόξῃ καὶ κυριότητι ὑπὸ τῆς ἀγγελικῆς φύσεως ἀκαταπαύστως ἀνυμνουμένη. οὐ γὰρ ἅπαξ λέγει τὰ Σεραφίμ Ἁἅγιος, Ἡ ἵνα μὴ ἰουδαϊκὸν ἦ τὸ φρόνημα, οὐδὲ πάλιν Ἁἅγιος, ἅγιος Ἡ ἵνα μὴ τὴν τῶν Ἀρειανῶν ἢ Μακεδονιανῶν ἐπεισαγάγη ἀσέβειαν, ἀλλὰ τρίτον Ἁἅγιος, ἅγιος, ἅγιος κύριος Ἡ οὐ Ἡ κύριοι, Ἡ ἀλλὰ Ἡ κύριος, Ἡ ἐπειδὴ μία κυριότης. διό, ὡς πιστεύει τὰ Σεραφίμ, πιστεύω τρισὶν ἐνυποστάτοις ἁγιασμοῖς, μίαν κυριότητα προσκυνῶ καὶ θεότητα, θεὸν τὸν πατέρα, θεὸν τὸν υἱόν, θεὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, θεὸν ἕκαστον τούτων καθ' ἑαυτὸν νοούμενον καὶ λεγόμενον, διὰ τὴν τρισυπόστατον ὁμοουσιότητα καὶ τὸ ἀπλοῦν τῆς θείας φύσεως καὶ ἀσύνθετον· καὶ οὐ τρεῖς θεοὺς, εἷς γὰρ τὰ τρία θεὸς σὺν ἀλλήλοις νοούμενά τε καὶ ἀριθμούμενα, οὐ συντιθέμενα, οὐ συναλειφόμενα διὰ τὸ ταῦτὸν τῆς

κινήσεως καὶ τὴν ἐν ἀλλήλαις τῶν ὑποστάσεων ἀσύγχυτον περιχώρησιν καὶ ἀδιαίρετον τῆς [X] τρισυποστάτου θεότητος μοναρχίαν, τοῦ νοῦ χωρίζοντος τὰ ἀχώριστα παράδοξον ἔχοντα καὶ τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν ἔνωσιν. πατὴρ γάρ· ὁ πατὴρ καὶ ἄναρχος, ἀγέννητος, ἄκτιστος, οὐ γὰρ ἔκ τινος. λόγος καὶ υἱός· ὁ υἱὸς πρὸ αἰῶνων ἀρρεύστως καὶ ἀπαθῶς ὡς ἔκ νοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεννηθείς, οὐ κτισθείς καὶ αὐτὸν ἔχων ἀρχὴν ἄναρχον, οὗ καὶ ὑπάρχει συνάναρχος. πνεῦμα δέ· πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ συνάναρχον, οὐ γεννητῶς κατὰ τὸν υἱόν, οὐ κτιστῶς, ἀλλ' ἐκπορευτῶς ἔκ πατρὸς προερχόμενον καὶ διὰ υἱοῦ τῷ κοσμίῳ φανερωθέν. ὁμολογῶ δὲ τὸν ἕνα τῆς τριάδος υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ θεὸν λόγον δι' ἡμᾶς, ὑπὲρ ἡμᾶς, καθ' ἡμᾶς

[p. 377A] καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐξ ἀγίας παρθένου Μαρίας ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν σαρκωθέντα ἀτρέπτως, ἀσυγχύτως, ἀναλλοιώτως, οὐκ οὐράνιον λέγων αὐτοῦ τὴν σάρκα, ὡς ἐξ οὐρανοῦ κατελθοῦσαν, κατὰ Ἀπολινάριον καὶ Οὐάλεντα [λεγε· Οὐαλέντιον?] τοὺς μεμισημένους, οὐκ ἔκ τῶν κοσμικῶν στοιχείων αὐτὸ πάλιν γυναικὸς ἄνευ συνδραμοῦσαν καὶ ἐνωθεῖσαν αὐτῷ κατὰ Ἀπελλὴν τὸν ἄθεον καὶ βλάσφημον, ἀλλ' ἔκ παρθένου μᾶλλον, οὐ προδιαπλασθέντι ἀνθρώπῳ ἐνφκηκότα, κἂν ὡς ἐν ῥιπῇ, κατὰ τὸν ἀνθρωπολάτρη Νεστώριον. ἅμα γὰρ τῷ ἀσπασμῷ τοῦ Γαβριὴλ πρὸς τὴν παρθένον γυμνὸς καὶ ἀπλοῦς εἰσηδηήσας ὁ λόγος, πατρὸς εὐδοκήσαντος

καὶ πνεύματος συνεργήσαντος, τέλειος Ἀδάμ πρωτοδεύτερος ἐν αὐτῇ γεγέννηται ἀθρόον, καὶ οὐ ταῖς κατὰ μικρὸν τῶν μελῶν διαπλάσεσι, κατὰ τὴν συνήθειαν τὴν τῆς φύσεως, καὶ προέρχεται θεὸς σαρκὸς προσλήψει ἐμψυκωμένης καὶ νοερᾶς, υἱὸς θεοῦ κατ' αὐτὸ καὶ υἱὸς γνωριζόμενος τῆς παρθένου. ἀμήτωρ ἄνω ἐκ μόνου πατρός, ἀπάτωρ κάτω ἐκ μόνης μητρός, ὁ φύσει θεότητος τὰ πάντα πληρῶν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ λόγος προσαγορεύεται καθ' ἡμᾶς ὁ ἐκ νοῦ τοῦ πατρός, καθ' ὃ ἔφην, πρὸ αἰώνων [B] γεννηθεὶς ἐνυπόστατος ἀπαθῶς καὶ ἀρρεύστως, τοῦ γεγεννηκότος κατὰ τὴν φύσιν οὐ διεστῶς, εἰ καὶ ὡς ἐντόμῳ παρθενικῇ νηδυῖ ὕστερον ἐγγραφεὶς, εἶτ' οὖν συντεθεὶς, κατὰ τὸν Ἡσαΐαν, ἠέσωματώθη ὁ ἄϋλος καὶ ὠράθη ὁ ἀόρατος καὶ ἐσπαργανώθη ὁ ἀπερίληπτος καὶ ἔπαθεν ὁ ἀπαθὴς καὶ νενέκρωται ἡ ζωὴ καὶ ἀνέστη ὁ μὴ πεσὼν καὶ ἀνελήφθη ὁ πάντα πληρῶν. Ἡ ὄθεν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον τὴν αὐτὸν τεκοῦσαν ἀνακηρύττω, τὰς αὐτῆς πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς πρεσβείας, ἀγγέλων τε καὶ πάντων ἁγίων ἐπικαλούμενος καὶ τὰ αὐτῶν πιστῶς τίμια λείψανα ἀσπαζόμενος πρὸς τούτοις καὶ τὴν ἐν γραφῇ Χριστοῦ μορφήν προσπτυσσόμενος κατὰ τὴν τῶν ἀποστόλων παράδοσιν καὶ τοῦ πρώτου ἐν βασιλεῦσι χριστιανῶν Κωνσταντίνου σὺν τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ ἀναστήλωσιν καὶ τῆς τοιαύτης παραδόσεως ἐπικύρωσιν πᾶσαν ἐκτρέπομαι αἴρεσιν κατ' ἐκεῖνον. διὰ γὰρ τῆς εἰκονικῆς ὕλης, χρυσοῦ, φημί, ἀργύρων ἢ χρωμάτων

ὕλην ἀτρέπτως γενέσθαι πᾶσιν ἐπιδεικνύει τὸν ἄϋλον
 τοὺς Φαντασιαστὰς ἀπωθούμενος διὰ πάσης ἐλθεῖν
 ἡλικίας τὸν σαρκωθέντα λόγον καὶ πρὸς αὐτῷ τῆς
 οἰκονομίας τῷ τέλει τρίπηχυν καθ' ἡμᾶς ὀραθέντα τε
 καὶ ἀναληφθέντα καὶ [X] ἐπὶ τοῦ θρόνου κηρύττει τοὺς
 Ἰουδαιοφρονας καὶ λήρους Ὀσσαίους, Σαμψαίους,
 Ἐλκεσαίους καὶ τοὺς βδελυρίτους Ὀφίτας
 ἀποτρεπόμενος. οἱ μὲν γὰρ Χριστὸν τινα ὑπερμεγέθη
 τῇ ἡλικίᾳ ἔτερατεύοντο, ἤγουν μιλίων ἐνενήκοντα ἕξ
 ὄντα τὸ ὕψος καὶ εἴκοσι τεσσάρων τὸ πλάτος καὶ τὴν
 λοιπὴν ἔχοντα διαγραφὴν τῶν μελῶν ὑπεράνθρωπον.
 οἱ δὲ Χριστὸν τὸν ὄφιν ἐκάλουν καὶ ὀφιοειδῆ τὸν
 Χριστὸν ὑπελάμβανον. διὰ δὲ τοῦ ἑαυτὸν
 συνεγγράφειν καὶ συνεικονίζειν ἐν τοῖς νομίσμασι τὸν
 Χριστὸν, βασιλέα αὐτὸν βασιλευόντων καὶ κύριον
 κυρίων δηλοῖ, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν τὴν ἐπὶ γῆς
 βασιλείαν ὁμολογεῖν, τοποτηρητὴν τε αὐτῷ ταύτην
 ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ θείων ἐντολῶν ἐκδικίας μηνύει,
 πᾶσαν σύγχυσιν ἐν ταύτῳ τῶν αἵρετιζόντων καὶ τὴν
 διαίρεσιν ἐκμειῶν. ὡς γὰρ αὐτὸς ὁ μέγας ἄναξ
 Κωνσταντῖνος καὶ πρῶτος ἐν τῷ εἰκονίζεσθαι
 σωματικῶς, ὡς ἔφην, ἐν τοῖς νομίσμασι σὺν Χριστῷ,
 οὐ περιεγράφετο, οὐ διηρεῖτο κατὰ ψυχὴν ἢ [p. 378A]
 νενέκρωτο, ἀλλὰ ἐν τῇ ἰδίᾳ εἰκόνι ὀρώμενος ὡς
 βασιλεὺς καὶ τιμώμενος κατὰ τὴν φύσιν διέμεινεν
 ἀναλλοίωτος τὴν οἰκείαν, ἀδιαίρετος καὶ
 ἀπερίγραπτος, καὶ Χριστὸν ὡσαύτως αὐτῷ τῷ ἔργῳ
 προσβεβαιοῖ ἀπεριγράπτως γραφόμενον καὶ

ἀσχηματίστως σχηματιζόμενον, ἐλέγχων ἐν τούτῳ τοὺς χριστιανοκατηγόρους ἀντιχρίστους εἰκονομάχους ὑπὸ τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ οὐκ ἀνεχομένους τοῦ βασιλεύεσθαι, ἀλλὰ τῷ ἀντιχρίστῳ ὑποκειμένους ὡς βασιλεῖ αὐτῷ, καὶ αὐτῷ τὴν βασιλείαν προετοιμάζοντας. οὗ καὶ τὴν σφραγίδα ποθοῦντες προσδέξασθαι τε καὶ ἐλπίζοντες τὸν χαρακτήρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐ προσδέχονται, οὐδὲ τὸν συναναστειλωθέντα αὐτῷ σταυρὸν ὡς σκῆπτρον βασιλικὸν προσπύσσονται, κἂν οὐ λέγωσιν, ἀλλ' ὡς ἀναιρέτην Χριστοῦ οἱ ἐχθροὶ Χριστοῦ περιχαρῶς κατασπάζονται. ὧν τῆς ἐπαράτου μερίδος ἐγὼ τε καὶ ὑμεῖς λυτρωθήμεν καὶ πᾶς ὁ εἰς Χριστὸν ἐλπίζων θεόδημος.» ταῦτα ἀκηκοότες οἱ πρὸς αὐτὸν ἀνεληλυθότες τὴν θεοσοφίαν αὐτοῦ θαυμάσαντες καὶ διόρασιν, πίπτουσι αὐτοῦ πιστῶς πρὸς τοὺς πόδας καὶ λέγουσιν· «ἐστήριξας ἡμῶν τὰς ψυχάς, πάτερ, ἐν εὐσεβείᾳ, [B] ἐφάνέρωσας ἡμῶν τῶν περὶ σοῦ λογισμῶν κρυπτομένων τὰ ἄρρητα, λοιπὸν ἐφοδίασον ἡμᾶς εὐχαῖς σου τῆς πρὸς ζωὴν καὶ σωτηρίαν ἀγούσης ὁδοῦ μὴ ἐκτρέπεσθαι.» ὁ δὲ πατὴρ εὐζάμενος αὐτοὺς καταπεπληγμένους ἀπέστειλεν εἰς τὰ ἴδια.

49. γενομένης οὖν τότε Θεοῦ χάριτι τῆς ὀρθοδοξίας, ὡς προεδήλωται, τὰς ἐν τῷ Λισῶ κτισθείσας ὑπ' αὐτοῦ ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ Λέοντος ὁ πατὴρ ἐπιτρέπει ἐγκαινισθῆναι καὶ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν τοῦ ἐγκαινισμοῦ ἀποστέλλει. τῶν δὲ θεοχαριτώτων

ἐγκαινίων ἤδη ἐκεῖσε τῶν ἱερῶν εὐκτηρίων ἐκτελουμένων, οἱ ἐκ πνευμάτων τότε ἐνεργούμενοι ἀκαθάρτων παραγενέσθαι αὐτοῦ πνευματικῶς τὸν ἅγιον Ἰωαννίκιον καὶ μαστίζειν αὐτοὺς ὠλοφύροντο. ὅθεν μετὰ ταῦτα οἱ τῶν ἐγκαινισθέντων εὐκτηρίων καὶ μοναστηρίων ἡγούμενοι, τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου, φημί, καὶ τῆς Θεοτόκου, ἅμφω ὀνομαζόμενοι Μάκαρες, πρὸς τὸν ὅσιον ἐλθόντες ἀκούουσι παρ' αὐτοῦ τὰ ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ ἐγκαινισμοῦ συμβάντα ἀπαραλείπτως, τὴν τῶν πραγμάτων, λέγω, διοίκησιν, τὴν τῆς ἐλεημοσύνης μετάδοσιν, τὴν τῶν ἐνεργουμένων πυρπόλησιν. καὶ θάμβους πληροῦνται ἐξαισίου, ὑπομνησθέντες τὴν τῆς πνευματικῆς παρουσίας ὑπὸ τῶν ἐνεργουμένων τοῦ πατρὸς [X] ἀνακήρυξιν. ὧν ἔτι τῷ πατρὶ συγκαθεζομένων, ὁ εἷς αὐτῶν τοιαῦτα ὁρῶν κατ' ἰδίαν ἀνέστρεφεν. ὡσεὶ καὶ ἄκρα ἀσκήσει ἐν βαθεῖ γῆρα πιέζει αὐτοῦ ὁ πατήρ τὸ σαρκίον, νόσος δὲ αὐτὸν πολυήμερος περιέσχεν καὶ βαρεῖα, ὥσπερ ἠκούομεν, ἀλλ' ἔτι αὐτοῦ πολύσαρκον τὸ σῶμα ἐκ τῆς ἐπάρσεως τῶν κνημῶν ὑποπτεύεται. ᾧ καὶ λογιζομένῳ ταῦτα, φησὶν εὐθὺς ὁ μακάριος· «οὐχ ὡς σὺ νομίζεις, ἀδελφὲ Μάκαρ, σαρκῶν ἐστὶ πλῆθος ὅπερ ὁρᾷς τὸ τῶν κνημῶν μου ἔπαρμα καὶ ἀνεύρυσμα, ἀλλ' ἐκ πνεύματος στομάχου κακοσιτίας.» ὅθεν ἀκούσας ὁ Μάκαρ τὰ κατὰ διάνοιαν αὐτῷ μελετώμενα θριαμβευόμενα ἔπηξε καὶ μετάνοιαν βαλὼν τὴν τῶν λογισθέντων ἤτει συγχώρησιν.

50. πολέμου δὲ κατ' ἐκείνῳ καιρῷ τῶν χριστιανῶν πρὸς τοὺς Ἰσσηλίτας συγκροτηθέντος, παρελήφθησαν αὐτοῖς οὐκ ὀλίγοι τῶν Ῥωμαίων. ὅτε καὶ ἐνός τινος συμπαραληφθέντος ἐκείνοις ἐκ κώμης ὀρμωμένου τοῦ Ἑλούς, οἱ ἴδιοι θρηνηδοῦντες [p. 379A] ἀνέρχονται πρὸς τὸν ὄσιον καὶ μάλιστα ἀκηκοότες τὸν πατρίκιον καὶ σακελλάριον Λέοντα μέλλοντα καὶ αὐτὸν χάριν εὐχῆς ἀνιέναι πρὸς τοῦτον παρακαλέσαι δοῦναι αὐτοῖς Σαρακηνὸν ἀντ' αἰχμάλωτον, ὅπως ἀντικαταλλάξαντες αὐτὸν τὸν ἴδιον τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυτρώσωνται. τοῦ δὲ πατρικίου ἀνεληλυθότος καὶ μετ' εὐχὴν τῷ πατρὶ συγκαθίσαντος, τοῦ δεομένου ἰσταμένου ἀπέναντι αὐτῶν, ψυχωφελέσι λόγοις πρὸς αὐτὸν μᾶλλον ἐσχόλασεν, τὰ περὶ τοῦ αἰχμαλώτου ἐκουσίως ἀμνημονήσας. εἶτα ἐκεῖθεν τοῦ σακελλαρίου ἀπολυθέντος, ὁ ἰκέτης καὶ συγγενῆς τοῦ αἰχμαλωτισθέντος περιλυπούμενος κατὰ νοῦν ἐκακηγόρει τὸν ἅγιον μὴ γνωρίσαντα τὴν παράκλησιν αὐτοῦ τῷ σακελλαρίῳ. ὁ ὁ πατὴρ διὰ τοῦ θείου πνεύματος ἐπιγνοὺς πραεῖα φωνῇ τούτῳ ἐμβλέψας εἶπεν· «μὴ λυποῦ, ἀδελφέ, κατ' ἐμοῦ τῷ μὴ ἀναθέσθαι με τὴν αἴτησίν σου ἀνθρώπῳ· ἐπὶ θεὸν μᾶλλον ἢ ἐπ' ἄνθρωπον χρὴ τὴν πεποιθήσιν ἔχειν. τίς γὰρ ἤλπισεν ἐπ' αὐτὸν καὶ ἠσχύνθη ἔλπιζε οὖν καὶ θάρσει λοιπὸν καὶ τῆς αἰτήσεώς σου ἐκ θεοῦ ἐπιτεύξῃ.» τοιοῦτοις λόγοις πραῦνας αὐτοῦ τὸν νοῦν καὶ τὴν λύπην κατακοιμήσας, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ [B] καὶ τοῖς δεσμοῖς, οἷς κατεῖχετο ὁ αἰχμάλωτος,

ἐπιφανεῖς ὁ μακάριος ἐνὶ τῶν γνωρίμων αὐτοῦ καὶ συναιχμαλώτων ἔφη· «ἀναστάς, ὃ σὺ, ἐπιλαβόμενος τὸν συναιχμαλώτῳ σου καὶ γνώριμόν μοι Εὐάνδριον, ἀκολουθεῖτέ μοι προπορευομένῳ. εἰ δὲ ἐρωτήσῃεν τίς ὁ ὄφθεις σοι, Ἡ Ἰωαννίκιος Ἡ ἐρεῖς αὐτῷ Ἡ ὁ ταπεινὸς καὶ ταλαίπωρος. Ἡ» τοῦ δὲ παρ' αὐτὰ τὰ τῆς ὀπτασίας εἰρηκότος τῷ Εὐανδρίῳ συνδεσμουμένῳ, τὸ θεόληπτον αὐτὸς οὐκ ἀγνοῶν, τοῦ τρισσοῦ θαρρήσας τῇ ὀπτασίᾳ, τῷ πνεύματι πιστεύσας ἀνεζωπύρησεν. ὧν ἀναστάντων ἔπεσον ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν αὐτῶν πᾶσαι αἱ ἀλύσεις καὶ τὰ δεσμὰ, καὶ ἠνοιγήσαν τοῦ δεσμοτηρίου αἱ πύλαι, τοῦ ἁγίου αὐτοῖς δῆλον ὅτι, προπορευομένου καθορωμένου, τοὺς φύλακας νεκροῦντος καὶ ἐκ ποδῶν ποιοῦντος πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ ποτὲ μὲν βλεπομένου, ποτὲ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἀποκρυπτομένου. ὅθεν κατὰ πάροδον προβαίνοντες εὐρίσκουσι ποιμένας Σαρακηνῶν ποιμαίνοντας ἕν τινι τόπῳ, συνεπισυρομένους φοβεροὺς κύνας. οἱ καὶ ἰδόντες αὐτοὺς θρασέως ἠλάλαζον κατατρέχοντες, ἀλλ' ἐπιφανεῖς ὁ μακάριος τότε τοὺς μὲν κύνας εὐθὺς καταδικάζει σιγῇ, τοὺς ποιμένας δὲ περιβάλλει ἀχλύϊ τοῦ μὴ ἰδεῖν αὐτοὺς, κάκεινους ἀφόβως [X] ὀδεύειν παραθαρσύνει, αὖθις τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ἀποπτᾶς. ἐλθόντες δὲ κατὰ μικρὸν εἰς τὰ ἴδια πρὸς τὸν ἅγιον θεράποντα Χριστοῦ ἀνήλθον Ἰωαννίκιον, εὐχαριστοῦντες αὐτῷ ὡς σωτηρίας αἰτίῳ καὶ τῆς ἀπολυτρώσεως αὐτῶν παραδοξοποιὸν μετὰ κύριον καὶ

πᾶσιν αὐτὸν μεγαλοφώνως ἀνακηρύττοντες.

51. τῷ πενηκοστῷ δὲ αὐτοῦ τῆς ἀσκήσεως χρόνῳ καὶ ἐνενηκοστῷ δευτέρῳ τῆς ἕως τότε ζωῆς αὐτοῦ, ὡς ἀπὸ τῶν ἀγίων δύο γερόντων ἐν Κόρακος Κεφαλῆ κατ' ἀρχὰς ὁ πατήρ ἐχρησιμωδοτήθη, ἐν μεγίστῳ πειρασμῷ περιέπεσεν. Ἐπιφάνιος γάρ τις ὀνομαζόμενος, μοναχὸς ὑπεράνω τῆς μονῆς Βαλεοῦ [λεγε· Βαλαίου], ἐν τόπῳ προσαγορευομένῳ Κοχλία καθεζόμενος ἐν κελλίῳ, φθόνον πικρὸν ὠδινήσας ἐν διανοίᾳ, ἐξηλοτύπει τὸν ὅσιον κακηγορῶν αὐτὸν καὶ σκώπτων. ἑώρα γὰρ πολλοὺς καθ' ἑκάστην σωματικῆς χάριν ἰάσεως καὶ ψυχικῆς ὠφελείας πρὸς τούτῳ πιστῶς ἀνατρέχοντας. ὅστις εἰς τόκον τὴν πικρὰν ὠδῖνα ἄγειν σπουδάζων, ἀθροίζει τινὰς εἰς συνεργίαν αὐτοῦ κακοδαίμονας. οἱ καὶ παράνομον συμβουλίαν [p. 380A] ποιησάμενοι, τὴν θύραν τῆς κέλλης αὐτοῦ προσδεσμήσαντες τὸ πλησιάζον ἄλσος ἐνέπρησαν, ὅπως αὐτὸν τὸ πῦρ ἐλθὸν ἔνδον κατακαύσῃ καὶ ἀφανίσῃ. ἀλλ' ἢ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ χάρις διαναστήσασα καὶ νευρώσασα τοῦτον ἀποκαλύπτει τῆς κέλλης ὑπεξελθεῖν. ὃς εὐρηκῶς τὴν κέλλαν προσδεδεμένην, εὐχῆ καὶ χειρὶ τὸν δεσμὸν διαρρήξας πρὸς τοὺς ἐπιβουλεύοντας ἔξεισιν. ὡς δὲ ἠστόχησαν αὐτῶν τῆς κακοβουλίας ἐκείνης οἱ δαίμονες ὕβρεσιν αὐτὸν καὶ κακολογίαις οὐ ταῖς τυχοῦσαις ὑπέβαλλον. ὁ δέ, ὡς πρόβατον ἄκακον τῆς ἀγέλης Χριστοῦ τοῦ πράου ὄντως καὶ ταπεινοῦ ὑπάρχον, πραέως αὐτοῖς

ὠμίλει καὶ συνελάλει. πλάνος γὰρ καὶ ἀμετανόητος καὶ πάσης κακίας ἐργάτης ὀνομαζόμενος ὑπ' αὐτῶν, ἔφη αὐτοῖς· «ἀδελφοί μου καὶ πατέρες, ἀληθῶς ἁμαρτωλός εἰμι, ὡς φατέ, καὶ ταλαίπωρος, ἀλλ' ἔστιν μετάνοια.» οἱ δὲ λέγουσιν· «ναί, μετάνοιά ἐστιν, ἀλλ' αὐτὸς ὅλως διατελεῖς ἀδιόρθωτος.» καὶ εὐθὺς σὺν τῷ λόγῳ ὁ Ἐπιφάνιος ἤνπερ κατεῖχε ράβδον ξυλίνην πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς ὅξυ σίδηρον ἔχουσαν εἰς τὴν τοῦ πατρὸς κοιλίαν ἐπέστησεν, εἰ καὶ οὐ συνήργησεν αὐτῷ πρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δὲ πατήρ, κατὰ τὸν τοῦ Χριστοῦ [B] λόγον, εἰς ἄκραν παιδοπρεπῆ ἀκακίας αὐξήσας, ὡς μηδὲν πεπονθῶς, τῷ ἐνὶ αὐτῶν ἀμνησικᾶκως λέγει· «εἴσελθε, ἀββᾶ Μάκαρ, ἐν τῷ κελλίῳ, καὶ ὅπερ ἂν εὖρης βρῶμα ἢ πόμα ἐξάγαγε, ὅπως λάβωμεν ἀγάπην σὺν τοῖς πατράσι.» πρὸς τοῦτ' ὁ ζέοντας αὐτοὺς τῷ θυμῷ καὶ μὴ εἰζαντας «δεῦτε» λέγει «κἂν ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους κατασπασώμεθα.» καὶ οἱ μὲν λοιποὶ ἀσπασάμενοι αὐτὸν ὑπεχώρησαν, ὁ δὲ Ἐπιφάνιος ἐπέμενεν ἀκατάλλακτος.

52. εἰς βαθὺν δὲ γῆρας ἐλάσας, καὶ ἀδυναμία ἄκρα κατασχεθεῖς, ὁ μακάριος πρὸς τὴν Ἀντιδίου μονὴν συγκαταβαίνει καὶ ἐν αὐτῇ κατασκευάσας κελλίον ἐφησυχάζει. ὅθεν ἐν μιᾷ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν κυρτοβατῶν καὶ στιχολογῶν ἀνθυποστρέφων ἤδη, τοῦ ὑπουργοῦ αὐτοῦ Θεοφίλου συνεπομένου, ὁρᾷ τινας ἀδελφοὺς καὶ πλείστους πτωχοὺς πρὸς αὐτὸν ἀνεληλυθότας, καὶ εὐζάμενος δι' αὐτῶν διῆλθεν οὐ καθορώμενος. Οὓς

καὶ οἰκτεῖρας ἀπέστειλε κατὰ τὸ δυνατόν εὐλογίαν. οἱ δὲ λέγουσι τῷ Θεοφίλῳ· «εἴθε ἡμεν ἄξιοι τοῦ τιμίου πατρὸς τὸν χαρακτῆρα θεάσασθαι.» καὶ ὁ Θεόφιλος ἔφη· «ὃν ἐωράκατε σὺν ἐμοί, ἀδελφοί, πρὸ μικροῦ ἐνώπιον ὑμῶν διερχόμενον, ἐκεῖνός ἐστιν, ὃνπερ ἐπιζητεῖτε θεάσασθαι.» οἱ δὲ ὄρκοις αὐτὸν ἐπληροφόρουν μόνον αὐτὸν τότε ἰδεῖν [X] καὶ οὐχ ἕτερον.

[p. 381X]

53. τῷ οὖν πέμπτῳ ἔτει τῆς εὐσεβοῦς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, τετάρτῳ δὲ τῆς ὀρθοδοξίας, ἐνενηκοστῷ δὲ τετάρτῳ τῆς τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου ζωῆς, πεντηκοστῷ δὲ δευτέρῳ τῆς ἐκ τοῦ κόσμου ἀναχωρήσεως καὶ ἑξακισχιλιοστῷ τριακοσιοστῷ πεντηκοστῷ πέμπτῳ ἀπὸ κτίσεως κόσμου, δεκάτῃ ἰνδικτιῶνι καὶ μηνὶ νοεμβρίῳ πρώτη, ὃ ὄντως θεοφόρος ἐν ἱεράρχαις Μεθόδιος τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἀνάλυσιν τοῦ ἁγίου προθεωρήσας τῷ πνεύματι,

[p. 382A] ἔξεισι πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰς τὴν Ἀντιδίου ἀνατρέχει μονήν, ἐν ἣ ὑπῆρχε τὸ τηνικαῦτα ἐνδιδαιτώμενος ὁ ὄσιος. ὃ προσυπαντήσας καὶ φιλήματι ἁγίῳ ὁ μακαρίτης πατὴρ ἡμῶν Ἰωαννίκιος κατασπασάμενος ἔφησε τῷ πατριάρχῃ· «τοῦ πρώτου δεσπότη καὶ μεγάλου ἀρχιερέως Χριστοῦ ὡς τύπος καὶ εἰκὼν ἀπαράγραπτος ἐν τοῖς λοιποῖς ἀγαθοῖς

πέλων καὶ τῆ ταπεινώσει σου ἔδειξας πᾶσι τῆς συγκαταβάσεως τὴν ἀκρότητα πρὸς ἡμᾶς τοὺς εὐτελεῖς καὶ ἐλαχίστους παραγενόμενος τῆ ἀγγελοειδεῖ καὶ ἀγιοπρεπεῖ παρουσίᾳ σου, τὴν ἐκ τοῦδε τοῦ δυστήνου σαρκίου τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς αἰνιζάμενος, ὡς μοι δεδήλωται. ἀλλ' ἐπεὶ τινες τῶν αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν ἄραντες, κατὰ τοῦ κυρίου τὴν γλῶσσαν εἰς τὴν κατὰ σοῦ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ ἐξηκόνισαν διαλοιδορίαν, τaráσσοντες πολλοὺς, σκανδαλίζοντες καὶ θολοῦντες τοὺς ἀστηρίκτους καὶ κρίματι ἀπωλείας εὐαγγελικῶς ἑαυτοὺς ἐκδιδόντες, τὰ δοκοῦντά μοι καὶ ὑπὸ τοῦ κυρίου ἐνηχηθέντα τοῖς περὶ σὲ οὖσιν, εἰ κελεύεις, καὶ τοῖς προστυχοῦσι λαλήσω. δεῦρο δὴ, ἀρχιερέων, ἱερέων, ἡγουμένων, μοναζόντων, καὶ πιστῶν λαϊκῶν, ὃ θεοσύλλεκτος δῆμος, [B] τὸ πανίερον σύστημα, τὸ τῆς Χριστοῦ ἀγέλης ἐξαίρετον καύχημα καὶ καλλώπισμα, ἀκούσατέ μου τοὺς λόγους τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἐν πυξίῳ καρδίας ὑμῶν ἀνεξαλείπτους τούτους ἐγγράψατε, ὅπως μὴ κενολογίαις φθορέων ἀνδρῶν ἐξ ἀγνοίας περιφερόμενοι τοῦ πρὸς τὴν ἀλήθειαν στηριγμοῦ ἀποπέσητε, τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀστοχήσητε. ἀρχὴ καὶ ρίζα τῆ καθ' ἡμᾶς γενεᾶ καὶ θεμέλιος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως οὗτος ἐδείχθη ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις Μεθόδιος καὶ θεοφόρος πατὴρ ἡμῶν τὰς μεθοδίας πάσας ἀπελάσας τῆς πλάνης καὶ τὴν εἰκονομάχον αἵρεσιν θείοις δόγμασιν ἀμαυρώσας καὶ ἀποδείξεισιν, ὃν τινες τὰ νῦν ἀθυροστομοῦντες λοιδοροῦσι τοῖς

αἰρετικοῖς χαριζόμενοι καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα, τὴν ἐκκλησίαν, καταμερίζοντες. εἰ γὰρ τοῖς αἰρετικοῖς οὐ συμφρονοῦσιν, ὡς λέγουσι, τοῖς δὲ ὀρθοδόξοις ἀναιδῶς ἀντιπίπτουσιν, ἀλλ' ὅτι βδέλυγμα πάντως οὐ δόγμα κατὰ διάνοιαν ἔχουσι καὶ σκοτεινῶς ἀνελίπτουσι, καιρὸν συνεργὸν εἰς τὴν αὐτοῦ φανέρωσιν ἀναμένοντες, ἧ τῆ τῶν Κεντουκλάδων ἀσυστάτῳ ἀγνοίᾳ κεκράτηνται. ἀλλὰ τῶν δυσωνύμων χριστομάχων εἰκονομάχων ὑμεῖς εὐσεβῶς διιστάμενοι καὶ τῶν σχισματικῶν, ὡς ἄλλων Σκυθῶν τῶν τὰ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας [Χ] αὐτοῦ μέλη εἰς πλεῖστα μέρη ἀφειδῶς κατατεμνόντων, χωρίζεσθε. εἴ τις γὰρ κοινωνεῖ τοῖς εἰκονομάχοις οὐκ ἔχει κοινωνίαν μετὰ Χριστοῦ· εἴ τις δὲ τὸν πατριάρχην Μεθόδιον σχίζει καὶ κακολογεῖ, διχοτομηθήσεται, καὶ εἴ τις αὐτὸν μετὰ Γερμανοῦ, Ταρασίου καὶ Νικηφόρου, τῶν ἀοιδίμων πατριαρχῶν, καὶ κατ' ἐκείνους οὐκ ἀποδέχεται, τῆς αὐτῶν πρεσβείας κεχώρισται.» καὶ πρὸς τὸν πατριάρχην ἐπιστραφεὶς ὁ μακάριος λέγει· «οἱ κατὰ σοῦ λαβεῖν [λεγε· λαλεῖν] τολμῶντες, δέσποτα ἅγιε, ἀγωνίζονται κατὰ θεοῦ μᾶλλον καὶ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ὀπλίζονται. διὸ γενναίως φέρε τὰ σκώμματα. ἐμοῦ γὰρ ἤδη παρερχομένου τοῦδε τοῦ βίου, θεόσοφε, οὐ μετὰ πολὺν χρόνον καὶ αὐτὸς καταλήψῃ με.» ὁ καὶ τετέλεσται· μετὰ γὰρ ὄγδοον μῆνα τῆς κοιμήσεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου, ἦγουν Ἰουνίου τεσσαρεσκαιδεκάτη, ὁ πατριάρχης κεκοίμηται. ταῦτα τοίνυν καὶ τοιαῦτα χρησιμοδοτηθεὶς παρὰ τοῦ πατρὸς

ὁ ἔνθεος ἀρχιεράρχης Μεθόδιος μετὰ ἀσπασμὸν τελευταῖον καὶ εὐχὴν αὐτοῦ θεοπαράθετον, κάτεισι ἐν τῷ οἰκείῳ καὶ εὐλαβεῖ σεμνεῖῳ.

[p. 383A]

54. ὁ δὲ τίμιος οὗτος καὶ θειότατος πατὴρ ἡμῶν Ἰωαννίκιος καὶ τῆς ἐρήμου φωστήρ τρεῖς ἡμέρας ἐπιβιούς, ἐξάρας αὐτοῦ σεμνοπρεπῶς τοὺς πόδας κατὰ τὸν πάλαι Ἰσραήλ, νοεμβρίῳ τρίτη, ἡμέρα τετάρτη πρὸς κύριον ἐξεδήμησεν. ὃν εὐλαβῶς τότε μετὰ ψαλμῶν καὶ λαμπάδων καὶ εὐωδίας ὁ πατὴρ τῆς μονῆς Ἰωσήφ σὺν τοῖς μοναχοῖς καὶ τοῖς προστυχοῦσι κηδεύσας ἐν γλωσσοκόμῳ κατέθετο, καὶ ἐκ τῆς ἡσυχαστικῆς αὐτοῦ κέλλης ὑμνῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀπέφερε.

τότε ἀνὴρ τις ἐπὶ χρόνοις ἐπτὰ παραλελυμένος, τὰ μέλη αὐτοῦ τε προσδιατρίβων καὶ δίκην ἀτελοῦς παιδίου συρόμενος, ὡς μόνον ἤψατο τοῦ γλωσσοκόμου, ὀρθοβαδῆς εἰσῆει, χάριτι θεοῦ, σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν ἐκκλησίαν αἰνῶν τὸν θεὸν καὶ δοξολογῶν τὸν αὐτοῦ θεράποντα Ἰωαννίκιον.

γυνὴ δὲ τις πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχουσα καὶ ἐλεγχθεῖσα σὺν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς εἰς τὰ ἴδια ὑπέστρεψεν ὑγιαίνουσα.

καὶ ἕτερός τις Πανθήριος προσαγορευόμενος, καὶ ἐκ

τῆς Ἀτρώας ὀρμώμενος ὑπὸ πνεύματος ἐνεργούμενος ἀκαθάρτου ὑγιασθεὶς καὶ αὐτὸς διὰ τοῦ ἁγίου εἰς τὰ οἰκεῖα χαίρων ὑπέστρεψεν.

οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῷ ὄρει ὄντες ἐν τῷ Ἄλσει ἀδελφοὶ καὶ πατέρες τὴν πρὸς θεὸν δόξαν ἀπεκαλύφθησαν τοῦ πατρὸς. ἴδοσαν γὰρ ἐκεῖθεν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ αὐτοῦ τῆς κοιμήσεως, ὡς κατ' αὐτὸ τὸ Ὀλύμπιον ὄρος καὶ τὴν ὑψηλὴν τῆς ἰσυχίας τοῦ μακαρίου περιοχὴν πύρινον στύλον ἀπὸ τῆς γῆς ἀνυψούμενον καὶ ἐπαιρόμενον καθάπερ ὑπόπτερον εἰς τὸ ὕψος καὶ αὐτῶν τῶν οὐρανίων ἀψίδων ἀπτόμενον. οἱ ἀκριβωσάμενοι τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν, εὔρον ἀληθῶς ὅτι τοῦ πατρὸς ἦν ἡ ἀπὸ γῆς πρὸς τὰ οὐράνια ἄνοδος καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὃν ἐπόθησεν εἴσοδος. οὗ ταῖς εὐχαῖς καὶ ὁδηγίαις καὶ ἡμεῖς ἐν εὐσεβείᾳ καὶ πάσῃ ἀρετῇ τὸν ἅπαντα χρόνον διατηρούμενοι τῆς ζωῆς ἡμῶν πάσης ὑλώδους σκοτομηνίας πόρρω γενοίμεθα, τὰ πρὸς ζωὴν αἰώνιον ἄγοντα ἐργαζόμενοι, καὶ τῆς οὐρανόου βασιλείας ἀξιωθῆμεν, πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι ἀναπέμποντες δόξαν σὺν ἀγγέλοις καὶ πᾶσι τοῖς ἁγίοις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

